KHOOLASAI TEB.

ખુલાશે તેબ

ઇઆને

વઇદકશાર

ઇઆને

કેટલીએક·પૂરંગો·મધેથી·અગત·જોગ·જાંણીને·
દવા·બનાંવવાની·તદબીર·શાથેની·બાબત·ઊતારેલી*

અંગરેજી·તથા·હીંદવી·અને·કાંઇએક·જુનાની·
ફારશી·કીતાબો·માંથી·દવાઓ·બનાંવવાનું·કારણ·તે·મધે
પઓડરો·તથા·ટીંકરોર·તથા·સુરંણ·તથા·માહાજુ
નો·બનાવવાનું·તથા·તે·દવાઓ·ને·આજાર·ઊપર·વાપર
વાની·ઇંઊગતી·શાથે·તથા·તેનાં·માંપો·તથા·ઇંતરો·શા
થે·આએ·ચોપડી·મધે·દાખલ·કીધું·છે*

કેટલાએક·ગાંમથી·વઇદોને·તથા·બીજાઓ
ને·સુતર·પડવાથકી·

કાવશજી એદલજી ડાકટરે

બનાંવીછે*

સંવત ---- ...૧૯૦૪

શ્રી·મુમબઇ·મધે·વરતમાંનનાં·છાપાખાંનાંમો·

છપાઇછે*

શને· ૧૮૪૭ ઇંગરેજી*

ખુલાશે તેબ

ઇઆને·

વઈદક·શાર·કેતાબનો·

દીબાચો

પાક·પરવરદેગાર·બેહુ·જેહાંનનો· શાહેબ·કે·જે· શાહેબે·પોતાનાં·ઈક·શબદથી·કુલ· જેહાંનને·જમાંનાંની·ગરદેશ·શાથે·પેદા·કીધી·અને·તમાંમ· આદમીજાતને·પેદા·કરી·તેમાં·અકલનું·જોહોર·આપેઊ·કે·તે·અકલનાં·જોરે·કરી·પોતાનાં·પેદાનાં· કરનાર·શાહેબની·પીછાંનતકરે·કે·તે·પેદાનાં·કરનાર·જેહાંનનાં·કારીગરે આદમીનાં·શરીરની·રચનાં·કેહેવી·હીકમતની· કારીગરીથી·પેદા·કરીચકે·તેહેવી·કારીગીરી·શમજવાથી·આદમજાત·હેરાંન·અને·અચરતછે*તે·શાહેબે· ઈહવાં·ઇનશાંનને·પેદા·કરી·તેમાં· અકલનું· જોહર· બખશેઊં· કે· તે·અકલનાં·બલથી·ખોદાતાલાની·બીજી·શઘલી·પેદાઈશનાં·ભેદને·શમજય·કે·તે·કમાલ· કુદરતનાં·શાહેબે· આતશ·પાંણી·પવન·અને·ખાક·ઈચાની·શઘલી·ખાશી

ઈત·તથા·ગરમી·તરી·શરદી·અને·ખુશકી·ઈશરતેની·
શમજ·તે·આદમીને·આપીઅ·કે·તેથી·તે·આદમી·વગ
રેની·શઘલી·પેદાઈશની·કાઈઆનાં·ગુણ·અવગુણ·શ
મજેઅ·કે·તેથી·તે·પેદાનાં·કરનારની·શઘલી·પેદાઈ
શની·કાઈઆમાં·હરેક·પરકારની·ખલલ·તથા·દરદો·
ઊતપણ·થાઈઅ·તેહુની·દવા·તથા·ઈલાજની·કુચી·આદ
મીઓમો·દાનાવ·અને·ફાજલ·હકીમોને·પેદા·કરી·તેવો
નાં·હાથમા·આપીઅ·કે·તેથી·કરી·દરદી·આદમીઓનાં
શરીરની·અંદરનો·પરદો·તુરત·તેવોનાં·જાણીઆમાં·આ
વેઅ·તથા·તે·દરદીઓનાં·દરદનો·ઊપાઈ·પણ·તેવોનાં·
હાથમાં·હકતાલાઈ·આપેલોછે·ઈહવોજે·બેમીશાલ·બેન
મુન·શાહેબછે·તેહુની·દરગાહામા·હજારો·શોકર·અને·બે
શુમાર·શેપાશ·કીધાબાદ※હજરત·જરથોશત·કે·જે·શા
હેબ·હકતાલાનો·મોકલેલો·બરહક·પેગમબર·કે·જે·ગુ
મરાહાવોને·રાહાનો·દેખાડનાર·છુપા·અને·જાહેર·શર
તે·ભેદથી·વાકેફ·તે·બુલંદ·મરતબેનાં·નેક·રૂહ·ઊપર·હ
જારો·આફરીન·અને·બેશુમાર·દરૂદ·હોજો※

[ક]

શાક લીશ્ટ *

[ખ]

[ગ]

રંગ-ચમાર-ઉપર

[ન]

સુરણ

[ચ] પલાસ

[છ]

[જ]

૨૬*

ટાંક્ચર- [ટ] અર્ક એટલે આલ્કુહોલ

શ્રી

[ડ]

શરૂ*

જુકી [૫] ફાકી

ઑઈલ• [અ] તેલ

[૨]

શરે*

[હ]

[ઇ]

[ઊ]

[ઈ]

મગનભાઈ માવજીભાઈ,
ટકેરા ઉપર ભાવનગર.

અઉશદો· બનાંવાનો·બાબદ·તથા·
ખોરાક·તે·વગરે·બાબતુ*

[કે]

કેઆલોમેલ· એરલેન્ડ·વેલાતી·મારેલા·
પારાની· ભુકી*—

એ·ભુકી·ઘણાં·એક·આજારો·ઉપર·ગુનગારી·શરવેથી·મોહોટી·અને·મુજરબ·એ·દવા·વેલાતી·ડાકટરોએ·જો ઈકાહાડીછે*એ દવા·નાધલાં·બચાં તથા·મોહોટા·માણીશને·ઘણી·એક·મુજરબછે* એથી·જોલાબ·ઘણો·શાફ આવેછે·ઈઆને·એ·દવા ·શાથે·બીજી·જોલાબની·દવાઈ ભેલીને· આપેતો·વધારે·ગુણ·કરેછે· અને·એ·દવાઈ· આપેઆ·પછે·કલાક· ૧૨ ગુજરેને·બીજી·જોલાબની· દવા·આપેતો·શારો·જોલાબ · ખુલાશે·કરાવેને·કોઠાને· શાફ·કરી·પેલા·દરદોને·ગુણ·કરેછે·ઈઆને·એ· (કેઆલોમેલ·)શોશી·પરકારના·દરદો·ઉપર·કાંમ·લાગેછે·તેહુની વીગટ·હેહલ·જાહેર·કરૂચ·તે·ઉપરથી·ચોકશ·નજર·પોહોચાડી·લખેઆ·પરમાંણે·એ·કેંઆલોમેલ·આપતા·જાવુ*

એ·દવાઈથી·શંગલી·જાતની·તાપ—શુલ·વાઈઉ— આમવાઈઉ—મરદો—જરશ·અંતરઘડ—ટાંકીનો—આ...

પરમાંનો આજાર—બદ·મુજારો—પેટખુરેચતે—અતેશાર—શનેપાટ —કાચબી—શંનધીઓવાઇઉ—ફેફ્રૂ—કમલો—બચાનો·તથા·મોહોટાં·માંણશની·ફુકડીઆ·ખાશી·શશની·તથા·કરંમ·તથા·આંમ·વાઇઉ·બદહજમી·તથા·ખુજલી·અને·ʃવા બીજા·આજારો·ઊપર·ʃહેની·શાથે·બીજી·હરેક·દવાઇકહેઆ·પરમાંણે·તથા·અકલ પોચાડીને·આપેઆથી·ઘણો·ગુણ·કરેછે·અને·ʃહેવાજ·આજારો·ઊપર·ʃ(કેઆલોમેલનાં)ખજંણ પરમાંણે·ʃનીગોલી·બનાવીને·આપેતો·તેથી·ʃહેવાજ·ગુન·કરશે*ʃ·કેઆલોમેલની·ગોલી·ઘહુનાં·દુધમો·અથવા·પાઊનાં·ગરમો·બનાવીને·આપે·ʃ·ગોલી·બનાંવી·રાખવી· હોʃતો·કેઆલોમેલ·તોલો· ૧।। ઘહુનુ·દુધ·તોલો· ૦।। ʃ·શરવે· શાફ·ફ્તરજી·ખરલમો·વાંટીને·તેને·પુગતાં· પાંણીનાં·ટીપાં·લેઇને·ગોલી·મગજેવી·બનાવી·રાખે·ʃ·ગોલીનો·ખોરાક ઘહુ ૨ થીતે· ૪ શુધીનોછે·અમથા·કેઆલોમેલનો· ૧ ખોરાક·ઘહુ· ૨ થીતે· ૩ શુધીનોછે·ʃ·કેઆલોમેલ·હરેક દરદો·ઊપર·મોડુ·આપેઆમો·આવેછે· ʃની·શાથે·અફીમ·મેલવીને· ગોલીબનાવીને· આપીઆથી· મોડુ·લાવીને·દરદને· બાહાર·એચી·કાહડેછે·ʃ·વલાતી·મારેલા પારાનો·કેઆલોમેલની·તાશીર: ઘણીʃક·સુધરાઇથી·

બનાવાવીશે•લખેછે•પણ•આએ•નાંધલી•ચોપડીમો•દાખલ•થાઇ•શકતુ•નથી•એ• કે આલોમેલની• તાશીર•ઘણી•એક•વાપરવા•વીશે સુધરાઇથી•કઇએચ• તેજમીશાલે•એ•દવા•ઘણીએક•લખાવાલી•માંણીશોના•શરવ•રોગની•એક•મોટી•સુખાકારી•શારૂ•ઘણીએક•મોહોટી• આબરવાલી•પંકાએલી•દવાઇછે•એ•દવાઇ•હરેક•કાંમવીશે•ખુશુશવાપરવી•હમો•શારી•તરાંહથી• એ•દવાને• વાશતે•બરૂંબોલીએ•છેઇએ•એવી•બીજી•વેલાતી• પારામોથી•બનાવેલી•દવાઇઓ•વીશે•અમો•શારી•તરાંથી•કઇએ ચજ•એ•વેલાતી•મારેલી•હરેક•દવેતાથી•માંણશને• •કાંઇ•એક•અવગન•પોચતોનથી•એ•કે આલોમેલ•વજ ન•કરતાં•બમને તથા•તમને•આપેતા•કોથાનેકબખબી•કરેછે*

———

કાશતોરીઅમ* ઇ૧૦

———

એ•એક•દરીઆઇ•જણાંવરનાં•ખુશીઆછે* એ•દવાઇ•ખાધામાં•આપવાથી•શરદીની•તાપ•ધુજરી•જજની બેહોશી—શરદીનામાથાંનુ•દરદ•તથા•અશતરીનુ•દશતાંન•બંધ•હોએતે•ખોલાશો• કરવામો•તથા•શરદીનો•નજલો•પથરીનો•આજાર•તથા•શરદીનો•ચુકો•તથા•સુલવા

જ • તથા • ઈંદરીની • કબજીઅત • તથા • મરદી • એ • બીજાં •
ઘણાં કે • શરદીના • આજારો • ઊપર • ગુનગારી છે * એ • દવા
નો • ખોરાક • ઘઉ • ૭ થી તે • ૧૪ બાર • સુધીનો છે *

કાંનથારીડીશ • ઇંઆને • ઇશપાનીશ • ફલાઇશ * ઈ ૧૦

એ • એક • જાતની માંખ છે • એ • માંખ • ઇશપેન • શેહેરથી
અથવા • બીજાં • દેશોમાંથી • આવે છે • એ • માંખનો • ભુકો
કરીને • ખાધામાં • આવે છે • તથા • એહેનો • અરકબી • બને છે *
તેહેને • (ટીંકચર • ઑફ • કાંનથારીડીશ •) કેહે છે * અથવા • એહે
નો • બલીશતરબી • બને છે • અથવા • મલંમબી • બને છે • તને
(બલીશતરીંગ • પલાશતર • અથવા • પલાશતર • ઑફ • કાંન
થારીડીશબી •) કરીકેહે છે *

એ • કાંનથારીડીશનો • ભુકો • જે • ખાધામાં • આવેચ •
તેહેનો • ખોરાક • ઘઉ • ૦।। થી તે • ૧ સુધીનો છે • એની • ભુ
કી • શાકરના • શીરામાં • અથવા • દુધમાં • અથવા • એંડાંની •
શફેદીમાં • અથવા • કદીઆ • ગુદરમાં • મેલાવીને • આપેઆ
માં • આવે છે *

એ • દવાઇ • ખાધાથી • ફાયદો • એ છે • પીશાબ •
તબકતી • હોએ • ઇંઆને • વારેવાર • રોકતી • હોએ • તથા • ફુ

કલ્ઝાંની•પથરી•તથા•ગુરદાની• પથરને•ખેરવી•પાડે•ત
થા•ધાત•જાતી•હોઈ•તેને•બંધ•કરે• તથા•મરદોને•ક
ઊઅત•આપે• ઈ•દવાઈ•આંગમાં• ગરમી•લાવી•હોશી
આર•કરે•ઈહેનો• અરકબો•બનેછે•તેભી•ઈહેવાનજ•આ
જારો•ઊપર•ગુણ•કરેછે•તથા•ઈ•દવાઈ•આગ•ઊપર•ધા
ગલો•ઊથાડવા•થકાં•શારો•જોઈ•કાહડીછે* ઈ•દવાઈ
ધાગલો•ઊદ દો હરેક•દરદને• જરમોથી•બાહેર•કાડી
માણશના•જાનનો•બચાવ•કરેછે*ઈ•મુકો•વાટીને•જ
લદ•શરકામો•મલાવીને•ધટ•મલમ•જેહેવું•બનાવીને•
તે•દરદનાં•શુમાર•પરમાંણે•લેઈને• ઈક•ભેશના•ચામ
ડાં•ઊપર•અથવા•શીતીન•કલાથના•કપડા•ઊપર•જાડો
જાડો•ચોપડીને•તે•દરદ•ઊપર•શરકો• લગાડીને•પછે•
ઊપર•પટી•મારવી•તે•ઊપર•એસીને•પાટો•બાંધવો•અ
ને•તે•પાટો•કલાક• ૧૨ થીને• ૨૪ શુધી•તેના•દર
દ•પરમાંણે•રાખવો * ઈ•મુદતની•અંદર•જો•આગબ
લે•અથવા•ખુમ•મારેતો•પણ•પાટો• મુદતની•અંદર•
છોડવો•નહી * પછે•ધાગલો•ઊદે• તારે•તે•મુદતની
વખતે•પાટો•છોડવો•પછે•પેલો•ધાગલો•ઊઠેલોછે•તેડુ
ને•કાતરીકાડવો* (કાતર•શાફ•શોજી•વગર•દાંતાંની
લેવી•) જો•કાતર•શાફ•હુશેતો•પેલાને• કાતરતાં•દરદ

થોર.થાશે * પછી.તેજ.છાગલાની.જગાને.ગરંમ.પાંણીએ.ધોઇ. કાડીને.તે.ઉપર.એલો. બીનલીગંમની પટી.મારવી.જો.ઘણું.જરવું.હોએતો.તે.મલંમમો.ઇડાંની.દાર.મેલવીને.પટી.મારવી. તેથીબી.થોરૂ.જરવું.હોએતો.તે.પટી.ઉપર.કાનથાંરી.ડીશનો.ભુકો. ૫ અથવા. ૬ ઘઉં.ભાર. ભુકો.ભભરાવીને.તે. પટી.જો.મુકેતો.તે .શાપૂ.જરવા. માડશે * અને. તે.જગાને.દાહાડામાં.એક.અથવા. ૨ મરતબે.ગરંમ. પાંણીથી.ધોઇને.શાપૂકરે.તથા.તે.ઉપર.દાહાડાની. ૧ અથવા. ૨ પટી.બદલે. અને.એજ.પટી. તે.દરદને.રૂજવીને.શાપૂભી.કરશે

એ.કાંનથાંરીડીશનો.મલંમ. અથવા.બીલીશતર હરેક.દરદને.તેમો.શનેપાત.અથવા.એવાં.બીજા.આજારો.ઉપર.એ.બીલીશટર.મારે.અને. જો.કદાચ.છાંગલો નહી.ઉઠેતો.તે. માંનશની.આશા.થોડી.જાંણવી* એ દવાઇ.શરવેથી.મોહોરો.ડાંમ.મુકવાજોગછે * એ.દવા નવી.બંધાંઆર.બાટલીમો.રાખી.હોએતો.ઉતાવલો.ગુન.આપશે* અગરજો.જુની.હશેતો.ઉતાવલો.ગણ.નહી.કરશે.માંટે.એ.દવા.નવી.હોશેતો.ઘણી.મુજરબછે*

 કેરબો-એક જાતનો ગુંદર છે.

કેરબાની.ગોલી.ગુ૦

ઈ.ગોલી.બનાવવાની.વીગત.ઈજ :—

કેરબો.ચોખો.માંશા.	૪
દારૂમનાં.ફુલની.કલી.માશા....	૮
અકાકીઆ.માશા.	૪
કાકડીના.બીજનુ.મગજ.તોલો....	૧
બાવલનો.ગુંદર.તોલો.	૧
ઘહુનુ.દુધ.તોલો.	૧
કડીઆ.ગુંદર.તોલો.	૧

ઈ.શઘલાં.વશાનાંને.શો૭.ખરલમો. કુટીને.તેહુની.મરી.જહેવી.ગોલીઓ.કરી.રાખવી* ઈ.ગોલીનો.ખોરાક.માશા. ૩ થીતે ૬ શુધીનાછે *

ઈ.કેરબાની.ગોલીઓ.અશતરીનાં.દશતાંજને.કંમ.કરે એ.તથા.મજબુતી.લાવાથકી.તથા.હરેક.ગરમીનાં.આજારને.બેશારી.દેવામાં. તથા.ઊષાલો.નરમ માડવામો.ઘણીઈક.ગુનગારીછે *

કરીમ·આવ·ટારટર·અથવા·શુપર·
ટૅરટર·આવ·પોટાશ*

———

એ·એક·જાતનો·ભુકો·તઇઆર·આવેછે·એ·દવા
થી·પાંણીની·તરશ·પીશાબની·કબજીએત·ઇઆને·પીશા
બનો·અટકાવ—પરમાંનો·આજાર—તથા·લોહી·વીકાર
તથા·પીતવીકારની·તાપ·જલંદર—ગુરદાની·પદરી—
ફુકનાની·પથરી·અને·એ·દવાઇથી·ખાંનાની·અજમી·
એતબી·કરેછે·ઇઆને·એ·દવાઇથી·પાંણીનો·પેઆશને
બી·મટાવેએ·દવાઇથી·હલકો·જોલાબો·થાએછે·
એ·દવાઇ·એના·શરવે·આજારો·ઉપર·શાકરનાં·શરબત
મો·અથવા·થંનડાં·પાણીમો·મેલવીને·પીધામા·આ
વેછે·એનો·ખોરાક·દીન·૧ મો·૪ વેર·મલીને·
તોલા·૨ સુધીનોછે*

———

હાડીઆ·કુટીનુ·તેલ:

———

એ·એક·જાતનુ·તેલ·તઇઆર·આવેછે·તે·ઘણાં
એક·દરદો·ઉપર·કાંમ·જોરાવરીથી·કરેછે* એ·તેલ·
·અજાતોગની·બીમારે·ગરમછે·એ·તેલ·શરદીના·આ

જારે • તેહુમા • મોરચો • તથા • કોલેરા • તથા • જલંનદર • ત
થા • સુલવાઇઊ • અથવા • ગંનઠીઓ • વાઇઊ *—અને • ફેહુ
નાં • બીજા • શરદીનાં • આજારો • ઊપર • પીધામો • આવેછે *

ફ • તેલ • દાંતનાં • દરદ • શારૂ • તથા • ચાવનીઆં • ઊ
પર • ચોપડવાને • કાંમમો • લાગેછે * અને • આંગ • ઊપર • ચો
પડવાનેભી • કાંમ • આવેછે • તેહુમો • અશકો—ગોડો—શલક
વગરે • હરેક • ફવા • શરદીનાં • આજારો • ઊપર • પીધામો • તથા
ચોપડવામો • ઘણો • ગુણ • કરેછે *—ફ • તેલનો • ખોરાક •
૨ થીતે ૩ ટીપાં • સુધો • શાકરનાં • ભુકામો • અથવા • શર
બતમો • મેલવીને • પીધામો • લાવેછે *

———

કારોશીવ • શબલીમેટ—અથવા •
મોઊરેટ • આવ • કુઇકશીલવર *

———

ફ • દવાઇ • પારામોથી • બનેછે • ફ • દવાઇ • ટાંકી—પ
રમો • —બટ • અને • ફવાં • બીજા • આજારો • ઊપર • મોહોડુ •
આપીઆમો • આવેછે * ફ • દવાઇ • શાથે • બીજી • દવાઇઓ •
મેલવીઆથી • દરદ • બાહેર • પડેછે * ફ • દવાઇનો • ખોરાક •
૦। થીતે • હરધા • ઘણુ • ભાર • શુધીનોછે *—ફ • દવા • કઠ
ણ • ઝેહેર • જેવીછે • તેથી • વજંન • લખેઆ • પરમાંણે • તપા
શી • ચોકશાઇથી • વાપરેઆમાં • લાવે *

કાલશીનદ મરકીઉરી

એ • દવાપારામાંથી • તથા • બીજી • દવા • ઓની • મેળવણીથી • બનેછે • એ • દવાઇથી • ઝેલાબ • તથા • ઉલટી • થાય થાએછે • તથા • કોઠાને • શાફ • કરેઆ • પછે • બીજી • દવાઓ શાથે • તથા • અફીણ • શાથે • મેળવીને • આપીઆથી • મોડુલા વેછે • તથા • મીણ • તેલનાં • મલમમાં • મેળવીને • હરેક • ગાંઠ તથા • પાઠાં • ઉપર • ચોપડવાથી • ઘણો • ફાઇદો • આપેછે •

એ • દવાઇ • જાતે • ઘણીફીક • કઠણછે • તેથી • હજંણ કહીઊંછે • તેજ • મીશાલે • તપાશીને • વાપરવી • એહેનો • ખોરાક • હરધા • થીતે • એક • ઘઉ • ભાર • શુધીનોછે •

કલી • ચુણાંનો • મલમ •

એ • મલમ • બરેલા • તથા • દાજેલાને • તથા • હરેક • ગરમીનાં • ફોડાં • અથવા • ચાઠાં • અને • ધાગલા • જેવાં • દાંનાદાર • ફુનસી અને • એહેવાં • શરવે • આજારો • ઉપર • એ • મલમ • ઘણો • ગુણગારોછે • — એ • મલમ • બનાવવાની • વીગત • એજે • ચુનો • રતલ • ૧ • લેઇ • બારીને • ૧ કાચનાં • અથવા • ચીનીનાં • વાશણમાં • નાખીને • તેમાં • પાણી • ઉપર • શુધી • રેડવુ • અને • તેને • ખુબ • હીલવું • પછે • પેલો • ચુનો • શરવે હેઠળ • બેશે • તારે • ઉપરનુ • નીતરૂ • પાણી • કાડી • નાખ

કું· પછે· પુરીથી· બીજું· પાંણી· રેડવું· અને· ૬· પરમાંણે· ૭ વાર· તે· ચુનાને· ધોઇ· કાહડવો* પછે· તે· ચુનાને· બાહેરકાહડી· સુકવીને· ખરલ· કરી· બારીક· મેંદાના જહવો· ભુકો કરીને· ભરી· રાખવો* પછે· ૨૨૬· પરમાંણે· જેટલો· ચુનો· લેઇએ તેટલો· લેઇને· તે· ઉપર· હોલીવ· આઇલ· અથવા· નહીતો· મીઠું· તેલ· તે· ચુનામાં· મેલવીને· મલમ· જહેવું પાતલું· બનાવે· પછે· તે· મલમમાં· કપડું· અથવા· રૂના· પોલીઆ· ઉપર· લગાડીને· મેલે તો· થશે· ૬ વાં· દરદોને· ફાઇદો· કરે*

———

ફલી ચુનાનું· પાંણી· ૬ હેને·
લાઇમ· વાટર· કરીને બી· કેહેછે.

———

૬· પાંણી· બનાવવાની· વીગત· ૬ જે· શફેદ· પતરના ચુનો· રતલ· ૧ લેઇને· તેહેને· ખરલ· કરવો· પછે· ૬ ક મોહોટાં· મોડાંની· કાચની· બાટલી· અથવા· કાડબજુ· વાસણ· થાપ· ચુટારેલું· લેઇને· તેહેમાં· ચુનો· નાખીને· તે· ઉપર· શીળું· પાંણી· ૬ ક· પેંટને· આશરે· જરા· જરા· છાટવું· તે· ઉપર· અણપુત· ઢાંકણ· ઢાકવું* — પછે· જારે· ૬ હેની· વરાર· પાછી· હેઠલ· બેશેને· ઢાંકનું· ઉગારી· બીજું· શાપ· પાંણી· ૬ પેંટ· રેડવું· પછે· તેહેને· ખુબ· હીલાવી· મેલવીને· પછી· પાછું· ઢાંકણ· ઢાંકવું· તે ૬ હેવું જે· વરાર· બાહા

ર•નહી•જઈ•તેહેવુ•ઉપર•મજબુત•ઢાંકનુ•ઢાંકવું•પછે•
ચુનો•હેઠે•બેશેને•પુરીથી•હોલવવું•ઈ•પરમાંણે•૧.૨.આ
ઠ•૮ અથવા• ૧૦ સુધી•હોલવેઆ•કરવું•પછે•છેલે
રાંધલો•ચુનો•હેઠલ•બેશેને•નીતરુ•પાંણી•શોજુ•બીલોર
જેહેવુ•માલમ•પડે•ફરલે•બલાટીન•પેપરે•ગારીલેવુ*—
પછે•તે•પાંણી•ઈક•મજબુત•બુચની• બાતલીમા•ભરી•
રાખવું*—ઈ•ચુનાનુ•પાંણી•પીધામા•આવીઆથી•ખાં
ણાને•હજમ•કરેઅ•તથા•કોઠાને•કઊઅત•આપેઅ•તથા
પારા•સુજીઆ•હોઈ•તથા•મોડુ•સુજીઉ• હોઈતો•તથા•
પેટમા•અગણ•થાતી•હોઈ•તથા•ગરમીનો•ઉભારો•તથા
પીશાબ•બંધ•હોઈ•તથા•પથરીના•આજાર•ઉપર•તથા•
ટાંકીનાં•તથા•પરમાનાં•આજાર•શેવાઈનાં•બીજાં•ગરમી
નાં•આજારોને•ફાઈદો•કરેછે•ઈનો•ખોરાક•દંન•૧ મો
વાર• ૬ સુધી•પીધામા•આવેછે

કાશનીજ•—ઈ•ઈક•જાતનાં•બીજ•થાઈછે*

ઈ•દવાઇ•ગરમીનાં•શરવે•અજારો•ઉપર•કામનાં
આવેછે તેહેમાં•જલંદર•તથા•કલેજાનું•દરદ•તથા•ચોથી
ઓ•તાવ•તથા•બલોર•ઇગ્માને•તલીનો રોગ•તથા•જુની
તાપ•લોહીવીકારની•અથવા•પીતવીકારની•તથા•કમલો

તથા•વીછુનો•ડંખ•અને•દહેવાં•બીજાં•આજારો•ઊપર પોધાથી•ગુણ•કરેછે•તથા•બાહેરનો•નજલા•ઊપર•અને ગરમીની•તથા•બલગમની•ગાંઠો•પર•ઓપડેઆથી•ગુણ કરેછે•તેહેનો•ખોરાક•તોલો•હરધો•થીતે•૧ સુધીનોછે*

કેમોમાઇલ•ફ્લોવર•—ઇઆને•અંબરમથાર*

૬•કમોમાઇલ•ફ્લોવરને•આપણાં•હીંનદુ•લોકો•હીનદુશથાનીમાં•બાંધલી•જાતની•છોવટીનાં•પીળાં•ફુલ•કરીને•કેહેછે•પણ•ધારેઆમેલે•૬•કમોમાઇલ•ફ્લોવરનાં ફુલ•જુદાંછે*૬•ફુલનો•ખોરાક•માશા•૧।। થીતે•૬ સુધીનોછે*૬ ફુલની•ભુકી•અથવા•આરણ•અથવા•આહુ કરીને•ઘણાંદેક•આજાર•ઊપર•અપાદછે•તેહુમાં•મુજારો તથા•આમવાઇઊ•તથા•શુલવાઇઊ•તથા•આંતરાંનો•તાવ તથા•બદહજ્મીનો•ચુંકો•તથા•નજલો•તથા•હેવા•બીજાં•આજારો•ઊપર•આપેઆમાં•ગુણગારીછે•પણ•હેની આહુ•જો•ગરમ•પાદતો•ઊલટી•પણ•કરાવે*જો•ઊલટી નહી•કરાવવી•હોદતો•આહુ•થંડી•પાડીને•પાવી•દવામે•ઘણી•વાર•ને•ઘણાં•પાંણીમાં•ઊકાળીને•તેહુમાં•માંણશને•બેશાડેતો•ગુરદાંની•અથવા•હરેક•પથરીને•ભેરવીપાડેછે

૬•કમોમાઇલફ્લોવરની•આહુ•બનાવાની•રીગત

ફીને.ફ મોમાંઇલ.પુલાવર.પા.થીતે.દુરધા.તોલા.થુધી.લ ઇને.ફક.પેઆલાંમા.નાંખીને.તેઊપર.ખખલતુ.પાંણી શેર.૦।.ન.આશરે.રેડીને.ઢાંકી.મુકવું.પછી થંડુ પાડી નેગાલીને.પાવું.જો.ઊલટી.નહી.કરાવવી.હોઇ તો.થંડુ પાનું.ને.ઊલટી.કરાવવી.હોઇ તો.ગરમ.પાંણી.પાવું ✱

---

૯ ✓ કાલો.પલાશતર.ઇઆને.કાલો મલમ.થી દુરોંઓ.બનાવવાની.રીમત ✱

ફ.બનાવવાની.રીતો ફછુંજે.થી દુર.થારો.ચોઓ શેર.૧ મીઠું તેલ.શેર.૧ મીણ.પીળું.તોલા.૨ કપુર. તોલા.૨.પહેલાં.થી દુરને.૧ લોહોડાંની.કડાઇમા.નાં ખીને.ખુબ.ચુંટવો.પછી.તેલ.નાંખીને.તેહેને.ચુલા.ઊપર મુકવો.અને.ધીમોઆંચ.કરવી.પછી.તેહેને.૧ જોશ.આ વે.તે.જોવું.કે તે ઊભાઇ.જાઇ.નહી.અગરજો.ઊભાવવા.પ ર.આવે તો તરત.હેઠેની.આંચ.કાહાડી.નાંખવી.ઇઆ ને.પંખા.પાશે રાખીને.તરત.પેલા.મલમ.ઊપર.પંખો કરવો.તેથી.જોશ.બેશી.જશે.ફિપરમાંણે.તપાશી.તાંહાં રેહેવું.પછી.તે મલમ.અજમાવી.જોવો.ફક.ફુલીઆંમાં થંડુ.પાંણી.લઇને.તેહેમા.પેલા.મલમના.ટીપાં.ફક.બે

નાંખવાં· પછે· તેહુને· જાવું જે· શુધ· કાલો· થાઈઓછે· ઇઆ
ને· જેવો· જોઈઈ· તેવો· કઠણ· કરવો· હોઈ· તેવો· આગ·
ઊપર· રાખીને· ઊતારતી· વેલાઈ· પેહેલું· મીન· તાવીને· તેમધે
કપુર· વાટી· નાંખે· પછે· પેલા· મલમમાં· ઈપેઊ· જનાથ·
મેલવી· થારીપદે· ધુટીને· ઊતારી· પાડવો· ઈટલે· ઈ· કા
લો· પલાશતર· થાઈઓ· ઈ· મલંમ· આપણાં· હીનદોસ
તાનીઓજ· વાપરેછે· ઇઆને· ઈ· મલંમ· ધણાં· ઈક
મનાવેછે· ઈ· મલંમની· બીનાં· વાપરવાની· તરતીબ· ઈજે
કાખબલાઇ· તથા· ગુમડાં· તથા· બટ· તથા· ખાંહાંતા
થા· જખંમ· તથા· નાસુર· તથા· આડી· તથા· ગરમી
નાં· તથા· હરેક· તેહેવા· ફુલા· ઊપર· તથા· ધણાંઈક·
આજારો· ઊપર· તે· મલંમની· પટી· મારેઆથી· પાકવે·
તથા· રજાવે· ઈ· મલમ· પાક· તથા· રજના· કામમો·
ધણો· ઈક· શારોછે* — અગરજો· હરેક· જાતની· નરંમ·
ગાંઠ· અથવા· ઝરસુદી· (રસોલી·) તથા· વાઘઊની·
ગાંઠ· તથા· ઈવા· બીજા· જારમ· રોગ· ઊપર· ઈ· મલંમ
મો· પારો· મેલવીને· પટી· મારેતો· તે· દરદ· બેશી· જા
ઈ* જો· ઈ મલંમમો· પારો· મેલવવો· હોઈતો· મલંમ·
આગરે· તોલા ૬ લેવો· તથા· પારો· તોલો· ૧ લેઇને
તે· મલંમમો· મેલવીને· પટી· મારવી*

કંમપાઊનડ•ઇપીકા•કોઆન•અથવા
ડોવરસ•પાવડર

ઈ•ઈક•જાતની•અમેરીકા•દેશથી•જડીઓ•આવે છે•તે•જડીનો•ભુકો•મેલવીને•બનાવવાની•વીગત•ઈજ•

ઇપીકાકોઆનનો•ભુકો•માશા••• ... ૪

કઠંન•અફીમનો•ભુકો•માશા•• ....—૪

શલફેટ•આવ•પોટાશનો•ભુકો•અઊશ• ૧

ઈ•શરવેને•મેલવેઆથી•ઈ•ભુકો•તઇઆર•થાઈએ *

ઈનો•ખોરાક•ઘઉ• ૫ થીતે• ૨૦ સુધીનો•ઈક દાહાડામાં• ૩ મરતબે•આપીઆમો•આવેછે

ઈ•આદમીના•કઊઅત•પરમાંણે• આપેઆથી•જારો•શાફ•આવે•તથા•કાંઈક• ઊલતીબી•કરાવે•અને• બાહેરનાં•રોગમાં•ગ નઠીઓ•વાઈઊ•તથા•શાંધામાં•ચશક•તથા•શોજો•તથા•કરતલ• તથા•હુક•તથા•પગનો•નજલો•વગેરેનાં•બીજા•ઘણાંઈક•દરદો•ઊપર•આપેઆથી ફાઈદો•કરછે•અને•કલેજા•વગેરેનાં•શરવે•ભીતરનાં•રોગને•શાફ•કરેછે*—ઈ•દવાથી• પશીનોબી•શાફ•આવે છે•અને•હરેક•જાતની•તપને•દુર•કરેછે*—ઈ•દવા•પશોનાં•શાર•ગુણ ધારેછે*

કુઆરબોનટ · આવ · આઈરંણ ·

ઈ · લોહોડાંનાં · કાટનાં · બનાવતનો · ભુકો છે · ઈ · ભુકો · બનાંવવાની · રીત · ઈજે · લોહોડાંનો · અથવા · પોલાદ · ઈઆને · તીખાનાં · કાનશે · ઘશેલો · ભુકો · હરેક · વજને · લઈને · તેને · અંગુરી · દરાખના · શરકામો · ભીજવીને · ઈવી · જગો · ઊપર · રાખવો · કે · તેમાં · કાંઈ · કચરો · પડે · નહી · પછે · તેને · સુકવીને · ઈવો · ખલ · કરવો · કે · બારીક · મેશ જેવો · થાઈજાઈ · તારપછે · તેને · અજમાવી જોવો · જે · માકો · થાઈઓ છે · ઈઆ · કાઓ છે · તેની · બીના · ઈજે · ઈક · ગલાશમાં · પાંણી · થંડું · નાંખીને · તે · ઊપર · પેલો · ભુકો · જરાઈક · ભભરાવે · તે · ભુકા · ઊપર · ૫ અથવા · ૭ ચોખાનાં · દાણાં · આશ તેથી · નાંખે · જો · તરે · બેશી જાઈ તો · જાંણુ જે ભુકો · તરે · બેદો તો · જાણવું જે · હજુર · ખરલ · થાઈઓ · નથી · માંટે · ફરીથી · શારી · પઠે · ખલ · કરે * એપરમાણે · અજમાઈશ · કરી · જોવો * જો · ભુકો · ચોખા · ઊપરનો · ઊપર રેહે તો · જાણવું જે · ચોખો · થાઈઓ · પછે · શીશીમા · મજબુત · ઢાટેમારી · ભરી · રાખવો * ઈનો · ખોરાક · ઈક · દાહાડામાં · ૪ થાતે · ૪૦ ઘઉંભાર · શુધીનો છે · દીનમાં · વાર · ૧૦ આપેઆમાં · આવે છે · ઈ દવાઈ · ધાતજાતી · હોઈ · તથા · પેશાબ તબકતી · હોઈ · તથા · લોહીનો · બવાશીર · (હરશ) હોઈ · તથા

શરદીનો·દમ·તથા·હાફન·તથા·ભીતરનો·શોજો·તથા·અ
શતરીનું·દશતાન·ઘણું·જાતું·હોઈતે·તથા·બરોલનો·શો
જો·અને·ફીવા·બીજા·આજારા·ઉપર·ફ દવાઈ·આપેઆથી
ફાએદો·કરે છે·ફ·દવાઈની·ગોલી·બનાવવાની·વીગત·ફ
જે·ભુકો·શરવે·ઘઉંનાં·દુધ મેં·મેલવીને·જરાક·પાંણી
લઈને·ગોલી·જેવું·બનાવો·તેની·ગોલી·ઘઉં·૪ ભાર
શુધીની·વાલીને·એવાજ·રોગ·ઉપર·ભુકાની પદે·
આપેઆમાં·લાવે·

કંમપોઉનડ·રોઈબારપીલ·

ઈઆને·રોઈબારની·ગોલી·

ફ·મેલવનીની·ગોલી·બનાવવાની·વીગત·ફજે·
રોઈબાર·માશા·૧૨ —શીકાતેરા·એલીઆ માશા·૮
કોરાબોલ·ચોએ·માશા·૫—એશેનશ્આવ·પીપરમી
ટ·જરાક·નાંખીને·ગોલા·જેહેવું·બનાવીને·ગોલી·
ઓની·મરી·જેટલી·કરે·પછે·એ·ગોલીને·રોરા
ક·દીનમેં·વાર·૨ નો·માશા·૧ થીતે·૧॥ શુધાંનો
છે·ફ·ગોલીથી·જારો શાફ·આવે·તથા·બદ·અજમીનાં
રોગને·મટાવે·તથા·છાતીના બલગમને·તોડે·વાઈઉ·
મટાડે·તથા કોઠાને·કઊવત·આપે·અને ફીવા·બીજા·શરવ
રોગ·ઉપર·ગરમ·પાંણીસાથે·આપેઆથી·ફાઈદો·કરે છે·

કેઆશટેરીઅમ·

એ·દવા·એકજાતના·દરીઆઇ·જનાવરનાં·પોશી
આછે·એ·દવાને·માત્રામાં આપેઆથી·શરદીની·તાપ·
તા૦પકશઘાત·(ધ્રુજરી·)તથા·ઝજણી·ફરાંમોશી·ઇઆને
બે·હોશી·તથા·શરદીનાં·માંથાંનું·દરદ·તથા·દશતાંન·બં
ધ·હોઈ·તેને·ખોલ્લું·કરવામેં·તથા·શરદીનો·તલ્લો·ત
થા·પથરીનો·આજાર·તથા·શરદીનો·ચુકો·તથા·શુલ
વાઈ·ઉ·તથા·ઈદ્રીનો·કઊવત·મરદી·અને·એવાં·બીજા
આજારો·ઊપર·એનો·ગુણ ઘણોછે·ઈહેતો·ખોરાક·૭
થીતે· ૧૪ ઘઉંભાર·સુધીનોછે·

કેઆરબોનેટ·આવ·શોડા·

શોખાશાજીખાર·હરેક·વજનેલીઈ·તેનો·ભુકો·ક
રીને·તેમા·પાંણી·તેશાજીખાર·ડુબે·એટલુ·નાંખે·પછે·
તેને·એક·વાશણમાં·નાંખીને·ઊકાલે·જેજાં હાંસુધી·પેલે
શાજીખાર·શઘલો·પીગલીજાઈ·તાંહાંસુધી·પછે·તેને·ખારા
કાહાડીને કાગલે·કરીને·ગાલીલીઈ·અને·પછી·તેહેને·લોહા
ડાનાં·વાશણમાં·નાંખીને· ફરીથી·ઊકાલે· જેતે· ઘટ
થાઈને·હેઠે·ઊતારી·થંડું·પડવાદીએ·પછે·તે·થંડુ·પા
ડયો·ઈટલે·ચુનચુની·નોમાફક·ગાંગડાથાએ· પછે·તેદવા
ને·એક·મોહોટાં·મોહોડાની·બારલામેં·મેલીને·જુજવુ

ત·ખુઅમારી·રાખવો* એદવાઇનો·શોડાવાટર·બનાવવાનો
હોઈતો·એનીશાથે·તારતરીકઆશીડ·અથવા·ગંધકનો
તેજાબ· અથવા· કીરીમઆવ·તારતર·અથવા· ખાટાં
લીંબુના·રશ· ૬મધે· હરેક· એક·જનશ· મેલવેઆથી
બનશે*જો·એપરમાંણે·બનાવવું·હોઈતો·કારબોનેટ·આવ
શોડાનો·મોરાક·ઘઉં· ૩૦ શુધીનોછે·એઊપર·કહેલી
હરેક·દવા·મેરવેઆથી·શોડા·વાટર· થાઈછે·અને· ૬·
શોડાવાટરની · પરમાંણેજ · જેશરાખેછે · તથા ·
બીધામોભો·આવેછે*જો·કદાપી·અમશતો·શા૭બાર·એ
જ·૧જને·લઇને·એઊપર·કહેલી·હરેક·ચીજ·તેહેમો·નાં
ખેઆથી·તેબી·કેઆરબોનેટઆવ· શોડાની· પેઠે· પાં
ણી·રેડેઆથી·જેશ·થાઈછે·તેબી·પીધામો· લીએતો·કે
આરબોનેટઆવ·શોડાના·જેવાજ·ગુણ· કરશે*એદવા
ઈ·ઇઆને·એ·શોડાવાટર·હરેક·લોહીવીકારની·તથા·
પીતવીકારની·તપને·તથા·ગરમીનાં·ઊછાલાને·તથા·લુ
ઊલાગેલી·હોઈ·તેહેને·તથા·પાંણીની·પીઆશને·તથા·ગ
રમીને·તથા·કલેજાનાં·ઊછાલાને·એવા·બીજા·ગરમીનાં·ઊ
છાલાવો·ઊપર·૬·ઊપર·કહેલો·દવાઇે·મેલવીને·પીધામો
આપેઆથી·ગુણ·કરેછે·તથા·કલેજાને·થંડું· રાખેછે·અ
ને·જાડોબી·ખુલાશે·શાફ·લાવેછે·એવાં·બીજા· ઘણાંઈક·
આજારોને·ગુણ·કરેછે*

કમપાઉનડ.શોપલીનીમેનટ.અથવા.ઓપોડે
લ ડાગ.ઇઆને.શાબુની. મેલવનીનુતેલ

શાબુ.શોન્ને.ઓંઊશ. ૩ કપુર.ઓંઊશ. ૧ ઇશ
પરીટ.આવ.રોજમેરી.પૈંટ ૧ પેલો. કપુર.વાતીને.ઇશ
પરીટમો.મેલવે.પછે.તેઊપર.શાબુ.વાટીને.નાંખે.અને.ત
ને.ખુબ.હીલવે.પછે.તે.શારો.જલદ.કરવામાગેતો.તમધે
અફીન.ઓંઊશ. ૧ વાટીને.નાંખે.એટલે.શાબુનો.અર
ગ.ઇઆને.તેલ.થાઇઊ*એતેલ.આંગ.ઊપર.ચોપડવાને
કાંમમો.આવેછે.તેમો.નજલો.તથા.ગઠીઓ. વાઇઊ.
શંધીઓ.વાઇઊ.તથા.શલક.તથા.ચશકો.તથા.હાડચુ
ર.અથવા.હાડકુ.ચુરાઇઊ.હોઇ.તથા લચક.તથા.હરેક
જગોઇ.શોન્ને.તથા.હાડકું.ઊતરેઊ.હોઇ.અને. એવાં.
બીજા.શરીરનાં.આજારો.ઊપર.ચોપડવાને.કામમાં.આ
વછે.

ઇંદ્રવારણી

કાલોશીંનથ.પઓડર.અથવા.ઇદરવાનાની.ભુકી.

એ.દવાથી.બલગમનો.જોલાબ. શારો. થાઇછે.પ
ણ.તે.ગરમછે.અને.એબ્બલો.હેનો.જુલાબ. આપવો.
શારો.નથી*હેની.શાથે.બીજી.હરેક.જોલાબની.દવાઇ.મે
લવીને.આપેઆથી.ફાઇદો.કરેછે. શંધીઆ.વાઇઊ. શરદી
નો.નજલો.શુલવાઇઊ.ફેફર.વીખુનાં.દંખણું. જાહેર.

અને·હેવા·બીજા·અજારોને·એ·દવાઈના·જોલાબથી·ફાઈ દો·કરેછે· અને·મગજનાં·તથા·આંખનાં·નરશા· રશુને· શાફ·કરેછે·એનો·ખોરાક· ૧ થોતે· ૨ માશા·શુધીનોછે·

કંમલનુ·ફુલ·અથવા·કુમપનીનુફુલ·

એ·એક·જાતનુ·ફુલ·જાતે·શરદછે* અને·હરેક·ગરમી નાં રોગ·ઊપર·ઊકાલીને·પીવાને·આપેઆમે·કાંમ·આવ તેમે·ગરમીનો·તાવ·તથા·ધાત·જાતી·હોઈ·તથા·પરમે· જાતો·હોઈ·તથા·ગરમીનુ·માંથું·દુખતુ·હોઈ·તથા·શપના મે·ધાત·જાતી·હોઈ·તથા·ગરમીનો·ઊછાલો·હોઈ·તથા આંગમે·અગન ઊથતી·હોઈ·એવા·બીજા·આજારો·ઊપ ર·ગુણ·કરેછે·એનુ·શરબત·બનેછે· એ·શરબતની·ઊ પરનાં· અરકની· પમેજ· ગુણ· કરેછે· એ· અરક· બનાવવાની·વીગત·એજ·ફુલની·દાંખલી· તોલો· ૧ા—લે ઈને·તેમે·પાંણી·શેર· ૧) રેડીને·ઊકાલે·તેનુ·શેર· ૦ા રાખીને·નીચે·ઊતારે* એ·પાંણી· દીનમે· ૨ વાર·પીએ એથી·જાહારોથી·શાફ·આવે·ઇઆને·ઊપર· લખેલા·શરવ ગરમીનાં·રોગને·ફાઈદા·કરે*જોઈ·કાવો·અનથો· નહી પીએતો·અંદર·શાકર·વાટીને·તોલો· ૧ નાંખીને·પીએ એ·ગરમીના·કાંમ·ઊપર·ઘણો·એક·મુજરબ છે*

કુવાશીઆ·લીગનમ·અથવા·કુવાશીઆ·વુડ·

એ·એક·જાતનુ·કડવું·લાકડું·થાએછે·એનો·કાવો કરીને·આપેઆમો·આવેછે·તથા·એના·છોડીઆંની·ચાઈ બી·બનાવીને·આપેઆમો·આવેછે·તેમો·પાણીનો·જલંન દર·તથા·નજલા·તથા·કલેજાની·નબલાઇ·તથા·તાડીઆ પીતવીકારનો·તાવ·તથા·એવાં·બીજા·દરદોને·ફાએદો·કરે છે·તથી·ખાંગાંને·અજીર્ણ·કરેછે·તથા· આંતરાંનો·તાપ· તથા·ચોથીઆ·તથા·ઊધાનોઆ·એવા· શંધલા·તાવ·ઊ પર·એ·દવાઈ·આપીઆથી·ગણો·ગુન·કરેછે· એ·દવાનો ખોરાક·તોલા· ૦। થીતે· ૦॥ સુધીનોછે·એ·દવાઈ·તપ વાલાઓનોશથી·ભુલમો·ખાણુ· વધારે·ખવાએચ· તેથી· તે·માંનશને·પચકેલાનો·મોફકથાઇ·તેમોથી·બેઅજમો·થા એછે·તેમાંનશનેબી·એનો·કુવાત·ઘણો ફિકમુજરબછે·અને એહેવા·બીજા·ઘણા·એક·આજારોને·ફાએદો·કરેછે·

કંશરવઆવરાશેશ·ઇઆને·ગોલા— કૉન્ઝર્વ ઑફ રોઝેસ

—બનો·ગુલકંડ·બનાવવાનો·વીગત·

ખરા·ગુલાબના·ફુલનીપાખડીઓ·શુકી·રતલ·૦॥ તથા·ખાંડ·રતલ ૧॥ બુરૂ·લેવુ·પરથમ·ફુલને·ખલમોના ખીને·ખલકરે·પછેતેઊપર·ખાંડ·થોરીથોરીનાખતાં·જાવું ને·ઘુટતાંજાવુપછે·શર·વે·ખાંડ·એમો·એપરમાણે·શમાવી દેવી·એટલે·એ·ગોલાનો·ગુલકંડ·થાઈઓ·

એ·ગુલકંડનો·ખોરાક·તોલા· ૦॥ શુધીનોછે· એથા·હલકો·જોલાબ·શાફ્થાએછે·તથા· કલેજાંના·દરદને·ફાએદોકરેછે·તથાભુખને વધારેછે·તથાફેફશાને·મજબુતી આપે·યાને·એવાંબીજાં·કોઠાના·દરદોને·એ·માવાને·આપીઆથી·ઘણો·એક·ફાએદોકરેછે·અને·કલેજાંને·થંડું રાખેછે·તથા·એ·ગુલકંદ·હરેકજાતની· ગોલીઓમાં·ગોલીવાલવાશારતથા·શાફજોલાબ·આવાશારુબી·કામમાં આવેછે·

કંનશરવઆવઆરેનજપીલ·યાને·આરંનજની·છાલનો·ગુલકંડ·બનાવવાનીવીગત·

આરંનજનીછાલ·શુકી·રતલ· ૦॥ બુરાખાંડ·રતલ· ૧॥ પરથંમ·આરંજનીછાલને·ખલમાં· કુટીને·પછે·ઊપર·ખાંડ·થોરીથોરી·લેતાંજાંવુ· અને· ખલતાંજાંવુ·શરવે·ખાંડ·તેમાશમાંવી·એટલે·આંરંજનો·ગુલકંડ થાઓ·એગુંલકંન·ખાવાંને· આપીઆથી·આફ્રંન·દંમશાશ· શશની·તથા·એવાંબીજાં·ગરમીના·તથા· વાઇઊના·બલગંમને·ભ·શાફકરેછે·એનોખોરાક· તોલા· ૦॥ શુધીનો·આપેઆથી· જારો· શાફઆવે· તથા·કોઠાને મજબુતકરે·એગુલકંડ· અરેક· ગોલીઓવાલીઆમાંબી·આવેછે·

કેરબોનેટઆવ·પોટાશ·બનાંવવાની·વીગત·

શુધ·કેઆરબે નેટઆવ·પોટાશ·રતલ૧—કેઆરબો નેટઆવ·એમોનીઆ·આંઊંશ· ૩—શાફ· પાંનોની·પેંટ ૧—ઊપરનાં બેઊંવશાંનાં· પાંનોમા·પગલાવીને·પછે· એક વાશન મધે·નાંખીને ઊકાળે અને·તે ઊપર·ઢાંકણું· ઢાંકેલું·વાશન·ઊંચાર રાખે અને·એ વાંશન·રેતીની·ગ રમીમાં·મુકીને ઊંકાળે તે·કલાક· ૩—સુધી· પછે·તેહ· વાશનમાં·થીરોકઠંન થાએ·તે·બાહાર કાઢીને·એક રકાબીમા·છુટ કરીનાંખે પછે તેને·સુકાવી·કાંમમા·લીએ· એ દવાથી·સુધ કાનાં કાંમનો·આવેછે તથા·બીજી દવાઓ· શાથે· મેલવેઆમાથી· ઘણેજ· ફાયદો· કાંમલાગેછે: એ હનો· ખોરાક· ગ્રાંન· ૨ થીતે· ૩ સુધીનોછે· એથી ગુણ·એ·મ·માંથાનું·દરદ·ગરમીવીકાર·તથા· હરેકજાત ના·તાવ·તથા·લુઊ·લાગી·હોએ·તથા· ફેહવા·બીજા· ગરમોના·આજારો ઊપર·ગુણ·કરેછે*

કેશરીઆગોલી*

૬·ગોલી·બનાંવવાની·બાબત· ૬જે· કેશર· તોલો ૧॥—ગોલાબનાં·સુકાંફુલ·તોલા· ૭॥—રની·મશતકી તોલો ૧॥—કડીઆ·ગુંદર·તોલા ૪॥—હડાંનો છાલતોલા ૪॥—શીકાતેરાબેરીઓ·તોલા· ૧૦॥—ઇલકેમોનો·તો

લો· ૧ા—એશરવને·કુટીકપરછાંદ·કરીને· ગોલાબનાં· શરબતમા·ગોલી·મરી·જેવી·કરી·રાખે· ઈ·ગોલીનો· ખોરાક·તોલો· ·ા—થીતે· ૧—સુધીનોછે* ઈ·ગોલી· ગરમ·પાણી·શાથે·ગરાવે·એથી·હલકો·જોલાબ·થાઈ· અને·છાતીના·ચોકનાં·બલગમને·દુરકરે·અને·આંબગા ળોતીઆને·ઘનોફાઈદો·કરે·અને·આખની·રોશનીને·વ ધારે·અને·એવાં·બીજા·ઘનાઈક·દરદને ગુનકરે*

કુચ્આ·રબોનેટ·આવ·એમોની·આ·અથવા·પરીપેડ ઈમોનીઆં·એતલેજે·શાફકીધેલો·નવશાગર·

ઈ·નવશાગર·શાફકરવાનો·બાબદ·નવશાગર· શા રોરતલ· ૧ શાફકીધેલો·ચાક·રતલ· ૨ એ ળગંશ· ૨ લેઈનેતેને·જુદો·જુદો·કુટે·પછે·તે·બેઊનેભેરવીને· એક કાચના·વાશણમા·નાખીને·ગરમં·કરે* અને·તેવાંશન·રેતી નાંવાંશનમા·મુકીને·ધીમીધીમી·આંચવધારતા·જાઈએ·તે એવુજે·પેલુકાંચનુ·વાંશનજ્રાલાલથાએ·તાંહાંસુધી·તેપછે નીચે·ઊતારી·કારીલોએ* એતલે·થાએઓ·ઈ· દવાઈ· બીજી·દવાઓમા· મેલવેઆનાં·કામમા·આવેછે·તથા· ઈ હેની·શીશીભરીને· મજબુત·દાચમારી· રાખે·એદવાનો· શીશીસુગારેઆથી·બેહોશીને·મતાડેછે·એદવાઈ·ઈશમેની ગાલટની જગોઈ·કામલાગેછે*

કુઆરસોનેટ·અ·વ·લાઈમ—અથવા·પરીપે
રેડ·ચાક·એતલેજ·શાફ·કરેલો·ચાક*

એચાક·શાફકરવાની·વાહએજ·શારોચાક· રતલ·
૧—લેઈનેતેને ખલમાં·નાંખીને·ભુકોકરીને·ઉપર· જરા
પાંની·નાંખીનેપોડા·જેવા·કરીને·ફકચોનીનાં·વાંશનમાં·અ
થવા·કાદવનુ·ગુરેલુ·વાશનમાં·પેલો·નરમકીધેલોચાકના·
ખેવાપછે ઉપર શુધીપાનીરેડે·પછેતેને·ખુબહલવે·પછેએક
બાજુરાખીભુકપછે·શરવે·ચાકનીચેપેઠેને·ઉપર થીનીતરે
પાંનીકાઢીનાંખે·પછેતે·ચાકને·બારકાઢીને·રકાબીમાં·પાથ
રીને·શુકાવાદીએ·પછે·તેશુકાએને·પછે·તેમલકરીને·કાંમ
માલાવે·એચાકનો·ખોરાક·માંશા૧—થીતે·૨—શુધીનોપછે
એપીવામા·આપેઆથી·અરેકજ ગોનુ·પેતમાનુ·લેઈઆવ
ઠુહોએ·તેને·બંદકરે છે·તથા·પેટમાં·ગરમીનો·શોજો·અ
વેઓ·હોએ·તેને·શાફકરે·તથા·ચડેનાં માંશને·રુજાવે·તથા·
દશતાંન·ઘણુજાડુ·હોએ·તેનેબંદકરે·તથાહેચકી·તથા·આં
પુણને·ગુનકરે·તથા· પરમાંને·ફાએદોકરે· તથા· પરમાંઉ
ઉપર·ફની·પીચકારીબીજી·દવાવો·શાથેમેલવીને·આપે·તો
ઘણો·ગુન·કરેછે·દાજેલાને·રુજાવે*

---

[૫] ઓક્શેકોવ—જડછે·

ખતમી·અથવા·મારશમેલોશ·રટ*

હેઆને·ફક·જાતનો જડી·થાએછે· એ·દવાઈ·પેટ·

મો·આપેઆથી·ગરમીનો·દમ· ગરમીની· અગ્નિ·તથા ખારી·તથા·ગરમીનો તાપ·તથા·પીશાબ·બંધ·થાઇ હોઈ· તથા·પેટમાનો·જખંમ·તથા·ગુરદનો પથરી·તથા ચીકનો બલગંમ·તથા·ધ્રુજરી·અને·એવાં બીજા આજારો· ઉપર· એ·જડને· દીને· આપેઆથી ઘનો· ગુણ કરેછે· તથા· ખાંગાંને· હજંમ·કરે·તથા·ભુખ·લગાડેછે·આને·એ દવા ઇ ઉકાલીને·એનાં પાંણીવડે·ગરદનો· બલગમોગાંઓ·તથા·કંઠમાલા·એવી·બાજી બલગંમી ગાંઠો ઉપર· એનો શેક·કરેઆથી·ગુન·કરેછે તથા·દરદોને પાગનાવેછે·એનો ખોરાક·તોલા· ાા—થીતે· ૧—સુધીનોછે*

ગલાબર·શાલટ—અરબી·એતો·

શલફેટ·આવ્ગોાદ બીકેહુછે*

દ·એક જાતનાં·જીનખાજ·સલોછ દીવી માંનીસને·હુલકોજોલાબ·થાએછે·તથા·પેશાબ·શાફ્લાવેછે તથા· આગમાનો ગરમીતથા· બાખારને·તોટોપ.ડેઝ·તથા· પીત તથા·લોહીવીકારનો·તાપવાન ને·એનો જોલાબ· ઘનો·ગુણકરેછે*તથા·હરેક જાતના·પરમાંના·રોગ·ઉપર હેનો જોલાબ·ધણો·ગુણગારેછે તથા·હરેક દરદ ઉપર હેના·પાચકારી·જાહડાતારે·આપેઆથી ધણો·ગુણ કરેછે·અને·જાડો શાફ·કરાવેછે·એનો ખોરાક·તોલા· ૧ાા—થીતે· ૨ાા સુધીનોછે*

ગમ·ટરાગાકેનથ·ઇઆને·કડઇઓ·ગુંદર*

ઓ·ગુંદર·પેટમાં·આપેઆથી હાંફણ·દમ·ખાંસી·ઓ
કલો બલગમ ખાતી ઉપર વલગેલો·હેડકિ·ફેફસાંનો·જ
ખમ ફુકણાંનો ·· ખમ·અને·હેવાં બીજા·ઉપર ફાઇદો·કરે
છે·અને હરેક·જોલાબનો·દાગો ભેરાને· આપેઆથી·પીત
તા·ર·રસાવીકારનો જુલાબ કરાવેછે·હેનો· ખોરાક· ૨)
થીતે· ૪ માસા·સુધીનો·વરેવરનોછે*

ગમ·એમોનીઆક અથવા·એક·જાતનો લાલપીળા
રંગના
ગુગલનાં·જેવા·ધાપડીઓ·

ઈ ફિ·ઝાડનો·ગુંદર છે·ઈ·ખાધાનો· આપેઆથી
ગુરદાનો·પથરી·તલીનો· સોજો· સંધીઓ·ગંઠીઓવાઇ
ઉ·ફેફરૂં· બચાનાંકરન· હાંફણ· દમ· બલગમી·ખાંસી
જલંધર·કમર·દુ·દરદ·અને હેવાં·બીજા ઉપર ફાઇદાક
રેછે*એનો ખોરાક· ૧)થીતે·માસા ૩ સુધીનોછે ઈ·આગળી
પરનાં દરદનો તલીનોસોજો કંઠમાલા·હરેકજાતની· બલ
ગમી·ગાંઠ·અનેહેવાં·બીજા ઉપર ચોપડેઆથી·અથવા·હેનો
મલમ·બનાવીને·પટીમારે·આથી પોધલાવી·નાખેછે*

ગમકીનો·ઇઆ·ને·એકજાતનો ગુંદર છે·તેજાતે·કા
ગારડ
લા·ઇઆને ·ઝીણા·ચમકતા·દાણાદા
બાવળનો
ર છે·એનો·ગુણહીરા·દખણનાં·જેવાછે*
અને·હીરાદખણનો·જગોઈ·કામ·લાગેછે·પણ·હીરા

દખણ·કરતાંને·ઈ·ધનોજ·શરશને·વધારે· ગુણગારીછુ એ·ગુદર·જાતે·થું ડોછે·પેટમાં·આપેઆથી· કોઢાને·તથા· કલેજાને·કઊઅત·આપેછે·મરડાને·દશતાંગ·જાણુહોઈ·તેહુ ને·પેટમાંથી·હરેકવારે·લોહી·પડતુહોઈ·તેને·બંધ· કરેછે·પે ટમાંનાં·હરેક·જગોનાં જખમને·રૂજવેછે·હેનો·ખોરાક ૧)થીતે· ૨ માશાશુધીનોછે·અને·આંગ·ઊપર·તાજો·જ ખમ·લાગો·હોઈ·તેઊપર·મુકેઆથી·લોહી· બંધ·કરેછે અને·હરેક·જગો·ઊપરનાં·શડેલાં માંશ·ઊપર·મુકેઆથી· નવું·માશ·અને·અંગુર·લાવે*

ગમ·ગાઈકમ·અથવા·ગમેગો·એઆક·દઆને એક·જાતનો·કાલો·ચમકતો·ડામર·જેવો·ગુડર·થાઈછે*

તે·શુંધીઓ· વાઇઊ·નજલો·પરમેવ·ટાંકી·કંઠમા લા·હેવા·આજારો· ઊપર·પેટમાંઆપેઆથો·ગુન·કરેછે· એનો·ખોરાક·ગહુ· ૯ થીતે· ૧૨ શુધીનોછે·એ·બીજી· દવાઓ·શાથેમેલવીને·આપેઆમે·આવેછે*

[ગ]

ગાલબેનમ·ઈઆને·બેરજો*

ઈ·એક·જાતની·રાહાલના·જેવી·લાખનાં·કટકા· આ વેછે·તેને·બેરજી·કરીને·બોકેહેછે·એદવા·હરેક·જાતના·લો હીનાં·ગાંઠોઊપર·તથા·કંઠમાલા·તથા·વરશોલો·તથા·

ખુજલીની·ફુલીઓ·ઉપર·તથા·હેવાં·બીજા·આજારો·ઉપર ખાવાને·આપેઆથી·ગુણ· કરેછે·એનો· ખોરાક·ઘઉં· ૧૫ થીતે· ૫૦ શુધીનોછે* ૬·દવાઈનો· મલમથી· બને છે·તેને· ૬લો·બેજલીકજટ·આઇનટમેનટ·કરીને·કેહેછે ૬લો·મલમ·બલીશટરનો·છાગલો·ઉઠાડેઓ·હોએ· તે·ઉ પરથી·કામલાગેછે·તથા·બીજાં હરેક જાતનાં·ગડ·ગુમડાં· ત થા·એવાંબીજાં·ખરાબ·થાએલાં·માગુને·પકાવીને· એમલ મ·જેરવીકાહડેછે·તથા· થોરૂ એક·રૂજવી·લાવેછે·૬·મ- લમ·હરેક·દરદને·જેહેરવી·કાડેઆંમો·ધસો·એકનરાવાલો છે·૬બેરજીનાં·ભુકાની·ચમટી·શુગાડેઆથી·ફેફરૂ·જાએછે· ઈઆને·હોશીઆરી· લાવેછે* ૬દવાનો· ધરમે·ધુમારો· કરેતો·હરેક·જીવાંદશનારાં·જાનવરો·દુરથાએછે*

ગોલારડવાટર·

એ·એકજાતનો· બોદાર·શીંગનો·શરકો· થાએછે· એદવાઈ·ફુગરલેડનો·જગોએથી·કાંમલાગેછે· એ·ગોલા ડર·વાટર·બનાંવવાની· રીત·એજે·બોદાર·શીંગનો· કટ કો·રતલ· ૧ લઈને·તેનાં·નાધલાંચીંની·બોરજેવા·કટ કા·કરીને·એક·પાટીઆમાં·નાખીને·તે·ઉપર·જલદ·શર કો·હરેક·જાતનો·પીંટ· ૬ રેડવો·પછેતેનેં·ધીમાંઇગાર·ઉ પર·મુકીને·એક·લાકડાંનાં·તવાથાએ·કરી· ધુંટીઆક

૨·કલાક· ૩ થીતે· ૪ સુધી·પછેતેને·નીચે·ઊતારી·મુ
કવું·૧ લી·બીજ·દીને·ફરીથી·ચુલાઊપર·મુકીને· ઊપર·
કહેઆ·પરમાણે·ઊકલવાદેવું·એપરમાણે·દીન· ૩ થી·
તે· ૪ સુધી·કરેઅ કરવું·પછેતે·અજમાવી જોવાસારૂં
એક·કાંચીઆમાં·દરીઆનું·પાણી·લઈને·તેમાં·પેલા·ઊ
કલેલા·અરકામાંથી· ૧૫—૨૦ ટીપાં નાખવાં·પછે·જોવું·
જે·તે·પાંણી·સફેદ·દુધનાં·જેવું·થાએતો·જાંણવું જે·ત
ઈઆર·થઈઊં·કદાપી પાંણી·સફેદ·નહી·થાએતો· ફરી
થી·ચુલાઊપર·મેલી ઊપર પરમાણે ઊકાલવું·પછે·ફર
થી·ઊપર·લખીઆ પરમાંણે·અજમાવીજોવું·જો·પેલા·અ
રકો·પાંણીમાં·નાખીઆથી·સફેદ·થાએતો જાંણવું જે·ગો
લારડવાટર તઈઆર થાએઓ·કદાપી·બીજી·તરેહથી·અ
જમાવવા માંગેતો તે·અરકામાંથી· ૧ ટીપું· થંડું પાડીને
જીભ·ઊપર મેલી·જોવું જો મીઠું·સાકર·જેવું· લાગેતો
જાણવું જે·ગોલારડ વાટર·તઈઆર થાએઊ·એ ટીપું·
તરત·મોહોડા·ઊપર·મેહેલાને·પાછું· થુકી· નાંખવું·
જો·ગલેઆંતો·આવશેતો·જેહેર·લાગશે·તેથી· તરત·થુ
કી·નાખવું*એ·ગોલારડ·વાટર·તઈઆર·થાએઆ પછે
ચુલા·ઊપરથી·નીચે·ઊતારી· રવાદેવું·દીન· ૩ સુધી·
એક·ચીનીનાં વાસણમાં·નાંખીને·દીન ૩ પછે ઠરે·ને·ગા

લો·લેવું·પછે·તે ૧ બાટલીમો·ભરી·મજબુત·દાટો·મારી
રાખવું·એ·શરકો·વાઇન·દારૂ·નાં·રંગજવો·નીતરોથા
ઈ*હવે·ઈ·(ગોલારડ·વાટર·)વાપરવાની·બીનાંઈજ·આંગ
ઊપર·ચોપડવાના·કાંમમો·આવેછે·તેહમો·આંખ·દુખવા
આવી·હોઈ·તે·ઊપર·ચોપડવાને·તથા·કોઈ·જગોઈ
આગ·બલતી·હોઈ·આગાઓ·ફુલો·થાઈઓ·હોઈ·તથા
કોઈ·જગો·છોલાએલીહોઈ·તથા·આગોઆ·ફોલા·થા
ઈઆ·હોઈ·તથા·ચાંદાં·થાઈઆંહોઈ·તથા·લોહી·વી
કારનો·સોજો·તથા·ગાંઠ·બંધાઇ·હોઈ·તથા·લોહીની·
બવાશીર·ઈઆને·હરશનાં·મશા·બાહેર નીકલીઆવેઆં·હો
ઈ·તથા·હરેક·જનશથી·દાઝી·હોએ·તથા·માથાં·ઊપ
ર·ગરમીની·ઊંદરી·ફુટી·હોઈતથા·ટાંકીની·ચાંદી·થાઇ·હો
ઈ·તથા·ગરમીની·ખુજલી·થાઇ·હોઈ·એવાં·શઘલાં·ગરમી
નાં·અનેંબીજા·એવાંજ·આંગ·ઊપરનાં·દરદોને·ચોપડેઆ
થી·અથવા·ઈ·શરકામો·બારીખ·કપડું·બોલીને·તે·ઊપ
ર·મુકી·રાખેઆથી·ઘનો·ફાઈદો·કરેછે·કદાપી·ઓશડ·
ઘણુ·લગાડેઆથી·ચચરેતો·અંનદર·થોડું·થંડું·પાં
ણી·ભેરીને·લગાડે·અથવા·કપડું·બોલીને·મેલ·ઈ(ગોલા
રડ·વાટર·)મીન·તેલ·તથા·શફેદ·મલમમો·ભેરીને·ઊપ
ર·કહેલાં·શઘલા·દરદો·ઊપર·ચોપડવામો·ત
થા·આગરી·મેલવામોબીતે·ધણોએક·ગુણકરશે*

ગરમાલાનોપાખ*

॥.પાખ બનાવવાની.વીગત.॥જે.નવા.ગરમાલાનો
ગર.તોલા. ૧૦—શુકા.અંજીર.તોલા. ૧૦—ગાઊજ
બાન.તોલા. ૪—જેઠીમધની.છાલ. તોલા. ૬—પરે
શીઆવશાન.તોલા. ૩—જેરો. તોલા. ૩—ઉનાબ
નાં.દાણાં.નંગ ૨૫—શેપેશતાંણદાંના ૨૫—શાથરા.તો
લા. ૩—કેશર.તોલો. ૦।—શાકર.શેર. ૨—એશરવે
દવામોથી.શાકર.તથા.ગરમાલાનોગર.તથા. કેશર.એ
ટલું.જુદુ.કાહાડીને.બીજી.શરવે.દવાઇઓને.શાફકરી.
ઓખરીકરવાને.ધરે.તેહુને. ઓખરી.કરીને. પાંણી.શે
ર. ૫)મા.ઉકાલવું.તેમાથી.પાંણી.શેર. ૩—બાલીને
એઠે.ઊતારવુ.પછે.તે.ચોલીને.ગાલી.લેવું. અને.પૂરી
થી.ગરમકરીને.તેમા.ગરમાલાનોગર.ભીંજવી. મુકવો.
તે.યં ફુથાઇને.ચોલીને.ચાલનીમા. ગાલીલેવું પછે.તે
મા.શાકર.નાંખીને.ચુલે.ચડાવીને.આશ.કરવો.ને.કઠ
ણ.કરવુ.હોઇતો.આશ.જલેબીજેવો.શકત. રાખવો
જો.નરમ.કરવુ.હોઇતો.જરાઇક.પોચો.રાખીને. તેમા
કેશર.નાંખીને.મેલવીને.નીચે.ઊતારી.ચીનીનાં.વાશણ
મા.ભરીરાખવુ.તેમાથી.હરરોજ.ચમચો. ૧)સવારને.
ચમચો. ૧)શાંજરે.એમાથી.ચટાડતા.રેહેવું.॥.પાખ

મારે આથી. અથવા. ખાધાથી. ફાઈદો. એજે. જુલાબ થાય. કરાવશે. તથા. ખાંશી. હાફણ. દમ. તથા. રશવીકારની. તપ. તથા. આંમવાઈ ઊ તથા. મરડો. જરશ. તથા. એવા. બીજા. આજારો. ઊપર. ધનોએક. ગુનગારે છે.

ગુગલપાખ.

એ. પાખ. બનાવવાની. વીગત. એજે. ગુગર. શારો. શોજો. તોલા. ૨૦—મધ. તોલા. ૫૦—મોહોટી. હારડે. દલ. તોલા. ૮—હરડાંની. છાલ. તોલા. ૮—પેહેલાં. ગુગલને. લઈને. ગરમ. પાંણીમો. ખુબ. તરેથી. ચોલીને. ગાળો. લેવું. પછે. તેમો. મધ. નાંખીને. જોશદેઈ. ચાશલાવી. પછે. બીજી. શધલી. દવાઈઓને. કુટી. કપડછાંડ. કરીને. પેલા ચાશમા. નાંખીને. પાખ. કરીરાખે. પછે. એક. ઓનીનાં. વાશણમા. ભરી. રાખે. તેમાંથી. તે. હર. રોજ. તોલા—૦ાા થી તે. ૧) શુધી. ખાવાને આપે. ને. ઊપરથી. ગરંમપાણીપીએ એપાખ. ખાધાથી. હબકો. શાપ્રજડો. આવે છે. તથા. બલગમને. તોડે છે. વાઈઊના. દરદને. મટાડે. તથા. હરશને. ફાઈદાકરે. એપાખ. બવાશીર. છે આને. હરશવાલા. માનીશને. ખાધામો. આપેઆથી. ઘણોએક. ગુણકરે છે.

ગુદરપાખ.

એ. ગુદરપાખ. બનાવાની. વીગત. એજે. ગુદરશારો. શફેત

જોઇને· રતલ· ૧—લેવા·ધોઇ·ગાઈનું·રતલ· ૧—માંહે
પેહેલાં·શુદરને·તલીને·કકરો·કરીને·બારકારી·પીશી·બારી
ખ·કરવો·પછે·દુધ·રતલ· ૧૦—નો·માવો·કરવો·તે·દુધનો
માવો·કરતી·વખતે·તે·દુધમાં·કાંશકીનાં· ખાડની·લાકડી
દુધમાં·ઘણીઆકરો·માવો·કરવો·તે·માવો·થાઈઆપછે·ઈક
લોહોડાનાં·તવાથા·વરે·હલાવીને·બરોકરી·ઈઠે· ઊતારી
હાથે·કરીને·તેનો·રવો·છુટો·કરવો·ખાંડનાં· જેવો·પછે·
તેમાં·વશાણા·નીચે·કહેઆં·પરમાણે·નાંખવાં·તેમાં·ઈખરો
તથા·ગોખરૂ·તથા·નરગશુડી·તથા·શતાવલી·તથા·ધોલી
મુશલી·તથા·બેરશાલ·તથા·બલબીજ·તથા· કમરકશ·ત
થા·તેજબલતથા·તમાલપતર·તથા·શીગોડાં·તથા·પશતા
ની·બીજ·તથા·બદાંમની·બીજ·પૂં દુકની· બીજ· તથા·ઈ
ખરોટની·બીજ·તથા·જાઈફૂલ·તથા·જાવંતરી· તથા·ઈલ
ચી·ઈ·શરવે·જનશ·ઈક·ઈક·તોલાને· ૧જને· લીઈ· મધ
રતલ· ૨—લઇને·તેની·ચાશણી·જેવી·જોઇઈ·તેવી·રાખી
ને·પછે·પેલા·વશાંણાં·ઊપર·કહેલાં છે·તે·કપડછાણ·કરી
ને·પેલા·માવાશાદે·મેરવીને·ચાશણીમો·ઈ·શરવે·મેરવી·
નાંખે·પછે·હેઠે·ઊતારતી·વખતે·ઈમો·શુનાંનાં· વરગ·
નંગ· ૧૫—·તથા·રૂપાના· નંગ· ૫૦—તેમોનાંખીને
નીચે·ઊતારે·ને·ઈક·ચીનીનાં·વાશણમો·થંડુ·પરવા·દેઇને

ભરીમુકે·ઈનાં·ખોરાકનુ·વજન·ઈજે·દીન· ૭—શુધી·તો લા· ૧॥ ભાર· —શુધી·ખાઈ·પછે·બીજા·દીન· ૭—શુ ધી·તોલા· ૨॥—થીતે· ૩—શુધી·ખાઈ· શવારનાં·ના આર·કોઠે·ખાઈ·ઊપર·દુધ·શેર· ૦॥ ગાઈનુ· ગરમકરી માહે·શાકર·નાંખીતેઊપર·પીઈ·ઈ·પાખ· ઓર તને·તથા મરદને·શરવેને·ધનોઈક·મુજરબ·ઇઆને·ગુણઆરેછે*— ઈ·પાખ·ખાધાથી·ફાઈદો·ઈજે·પેટનુ·દરદ·તથા· શુલ·ત થા·આમવાઈઊ·તથા·કોઠાની·નબલાઇ·તથા·હાત· તથા પગની·ધુજરી·તથા·કંમર·દુખતીહોઈ·તથા· મરદી·કંમ હોઈ·ગુરદાની·બંદી·કંમહોઈ·તથા·થોશો·આંફ્રણ· તથા દમ·તથા·શાશ·શશની·તથા·છાતી·દુખતીહોઈ·તથા·બં ધેજ·કંમહોઈ·ઈવા·બીજા·ધનાંઈક·આજારોને·શાફ·કરીને· જીવને·આશાઈશ·બખશે·ઇઆને·ઊશીઆરી·આપે*

ગંમ·આરાબીક·ઇઆને·બાવલનો·ગુદર*

ઈ·બાવલનો·ગુદર·શફેદ· જોઇને· કાંમમો· લેવો ઈગુદરથી·આફ્રન·તથા·શાશ·તથા·દમ·તથા·ખાશી· હરેક જાતની·દુરથાઈછે·તથા·કોઠાને·કઊઅતબી· આપેછે·છા તીનાં·ચીકનાં·બલગમને·પારેછે·તથા·ઈ·ગુદર·શરવે·દવા ઇમો·મેલવીને·ઈની·ગોલી·તથા·ભુકીબનાવાનાં· કાંમમો· આવેછે·તથા·પીશાબ·બંધ·થાઇહોઈ·તથા· ગુરદાની·પથ

રી·તથા·ફુકનાંની·પથરી·તથા·આમવાઈઊ·મરદો તથા
જરશ·ફીવા·શરવ·આજારો·ઊપર·બીજી·દવાઈ·શાથે·મેલ
વીને·આપેઆમો·ધનોજ·ગુન·કરે છે*

ગોલી·કાલી·અનુપાંનની * રોગ·પચાશ·ઊપરનીછે *

ફગોલી·બનાંવવાની· વીગત·ફજે· પારો·ઘોડલો·
તથા·અમરશારો·ઘં દરક· તથા·હરતાલ· તથા· શું ઠ
તથા·પીપર·તથા·મરી·તથા·હીમજીહુરડે·તથા·બેહેડાં
ની·છાલ·તથા· આમલાની·છાલ· તથા· ટકનખાર·
એશરવ· જીનશ· ૧—નો· તોલો ૦।—૧જને· પાપાલે
વી·તથા· નીપાલગોટો·તોલા· ૮ પરથંમ·નીપાલગો
ટાને·આશે·ચોલાઈની·ભાજીમો·બાફીકારવો· પછે·તે
હેનેછોલીને·તેનાંછાલાં·કાડીનાંખવાં·પછે·તેનેબદામની
મોશાલ·ચીરીને· તેમોથી·કરોરીઆનાં· પર·જવો·પાદ
રી·નોકરશેતે·ભીતરથી·કાડીનાંખવી·પછે·તેબીચ·શાફ
કરીને·તેશરવ·બીચની·જીનાં·લુગરાંમો·પોતલી·બાધીને
ફુધશેર· ૨) મો·ખુબઊકાલવુ·એવુંજે·ફુધશંધલુ·બલીને
શેર ૦। રેહે·પછેતેમોથી·પોતલો·બાહારકાહીને·તેનેછોડો
ને·બીચને·છાંએડે· શુકાવીને·ખલકરે·પછે·ઊપર· લખે
લાં· શરવે· વશાંનાં· કુટો· કપરછાંડ· કરીને· પછે·

ભાંગરો·જેને·મરાઠી·તથા·હીંદવીમેં·માંકાકરીને·કેછે·તેનાં
પાંતરાં·લીલાંઈઆંને·મેથીનાં·પાતરાં·કરતાંણે· મોટાંથા
ઈછે·તેઉપર·છીનાંગોલ·ફુલકોજેવા·ફુલ·થાઈછે·તે·પાતરા
લાવી·તેનોરશ·કાડીને·પરંથંમ·તેરશમોપારો·ખલે·ઈવા
જ·શરણમલીને·અંદીઠ· થાઇજાએ·તાંવેર· પછે·શરવે
દવાઇ·તેમાંનાંખીને·ખલકરે·પછે·ગોલીજેવુ· શખતકરી
ને·ઉતાવલેગોરી·મરીજેવરી·તથા·ચનાજેવી·કસીરાખે·હ
વેઈ·ગોલી·કોઆ·કોઆં· દરદઉપર·કાંમ·લાગેછે· તે·ની
ચે·કેઉંચ· તેજમીશાલે·શરવ· દરદોને·નજર· પોચતે·
આપશોતો·અનોજગુનઆપશે·ઈગોલી·આપવાની·બોનાં
ઈજ·મોતાં·માંનીશને·તેની·ગતી·પરમાંને· ગોલી· ૧ —
મોતીઆપે· નાંનાંબચાંને· તેનીગતી·પરમાંણે· ગોલ
૧ —નાંનીઆપે·હવે·જો·ગરમ·પાંણીશાથે· આપેતો·જો
લાબ·શાફલાવે·તથા·અજમાંનો·ભુકો·તોલો ૦।—થંડા
પાંણીશાથે·આપેતો·આંફ્રન·તથા·શાશને· ફાઈદો·કરે· જો
અજમાનો·ભુકો·તોલો· ૦—તથા·સુઠનો· ભુકો· ઘઉ·
૧૫—ભાર·શાથે·થંડાં·પાંણીમેં·આપેતો·પેટ· બંદકરે·ત
થા·જાડાની·કબજીઅતકરે·જો·પાંન·ચેવલી·નંગ·૫—શા
થે·આવી·ખાઈતો·ભુખલગાડે·તથા·કઉઅતઆપે· જો·વા
આ·શાઈઓ·હોઈ·તથા·ભુખવાબંદ·થાઈઓ·હોઈતો·ચો

ખી·હીંગ·ચણાં· ૧ પુર·વાટીને·તેશાથે·ગરંમ·પાંણીશાથે
આપેતો· ફાઈદો·કરે·જો·આમ·તથા·મરદો·તથા·જરશ·
એવા·આજાર·હોઈતો·દહી·તોલા· ૪ શાથે· આપેતો·ફેર
લા·રોગનેફાઈદો·કરે·જો·ઘણાં·દીનનો·હરેક·રોગ હોઈ·ને
જાતો·નહીહોઈ·તથા·નબલાઈ·થાઈ હોઈ·તેઉપર· દુધશેર
૨ અથવા·શેર· ૨॥ શાથે·શાકરનાં ખી·ગરમ·કરીને·આ
પેતો·ફાઈદો·કરે·જો·ગાઈની·છાશ·મોલી·શેર· ૦। શાથે·
આપેતો·જરશ·જાઈ·તથા·આંમને·ફાઈદો·કરે·જો· ઘીઈ·ગા
ઈનુ·શેર· ૦। શાથે·આપેતો·મલ·કઠંન·હોઈ·તે·નરમથાઈ
તથા·જારો·લાવીને·ફાઈદો·કરે·જો·અરદુશાનો·રશ· તોલા
૪ કારીને·તેશાથે·આપેતો·ખઈ·રોગને·તથા· દમનાં·રોગ
ને·ફાઈદો·કરે·જો·પાંનચેવલીમો·એલચી·તથા· જાવતરી·
જરાજરાલઈને·તેશાથે·આપેતો·શીતાંન·તથા·શરદીને·ફાઈ
દો·ગનોકરે·દીલને·ખુશકરે·જો·શાકર·તોલો· ૨ શાથે·આ
પે·ઉપર·ગરંમ·પાણી·પાઈતો· શઘલી· તાપને·ફાઈદોકરે
જો·મરીનો·ભુકો·તોલો· ૦। શાથે·ગરમપાંણીમો·આપેતો
શંધીઓ·વાઈઉ·તથા·ગઠીઓ·વાઈઉ·તથા· ધ્રુજરીઓ
વાઈઉ·તથા·ફેવા·શરવે·શરદીનાં·વાઈઉને·ફાઈદો·ઘનોક
રે·જો·ચનાં·ભુજેલાને·તથા·છોલીને·તોલો· ૧ તથા·શા
કર·તોલો· ૦॥ ઈનાં·ભુકાશાથે·થંડા·પાંણીમો·આપેતો

ઘંગલી·જાતનાં·પીતને·તથા·બલગમને·દુર કરે· જો·દહી·
તોલા· ૪—તથા·ગામતીઓડું· તોલા· ૦ા—સાથે· આ
પેતો·અતેસારના·રોગને· ફાઈદો· કરે·(જારો· બદબો
ભરેલો·તથા·પાતલો·લોહી·તથા· પરપડેઅ·તેને· કુહેઅ·)
તેને·ફાઈદો·કરે·જો·સુઠ·તથા·ધાનાં·તોલો· ૦ા—ને૧૪
ને·જનથ·ભેળી·કુટીને·થંડાં·પાંણીસાથે·આપેતો·મરડો·ત
થા·જરથ·જાઈ·જો·ઘલોડી·જેને·ઘલોડાપી·કેહેછે·તેનો·ર
સ·તોલો· ૦ા તથા·સાકર·તોલો· ૦ા સાથે·આપેતો·પ
રમો·જાઈ·જો·દાતમાથી·તથા·ગરામાથી·લોહી· પડતુ·હો
ઈ·તથા·ગરમી·મોડાંમાં·થાહે·હોઈતો·સાકર·તોલો· ૦ા
દરાખ·કારો·તોલો· ૧—સાથે·આપેતો·લોહીને·બંદ·કરે
તથા·પીતને·ફાઈદો·કરે·જો·ખજુર·તોલો· ૦ાા—તથા·
મરી·તોલો· ૦—સાથે·દન· ૩ સુધી·આપેતો·ખાંસી·ત
થા·ઊધરસ·તા૦દમને·ફાઈદો·ઘનો·જકરે·જો·ખાસડોઆ
કુલાં·સાથે·ખાઈતો·હરેક·જાતનો·પરમાણે·ફાઈદો·કરે
જો·ગાઊજવાંનનાં·રસ·તોલો· ૦ાા—નાં· સાથે·ખાઈ
તો·લોઈઆર·૧ાઆજાઈ·જો·બીજોરાનો·રસ·તોલો· ૧ા
સાથે·દંન· ૩ સુધો·આપેતો·અડગરી·આવતીહોઈ·ત
થા·દમ·તથા·આંફરજ·હોઈ·તેને·ફાઈદો·કરે·જો· ગાઊજ
વાંનનો·રસ·તોલો· ૧ા—સાથે·આપેતો· પથરીને· ભેર

વીપાડે·જો·આદાંનો·રશ·તોલો· ०॥—શાથે·આપેતો·બલગમ·તથા·શોદાના·આજારને·ફાઈદો·કરે·જો·હરશનાં·આજાર·ઊપર·શુરણમોઠું·તોલો· ૧—તથા·બોલીનાગર·તોલો· ૧—તથા·શાકર· તોલો· ०॥—શાથે આપેતો·હરશનાં·આજારને·ફાઈદો·કરે·દુજતી·તથા·શુકાને·ફાઈદો·કરે·જો·કચુરેફૂલ· ૧ શાથે·અથવા·મરેઠીનાં·જાડનાં·ફુલશાથે·આપેતો·ભરમચોત·અથવા·બંધશુલ·તથા·બેહોશી·ફ·શરવેને·ફાઈદો·કરે·જો·પીપર·તોલો· ०। શાથે·મધમેં·અથવા·શાકરનાં·શીરામેં· આપેતો·શીતાંન·વાનુ·જોર·નરમકરી· ગરમીલાવે·જો·કેવરાના·મુરનો રશ·તોલો· ०। કાડીને·તેશાથે·આપેતો· બદઅજમીના·દરદને·ટાલે·તથા·અતેશારને·ફાઈદો·કરે·જો·શફેદ·તલ·તોલો· ०॥—શાથે·આપેતો·પાની·તથા·ગરમીની·અડગરીને·ફાઈદો·કરે·જો·હલદર·તોલો· ०।—તથા·ખાંડ·તોલો· ०।—શાથે·આપેતો·વાગાની·ચોટ·તથા·લોહીની·ગાંઠ·તથા·લોહીવીકાર·જાઈ·જો·કાંશકીનાં પાતરાનો·રશ·તોલો· ૧—કારીને·તેશાથે·આપેતો·તાવ·તરીજીઆ તથા·ચોથીઓ·આવતો·હોઈ·તેને·ફાઈદોકરે·જો·લશન તોલો· ०। શાથે·આપેતો·વાની·અડગરીને·તથા·વાઆને ફાઈદો·ઘનો·કરે·જો·તલશીનાં·પાતરાં·વાલ· ૪—શાથે·

આપેતો·વાઆનો ન્જાલો·તથા·વાઆને·ફાઈદો·કરે·જો·ધી
ઇ·તોલો· ૦ા—તથા·ગોર·તોલો· ૦ા શાથે·આપે·દીન
૩—શુધીતો·ચોરે આશો·વાને·ફાઈદો·કરે·તથા·ભુખને·વ
ધારે·તથા·બદઅજજીને·તોરે·મરદીને·વધારે·જો·ગોરી·
નંગ· ૪ પાંણીમો·વાટોને·માથે·લેપ·કરેતો·માંથુ·શરદી
નુ·અથવા·બલગમનુ·દુખણુહોઈ·તેહુને·ફાઈદો·કરે·જો
દરોઈ·ઘાશનો·રશ·તોલો· ૦ા—શાકર·તોલો· ૦ા શા
થે·આપેતો·કમલાના·રોગને·મુતરાવી·કાડે·અને·કમ
લાને·ફાઈદો·કરે·જો·બકરીનાં·મુતરમો·ગોલી· ૨ વાં
ટીને·કાંનમો·ટોપાં· ૨ તથા· ૩—મુકેતો·કાંન·પાકતો
હોઈ·તથા·મોહે·પરૂ થાતું·હોઈ·તેને·શાફ·કરીને·રૂજવે
ઈ·ઓશર·રોજ·મુકે· ને·ગરમ· પાંણીઈ· ધોઈને· શાફ
કરે·જો·દારમનાં· ફુલની·કલીનાં· રશમો·ગોલી· ૧—
વાટીને·નાંશ·દીઈતો·નાંખમા·છીદ્રું·બંધાઈ·નહી·જો·કપુ
ર ચીનીઓ·વાલ· ૧ તથા·હીઘ·વાલ· ૧ તથા·મોથના
ઝાડની·જડની·છાલનો·રશ· તોલો· ૦ તથા·લીંબુની
છાલનો· રશ·તોલો· ૦ા—ઈ·શરવેમો·ગોલી·નંગ· ૭
વાટીને·ઈનાં·ટોપાં· ૪—અથવા· ૫ કાંનમો·મુકે·તો
કાંનકચુરો·કાંનમો·ભરાઈઓ·હોઈતો·અંદર·મરીને·બાહે
રનીકલી·પરે·જો·નહી·નીશરે તો·મુવેલો·જાણવો·જો·દરદ

નહી·થાઈ·ઈઆને·જો·દરદ·ઘણુ·નહી·હોઈતો·જાણવું·જે
જુવા·હોઈ·તે··પોતાની·મેરે·બાહેર·નીકરી·પડશે·જો
નહી·નીકરેતો·છનાં·ઓમટા·વટે·અથવા·ફુકણી·વટે·ત
હેને·બાહાર·કાહાડવો·ઈ·બાહાર·નીકરેઆથી·માનીશ
ના·છવને·આશાઈશ·થાઈ·પછિકાંનશીપર·કથરોકુનાં·જાડનાં
પાતરાં·બાંધેતો·આરાંમ·થાઈ·જો·ચોલાઈની·બાછનો·ર
શ·તોલા· ૩—કારીને·તેમો·આપેતો·ઊબક· વારેવાર·
આવતી·હોઈ·તે·ટલે·તથા·ઓકારીને·પ્રાઈદો·કરે·જો·
ગાઈની·છાશ·શેર· ૦।—હીંગ·અનાપુરની·શાથે·આપેતો·
શઘલી·જાતનાં·કરમ·મરે·ને·જાડાને·રશતે·શાફ·બાહેર·
નીકરી·પરે·જો·જુરાનાં·પાતરાંનો·રશ·શેર· ૦।—ની·શા
થે·આપેતો·પીતનો·રોગ·જાઈ·તથા·પીતવીકાર·જાઈ·જો
કરમાંનો·તથા·અજમો·છનશ· ૨—મલીને·તોલા· ૦।
ની·શાથે·આપેતો·છનાં·તથા·મોટા·કરમ·મરે·ને·નીકરી
પરે·જો·લવંગ·તોલો· ૦।।। તથા·શંનમર·તોલો· ૦।—
શાથે·આપેતો·પદઅજમો·તથા·ચુકમારતી· હોઈ·તથા
પાનો·ગોયા·પેટમો·દરદ·કરતો·હોઈ·તથા·પેટ·ચડવાનો
આજાર હોઈ·હેવા·શરવે·આજારોને·પ્રાઈદો·ઘણોજ·થાશે·ઈ
ગોલી·શારી·પમે·અજમાપીને·લખોછુ· અગતનીજ·મુ
જરબ·કામ·લાગનીછુ·

[ન]

નોટરી•આવપોટાશ•અથવા•પરીપરેડ•નોતરી•

ઈટલેજે•શાપ્ર•કીધેલો•શુરો•ખાર•

શુરો•ખાર•ચોખો•રતલ• ૧—લેઇને•તેહુને• ઉગતાં•પાંણીમો•ઊકાલે•જાહાં શુધી•તે•પીગલીને• પાંણી• જેહુવા•થાઈ•તાંહાં શુધી•પછે•તેહુને•ગાલીને•ઈક•હવાની• ઠંડ•જગા•આગલ•મુકીને•શુકાવે•ઈટલે•શાપ્ર•થાઈ•બનાવે લો•શુરા ખારનો•ખોરાક•ધહુ• ૧૫—થીતે•તોલા• ૦।।। શુધીનો છે•ઈ•પીધામો•આપેઆથી•પ્રાઈદો•ઈજે•પીશાબ•બં ધ•થાઈ•હોઈ•તેહુને•છોડવે•તથા•ઈથી• હલકો•જોલાબ• થાઈ•તથા•ગરમીના• આજારને•ધણો•ગુણ• કરે•તથા• ગુરદા•તથા•ફુકનાંની•પથરીને•ખેરવીં•પાડે•તથા•લોહી• વીકાર•પીત•વીકારનાં•દરદને•ધણો•ગુણ•કરે•તથા•ગલુ•અં દરથી•તથા•બાહેરથી•શુહુજેલ•હોઈતો•ઈહેનાં•કુગલા• કરાવેતો•ધણો•ગુણ•કરે•એઆને•ઈ•દવા• પીશાબ•છોડવા મો•ધણી•મુજરબ છે•ઈથી•શરવે•જાતનાં•પરમાને•તથા•દ રેક•ગરમીનાં•આજારને•દુરકરે છે•

નોટરીક•આશીડ•

ઈ•નીટરીક•આશીડ•બનાવવાની•વીગત•ઈજે•નીટ રી•આવ•પોટાશ•રતલ• ૧—શલ•ફ્રરીક•આશીડ•રતલ•

૧—ઈ·ખંધાને·ઈક·કાચનાં·વાશણમા· પોટાશ·પેહુલા·
નાખીને·ઊપર·આશીડ·રેડવા·પછે·તે·વાશનને·રેતીની
ગરમીમા·મુકીને·તેવાશણને·ગરમ·થવાદેવુ· તે·હેવુજ·
ઊપહુ·સોહોડાનું·વાશણ·લાલ·થાઈ·ઈટલે·પેલી·અંદર
ની·દવાખી·લાલ·ભરકાની·મોશાલે·જેશ·થાશે·પછે·તેઊ
પર·બીજો·નીટરીઆવ·પોટાશ·ઊશ· ૦ા—પૂરીથી·નાંખ
વા·અને·વલી·ઊપર·ક્રુહેઆ·પરમાંણે પૂરીથી·કલાક· ૩—
શુધી·રાખવુ·ઈટલે·નીટરીક·આશીડ·થાઈ·ઈનો·ખારાક
ટીપાં· ૧૦—થીતે· ૪૦—શુધીનોછે·ઈ· દવાથી·બીજી·
બી·દવા·તઈઆર·થાઈછે·ઈનો·ગુણ·આરોમેટીક·શલફ
રીક·આશીડનોછે* આરોમેટીક·શલફ્રીક·આશીડજેવા*

નીટરીડ·આવ·કુઈક·શીલવર·આઈનટમેનટ*

ઈ·નરમ·મલમ·પારાનો·બનાંવાની·વીગત* ઈજ·પા
રો·શાફ·કીધેલો·તોલા· ૨ા—આશીડ·નીટરી·તોલા· ૫
ઓલીવ·આઈલ·પઈંટ· ૧—ડુકરની·ચરબી·તોલા· ૧૦
અગરજો·ડુકરની·નહો·હોઈતો·તેહેની· જગોઈ·મેહેનડા
ની·ચરબી·લીઈ·પરથંમ·પારાને·થોરા·આશીડની·અંદર
ખલ·કરે·તે·પારો·આશીડમલી·જાઈને·પછે·શરવે·આશીડ
પારામધે·શમાવીદીઈ·અને·પછે·તેહેમાં·તેલ· તથા·ચરબી·
મેલાવીને·નાંખે·અને·તેહેને·ખુબ·રવેશો·ધુટે· તેહારે·તઈ

આર·થાઈપછે·ઈમલમ·વાપરવાની·વીગત·ઈ જે·હરેક·જાત નાં·દરદથી·ખરાબ·થાઈલાંમાશને·શાફ·કરી·રૂજાવે· તથા· ઓરતનાં·કમલનાં·મશાને·અથવા·જખમને·શડોપડેઓ. હોઈ તેહુને·હરેક·જાતનાં·પાઠાનો· જખમ·અથવા·ઈપરમાં ણ·હરેક·ભાહારો·જખમને·રૂજાવીને·શાફ·કરેછે·તેથી·હેવાં હરેક·દરદો·ઊપર·ઈ·મલમ·ઘણો·ગુનગારો છે• તથા·આંખ દુખવા·આવી·હોઈ·તેઊપર·બાહેરથી·ટોપાં·ઊપર·ચોપ ડેઆથી·ઘનોજ·ગુન·કરેછે• અને·એવા·બીજા·રોગોને·એ મલમ·ચોપડે·આથાઘણો·ગુણ·કરેછે•

[ચ]

ચુરંણ·ઈટલેજે·હરેક·જાત
ની·ભુકો·બનાંવાનો·વીગત•

ઈ·ચુરંણ·હરેક·જગોઈ·ઘનાંકાંમને·શારૂ·તઈઆર કરીને·રાખવું·ઈ·ચુરંણ·હધીકારનુ·છે— ઈહેને·બનાવ નો·વીગત·ઈ જે·ધાણાં—શફેદજીરૂ—જાવંદ—શફેદ·વાલો શંનચર—તમાલપતર—ઈલચી—કેશર—શુંઠ— કાલામ રી—ચીતરાછાલ—પીપરી·મુલ—દારમ·શાર—પીપર— ધાવડીનાં·ફુલ—અજમોથ—તંતડીક—બલબીજ—શાક ર—ઈ·શઘલી·જનશને·તોલા· ૦।—પાને·વજને·લેવી·અ ને·તજ·નવી·તોલા· ૪—કોઠવડી·તોલા· ૩—ઈ·શરવ·

ઝીણાને• કુટી• કપડછાંડ• કરીને• તેહેનું• ચુંરણ• બનાવીને•
એક• ઓનીનાં• વાંસણમાં• ભરીરાખે• એ• ચુરંણનો• ખોરાક
તોલા• ૦।— થીતે• ૦॥— સુધીનોછે• એ• ચુરણ• ઠંડા• પા
ણી• સાથે• ફાકે• અથવા• પાંણીમાં• દાવીને• પીજાએ• એ• ફાકવા
થી• અથવા• દાવીને• પીધાથી• ફાએદો• એ જે• બદ• અજમીના
કુબતાંને• તથા• પેટમાં• વાનું• કુબડું• હોએ• તે• તથા• વા•
ગરમીનાં• ગલાંનાં• સોજાને• તથા• બદ• હજમીનાં• ચુકાને•
તથા• પીશાબ• તબકતી• હોએ• તેહેને• સાફ• લાવવામાં• તથ
વાએથી• જુબ• બંધ• થાએ• તેહેને• ખુલાસો• કરવામાં• તથા
બદહજમીથી• ભુખ• બેસી• અને ભુખ• લાગતી• વખતે• પે
ટમાં• દુખી• આવે• તેઉપર• તથા• હાફરણ• તથા• ખશની•
તથા• શીત• શરદી• વગરેનાં• ઘણાંએક• રોગો• ઉપર• તથા•
ભુખ• ભાગવા• ઉપર• તથા• ઘાત• પોશત• શોવાએનાં• બીજા•
રોગોને• તાલવામાં• ધનુર્જ• ગુન• કરે છે• અને• એ• ફાએદાની
આપનારીછે•

ચુરંણ• હીગ• પંનચાંગનુછે•

એ• ચુરંણ• બનાવવાની• રીગત•

હીગ• ફુલવેલી— આમલ• વેટશ— શોંનધવખા
ર— શંનચરખાર— ખોલીનો• ગર— વજકાવલી— પીપર—
પીપરીમુલ— ચીતરાછાલ— શુંઠ— કાલાંજીરી— તતડીક —

અજમોદ—ધાંણાં— પકરમુલ— હાશત— વજખાર— શાજીખાર—દાડમશાર—હરડે—ઊપલેટ—અફીન·મીશરી ઈ·સઘલી·જનશ·તોલા· ૦।—પાને·વજને·લેઈને·તેહુને·કુટી·કપડછાંડ·કરીને·ઈક·ચીનીનાં·વાશનમાં·ભરી·રાખે* ઈનો·ખોરાક·તોલા· ૦।—જે·આહારે·લેઈને·ફાકે·ઊપરથી થંડુ·પાંણી·પીઈ·ગમેતો·પાણીમાં·દાવીને·પીઈ* ઈથી·ફાઈદો·ઈજ· મરદાની· કુઊવતને· વધારે·તથા· ભુખને·વધારે·તથા·બદહજમીનાં·વાઈઊને·તોડે· તથા·ઈદરીને·શકતી·આપે હાંરરો·તથા·શાહાશ·તથા·દમને·ફાએદો·કરે·તથા·માંથુ·દુખતુ·હોઈ·તથા·વા·બંધ· હોઈ· તથા·નર·બધ·વાને·ઈઆને·પેટનાં· જલ·ભરાઈ આ· હોઈ·તથા·અંન·તર·ગડનાં·આજારને·તથા·ગોલાનાં· દરદને·અને·ઈપરનાંણે·બીજા·ઘનાં·ઈક·આજારોને· ઘહુનો·ગુન·આપેછે·તથા·બરાલ·નાં·રોગને·અને·હરશનાં· આંજરને·અને·હેવાં·શરવ·દરદોને ફાઈદો·આપેછે*

ચુરંણ·મરદી·તથા·ધાત·પુશત·નુછે·

ઈ·ચુરંણ·બનાંવાની·વીગત*

·ગુગલ· તોલા· ૫—ચોપચીની· તોલો· ૧—અશંધ· તોલો· ૧—વરધારો·તોલો· ૧—કુલીજન· તોલો ૧—પીપર·તોલો· ૧—પીપરીમુલ· તોલો· ૧—સુ

ઠ·તોલો· ૧—દેવદાર· તોલો· ૧—ઊતકંનનો· તો
લો· ૧—બલબીજ·તોલો· ૧—લવંગ· તોલો ૧—તજ
કા·તોલો· ૧—કેશર·તોલો· ૧ા—એલચી·તોલો·૧ા—
ઈશંઘલી·છીનશાને·બારીખ·કુતી·કપર·છાંદકરીને·ચીની
ના·વાંશણંમા·ભરી·રાખે* ઈનો· ખોરાક· તોલો ·ા—
પા·શુધીનોછે* ઈ·ચુરંણ·નીફાકી·ફાકી· તેઊપરથી·ગા
ઈનુ·દુધ·શેર ·ા.—પીઈને·ગમેતો·દુધમા· દેવીનેપં ઈ·ઈ
નો·ગુન·ઈજ·ધાતની·પુશતી·કરીને·વધારે·તથા·મરદીને
વધારે·તથા·બંડેજ·ધનો·રાખે·તથા·છાતીનાં·ચીકનાં·
બલ·ગમને·તોડેતથા· લોહી·વીકાર· તથા·પીત· વીકાર
ને·દુર·કરે·તથા·ભુખ·લગાડે·અને·હોશીઆરી·આપે·ઈ
યાંબેજાં·દરદોને·ગનો·ગુન·કરી·શમતીને વધારી· આપે
આમો·ઈ·ગની·નફાવાલોછે*

ચુરણ·શરદીથી·પોશાબ·વારેઘડીઈ·આવે·તેહેનુછે*

ઈ·ચુરંણ·બનાંવાની·રીગતઈજ·ઈલચી·તોલો· ૧ા
તજનવી·તોલો· ૧ા—પાખંડભેદ· તોલો· ૧—કપુર·
તોલો· ૧—પીપર·તોલો· ૧—ગોલ· જુઊનો· તોલો·
૧ા—ઈશરવને·લેઈને· ખલમા·ખુબ·બારીખ·કરીને· ઈહે
નુ·ચુરણ·બનાંવીને·ઈનાં·ભાગ· ૩—શરખે·હીશે· કરી
ને·ભાગ· ૧—મા·ગોલ·તોલો ૧ા—લેઈને·બાધામા·લા

વે.અને.ઊપરથી.ગામતો.ચોખા.ભીજાવીને.તેહેનું.ધુન.
કાહાડીને.પીઈ.તે.તરણ.દાહાડા.શુધી.પીઈ.તો.પીશાબ
ગલતો.અથવા.વારે.ઘડીઈ.લાગતી.હોઈ.તેહેને.ફાઈદો.
કરે.અથવા.ભુલથી.પીશાબ.બેઅખતીઆર.નબલાઈ
નાં.જોરથી.થાતી.હોઈ.તેહેનેબી.અતી.ઘણો.ફાઈદો.કરે
છે. અને.ઈહેવાં.બીજાં.શરદીનાં.આજારને.ઘણો.ગુન.ક
રે છે.અગરજો.પીશાબમાં. બેઅખતીઆર.બાળ.અથ
વા.ગોશલ.થાતુ.હોઈ.તેહેનેબી.ફાઈદો.કરેછે.

ચુરંણ.ધાતજાતા.હોઈ.તેહેનુ છે.

ઈ.ચુરંણ.બનાંવાની.વીગત.ઈજ.એખરો.નવા—
ખશખશ—ગોખરૂ—ધોલી. મુશલી—મોથ—શાંબરનાં.
ફુલ—ઊટકંટાની.છાલ—શાલંમ.મીશરી—ઈ.શંધલી.ળ
નશો.તોલો. ૧—નેવજને. લેઈને.બારીક.કરીને. તેહે
માં.શાકર.તોલા. ૮—કુટીને.મેલવી.દીળઈ. પછે.તેહે
ને.ઈક.ચીનોનાં.વાશણમો. ભરીરાખે.ઈનો.ખોરાક. દરરો
જ.તોલો. ૧—શવારમાં.ખાઈ.અને.ઊપરથી.ગાઈનુ.
દુધ.શેર ૦ા—પીઈ.ગમેતો.થંડુ પાંણી.પીઈ.

ઈ.દવાથી.ફાઈદો.ઈજ.ગમે.હેવો.ધાત.જાતી.હોઈ.
તેહેને.બંધકરે.શપંન.ધાત.જાતીહોઈ.તેહેને. બી.ફાઈ
દો.ઘણોજકરે.અને.કુવત.આપે.અને.મોહોડાં.ઊપર.

શપ્રાઇ · બઆગ્રી · તથા · ગરમીના · રોગને · દુરકરે · તથા · નબ
ળાઇને · મટાડે · તથા · ખાંનુ · હજમ · કરે · અને · હેવાં · બીજાં
દરદોને · ફાઇદો · આપેછે ·

ચુરંણ · બદહજમી · ચુકો · કાચાં · પેટ ·
આવેચ · તે · તથા · બાદીનાં · અટકાર · આ
વેચ · તે · ઊપર · ઇ · લવંગાદી · ચુરંણછે ·

ઇ · ચુરંણ · બનાંવવાની · વીગત · ઇ · જે · કોલંજનો · ભુકો — પીપરી · મુલનો · ભુકો — તજનો · ભુકો — ઇલચી · દાંનાંનો · ભુકો — પીપરનો · ભુકો — ઊજરાં · મરીનો · ભુકો — ઇ · શંધલો · જનશ · તોલો · ૧ — બેવજને · લેઇને · મેલવીને · ઇક · ચીની નાં · વાંસણમો · ભરીરાખે · ઇનો · ખોરાક · તોલો ૦॥ — સુધીનોછે · ઇ · ચુરંણને · મધમો · મેલવીને · ચટાડે · અને · ઊપરથી · ગરંમ · પાંણી · પાઇ · અથવા ગરંમ · પાંણીમો · દોવીને · પાઇ · ઇથી · ફાઇદો · ઇ છે જે · બદહજમીને · તોડે — પેટ · વારે · વાર · ચડતુ · હોઇ · તેહેને · ફાઇદો · કરે · ચુકો · મારતો · હોઇ · તેહેને · બંધકરે · કાચાં · પેટ · આવતાં · હોઇ · તેહેને · બંધકરે — વાઇની · ઓડકારી · તથા · બદહજમી · થાઇ · હોઇ · તેહેને · ફાઇદો · કરે · અને હેવાં · બીજાં · ઘણાં · ઇક · બદહજમીનાં · દરદોને · ફાઇદો · કરેછે ·

[૭]

છીકણી·હરેક·દરદી·માણશને·દ
રદ·ઊપર·સુધાડવાનીછે●

ઈ·છીકણી· બનાંવાણી·વીગત·ઈજે· અરીઠાની·છાલ·શુકીમાંશો· ૧ાા—નવશાગર· માશો ૦ાા—તંબાકુ·માશો· ૧—કાલાં·મરી·માશો ૦ાા—શફેદ·મરી· માંશો ૦ાા—કડવાં·તુરીઆંનો·ગર·શુકો· માંશો· ૧—કલી· ચુનો·પતરનો·માંશા ૨ાા—ઈ·શઘલાં·વશાના·કુટી·બારીક કરીને·મજબુત·બુચની·બાટલીમો·ભરી·રાખે·ઈ·દવાની·ચમટી· ૧—ભરીને·દુખી·અથવા·દરદી· માંણશણે·શુઘાડતા·શારી·તહરેથી·છીક·આવે·અને·પેલાં·દરદનો·નાશ કરે·તેહેમાં·માંથાંનુ·દરદ·વાઈની·ઘુમરી·નરવં·દ·વાઈ જુ·દરદ·છાતીનુ·દરદ·અને·હેવાં·બીજાં·શરદીનાં· દરદોને·ફાઈદો·ઘનો·કરે·અને·તરત·હોશીઆરી·આપેછે●

છીકણી·બીજી·તહેરેથી·બનાંવાની·વીગત●

ઈ·છીકણી·બનાંવાની·વીગત·ઈજે·ધોલી· કુતકી·હરેક·વજને·લેઈ· તેહેને·કુટી·બારીક·કરીને·ઈક· મજબુત·બુચની·બાટલીમો·ભરી·રાખે● અને·ઈની·ઈક· ચમટી·ભરીને·દરદી·માંણશણે·શુઘાડેતો·છીક·અછી·તહેરેથી·આવશેને·પેલા·દરદને·ઊતાવલેથી·આશાંણ·કરશે●
ઈ·છીકણી·ઊપલી·છીકણીનાં·જેહેવીજ·ગુન· કરેછે● અ

ને·ઈ· ભુકી·ગંધકનાં·મલંમ·શાથે·મેલવીને· ખુજલી·
ઉપર·ચોપડેતો·કીર·તથા·ખુજલીને·મતાડે·અને·રશી·
વાલી·ખુજલીને·ઘણો·ફાઈદો·કરેચ·તથા·રૂજભો·લાવેચ·
અને·હરેક·ઈવાં·દરદોને·ગુણ·કરેછે*

---

[૮]

રેચક

જલાપ·પઓડર*

ઈ·પઓડર·શોઈમેરીકા·દેશનાં·ગુલ·બાશનો·જડમે
થી·બનેછે·ઈદવાનો·જોલાબ·ઘનોજ·શારો·થાઈછે* પણ
આપણી·પરાંતનાં·ગુલબાશનો·જડનો·ભુકી· તોલા· ૨
શુધો·આપેતો·તેથી·કાંઇ·જોલાબ· આવતો·નથી·અને·ઈ·
શોમેરીકા·દેશનાં·ગુલબાશનાં·જડનો·ભુકી·માશા· ૨—શુ
ધો·આપેથી·કઠંન·જોલાબ·થાઈછે·ઈજોલાબ· ઘણોજ·ગુ
ણ·ગારેછે·ને·શંધલા·આજારો·ઉપર·ફાઈદો·કરેછેને·
વેલાતી·લોકો·ઘણો·ખરો·ઈ·દવાનો·જોલાબ·આપેછે* ઈ·
દવા·મધેઅમ·ગરમછે·તેથી·કોઇ·પાંતીનો·અવગુણ· કર
તોજ·નથી* અને·હેને·બદલે·આપણી·પરાંતની· હીંદો
શતાંની·દવાઇ·શફેદ· ભુગલીઆ·નોશોતર—કે· જેહેને·
નીશવત· કરીનેબ્યો·કેહેછે*કદાપી·નોશોતરનો·જોલાબ·
આપેતો·તેબી·અવગુણ·કરતોનથી·ને·બલગમી· જોલાબ·
ઘણો·શારો·થાઈછે*પણ·જલાપ·પઓડર·કરતાંને·વધારે·

ગર° મછે·વાશતે·જુલાપ·પઓડર·હાજર·નહો· હોએતો·
લાચારે·નીશાતરનો·જુલાબ·આપવો·એ·જુલાપ·પઓડ
રનો·ખોરાક· માશા· ૨—થીતે· ૩—શુધીનોછે* અને·
નીશાતરનો· ખોરાક·માંશા· ૨—થીતે· ૪—શુધીનોછે*
અને·એ·નીશાતરની·ભુકી·લોહીમા·બરમાતીને·એનો·જુલા
બ·આપતા·બલગમી·જુલાબ· શારો·થાએને·હરેક· જાત
નાં·રશ·ઇઆને·રશવો·કારનો·શોજો·જે·હાત·તથા· પગ·
ઉપર·આવેઅતે·અનેએવા·શરવ·દરદોને·ફાએદો·કરેછે*.

જેઠીમધનાં·શીરાની·મેલવણીની·ગોલી*
બનાવવાની·વીગત·

જે·ઠી·મધનો·શીરો·તોલા·૪—કડોઆ·ગુદર·
તોલા· ૪—બાવલનો·શફેદ· ગુદર·તોલા· ૪—કાલા
·મરી·તોલો· ૦।।—કેશર· તોલો· ૦।।—ઘઉનુ·દુધ·
તોલા· ૨—શાકર·તોલા· ૪—એ·શરવે·મલમાં·બારી
ક·કરીને·ભાજીનાં·રશમા·ગોલી·ચણાજેટલી· કરવી·
અથવા·ભાજી·નહી·હોએતો·પાંણીમાંજકરવી*
એ·ગોલી·આદમોને·એક· દાહાડામાં· ૫—થીતે·
૧૦—શુધી·ચુશવાને·આપતા·હરેક·જાતની· ખાશી·હો
એ·તેહને·ફાએદો·કરે·તથા·છાતીનાં·ચોકનાં·બલગમને·
નર°મ·કરે·તથા·જાડોબો·શાફ·લાવે·મડાને·તથા·કફ

જનાં·રોગને·દુર·કરે·તથા·ફેફશાનાં·મેલને·તોડે·અને ઈવા·બીજા·ઘણાંઈક·દરદોને·ગુણ·કરેછે॰ઈ·ગોલી·દમ આંફ્રણ—શાહાશ·ખાંશી·અને·ઈ·શીવાઈનાં·ઘનાંઈક·દર દોને·આશાંન·કરેછે॰

ઊરાં·પાખ·બનાંવાની·વીગત॰

ઈ·ઊરાં·પાખ·બનાંવાનો·વીગત·ઈજે· શોજુ·શ ફેદ·ઊર તોલા· ૯—શુઠ·તોલા· ૪—શુફેદ·મરી·તે લા· ૨—પરથમ·અંગુરી·શરકામો·અથવા·શેરડીનાં· જલદ·શરકામો·ઊરાંને·ખરમોતી·રાખે·દંન· ૧—શુધી પછે·તેહેને·બાહાર·કાહાડીને·છાંઈડાંમો·શુકવે·અને·શી પલી·બાંઊ·ઊજશોને·જુદી·જુદી· કુટી·બારીક·કરીને· મધચોખુ·તોલા૪૦ લેઈને·તેનો·ચાશ·કરીને·તેમો·ભેલાં·વ શાગાં·શરવ·નાંખીને·પાખ·કરી·રાખે॰ઈહનુ·વજન·તે લો· ાા—શુધી·શહવાર·શાહાંજ·રોજ· ખાઈતા·ઈથી ફાઈદો·ઈજે·બદહજમીનાં·રોગને·તથા·અંતરગજનાં રોગને·તથા·કોઠાની·નબલાઈને·તથા· વાઈઊના·રોગ ને·તથા·કલેજાનાં·નરશાં·દરદને·કાપે·અને·ઈવાં·બીજાં· વાઈ·શરદીનાં·દરદો· ઊપર·ઘણો·ગુણ·કરેછે॰

ઊનશીઆંનાં· ૨૮॰

ઈ·ઈક·જાતનાં·કડવાં·લાકડાનાં·ગાંઠ·આવેછે॰ તેહેનો·ભુકો·કરીને·ફાકાડેતો·હરેક· જાતનો·તાપ·

તથા·કોઠાની·નબલાઇ·બદ·હજમીની· તપ·ઊપર·ત
શા·કોઠાની·કઊવત·ઊપર·ભુખ·ઊપર·ખાંનાંની· હજ
મીઅત· ઊપર·તથા·કોલેરા·ઊપર·ફવાં·બીજાં· બેહજ
મીનાં·દરદ·ઊપર· ફની·ભુકી·થંડાં· પાંણી·શાથે·ફ કા
ડુતા·હરેક·હેવાં·દરદાને·ફાઇદો·કરે·ફનો·ખોરાક·મા
શા· ૧—થીતે· ૨—સુધીનોછે·ફથી·હલકો· જોલાબ·થા
ફને·કોઠાને·કઊવતબી·આપે* ફનો·વાઇન·બીટરબી·
બનેછે—તથા·બરાંડી·બીટરબી·બનેછે—તથા·ઇશટો·મે
ઓંગ·બીટરબી·બનેછે* અને·બીજી·હરેક·તહરેની·દવા
ઓ·ફમાથી·બનાંવાની·બીનાંવા·કહેલીછે*

---

[૨]

ટીંકટોર·ફટલજ·અરક·બનાવાની·વીગત*

હરેક·દવાને· ૭—અથવા· ૧૪—દીવશ· શુધી· ફુ
લદારૂમાં·ભીજવી·રાખીને·તેહને·ગારીલીફ·તે·ગારેલી·
દવાને·અરક·કરીને·કેહેછે·હરફક·જાતનો· અરક· બનાં
વાની·રીતી·ફજે·તે·દવાઇને·તેહનાં·વજન· પરમાણે·લે
ઇને·કુટીને·ઇશપરીટ·આવ·વાઇનમો·અથવા·હરેક·જા
તનાં·બેવડા·ફુલદારૂમો·તેહુનાં·વજન·પરમાંણે· નાંખી
ને· ૭—અથવા· ૧૪—દીવશ·શુધી·ભીજવી· રાખીને·
તેમુદત·પછે·બાટલી·ઊપર·ગરણી·મેલીને·તે ઊપર·બલા

ટીન·પેપર·નાંમનુ·કાગજ·થાઈઅ·તે· બાંધીને·તેહેનાં·
ઊપર·પેલી·શઘલી·દવાઈ·રેડીને·બાટલીમા· ટીપે· ટીપે·
ગારીલેવી*જારે·શઘલી·ગલાઈ· રેહેને· તારપછે·પેલા·કુ
ચો·તથા·કાગજ·ફેંકીદેવું·નેપેલાં·ગારેલાં·અઊશડને·બા
ટલીમા·ભરી·મજબુત·દાટો·મારી· મુકવો*કદાપી·બલા
ટીન·પેંપર·હાજર·નહી·હોઈતો·તેહેનો· જગોઈ·બદું·ઘટ
કપડુ·બાંધવું*

ટીંકટોર·આવ·મીઊરીઆટ·આવ·આઈરણ·

ઈટલેજ·લોડાંનાં·કાટનો·અરક· બનાંવાની·વીગત
કુઆરબોનેટ· આવ· આઈરંન·રતલ· ૦ા—મીઊરીઆ
ટ·આશીદ·પેંટ· ૧—રેકટીફાઈડ·ઈશપીરીટ·આવ·વા
ઈન·પેંટ· ૩—પરથંમ·કાઆરબોનેટનાં·ભુકાને·ઈક·મો
હોટાં·મોહોડાંની·બાટલીમા·નાંખીને·ઊપર·આશીડ· રેડ
પછે·તે·બાટલીને·મજબુત·બુચ·મારીને·ઈક·જગોઈ· મુકી
રાખે·દીન· ૩—શુધી·પછે·તે·શરવે·ભુકો·નીચે· બેશેને·
ઊપરથી·ઈશપીરીટરેડે·ને·તેજ·માફક· પાછો·ઠરવા·દોઈ
પછે·તે·ઠરી·રેહેને·બીજો·ઈશપીરીટ·રેડે· ઈટલે·તઈઆ
ર·થાઈઓ·ઈનો·ખોરાક·ટીપાં ૧૦—થીતે· ટીપાં· ૩૦—
શુધીનોછે—ઈદવાથી·બદહજમીઈત·કોઠાની·નબલાઈને·ત
થા·ઈંદરીની· કઊવતને·તથા·પેશાબ· ટપકતીહોઈ·તથા

દશતાને·ધણું·જાતું·હોઈ·અથવા·રોકીઆ·કરતું·હોઈ·પેટ·
ફુટતું હોઈ·તથા·શંધરાંની·હોઈ·હરશમોથી·લોહી·જાતું હો
ઈ·તેહુને·તથા·મરદીને·તલીનાં·સોજાને·પેટમોનાં·જખમ
ને· ઘણો·ફાઈદો·કરેછે*

ટીંકટોર·આવ·આઈરંન·ફટલેજ·લોહોડાંનાં·
કાનસે·ઘસેલા· ભુકાનો·અરક*

ફજ·પરમાંણે·ટીંકટોર·ઈશટીલથી·બનાંવે· નીચે·
ટીંકટોર·આવ·આઈરંણ·બનાવવાની·વીગત*કાંનસે·ઘ
સેલા·જાડો·લોહોડાંનો· ભુકો·તોલા· ૭ા:—ડલશીફાઈડ·
ઈશપીરીટ·આવ·શાલટર·રતલ· ૨—પરથંમ·લોહોડાંનાં
ભુકાને·ફક·કાચના·વાશણમો·નાંખે·અને·તે·ઊપર·ઈ
શપીરીટ·નાંખે·પછે·તેવાશણ·રેતીની·ગરમોની·જગા·આ
ગર·મુકી·રાખે·તે દીન· ૩—શુધી·રાખે·પછે·ગારીલોઈ·ફ
ટલે·ટીંકટોર·આવઆઈરંન·થાઈઓ·ફનો ખોરાક·ટોપાં·
૧૫ થીતે· ૨૦—શુધીનોછે*ફજ·પરમાણે·ખોરક·ટીંકટો
૨· આ:વ·ઈશટીલનો·પણછે—ફદવાઈ·કોઠાને· કઊઅત·
આપે*તથાગુરદાની·પથરીને·ખેરવી·પાડે·પીશાબને·છોડ
વે·પરમાંને·ઘણો ફાઈદો·કરે·ને·ફવાંબીજાં· ઘનાંઈક·દરદો
ઊપર·કાંમલાગે છે*

ટીંકટોર·આવ·રોઇબારબ·ફરલેન્જ·કડવો]

રોઇબારબનો·અરક·બનાંવાની·વીગત—

રોઇબારબ·ચોખો·ઊશ ૧—જેનશીઆંનરૂટ·માંશા ૬—ઇશનેકરૂટ૧૨૭નીઅન· માંશા· ૪—કીરમજનો·ભુકો ઘઙુ· ૨૦—ભાર·પ્રુફ· બરાંડી· પૈંટ· ૧—ઊપર નાં·૧શાંનાં·બારીક·કરીને·ફ·દારૂમો·ભીજવીમુકે·તેદીન·૩ ૫છે·ગારીલીફનો·ખોરાક·ચમચા·૧—થીતે· ૨—સુધીનો છે—ફ દવાથી·જોલાબ·શાફ·આવછે·તેશાથે·કોઠાને કઊવત·આપે·તથા·પેટના·પવનને·તોડે·બદ્અજમીફતને ફવાં·બીજાં·ઘણાફક·દરદોને·ફાફદો·કરેછે॰

ટીંકટોર·આવ·કેમફર·અથવા·(પારીગોરીક·ફલેક જર)કરીને·કહુછે·ફરલેન્જ·કપુરનો·અ રક·બનાંવાની·વીગત॰

કપુર·ચોખો·ગઙુ· ૪૦—ભાર—શાફકીધેલું·અફીણ ઘઙુ· ૬૦—ભાર·(બેનજોઇક·આશીડ·) ૬૦—ઘઙુ·ભાર·ઇ થપીરીટ· આવ·વાઇન·પૈંટ· ૨—*શરવેને·ફક·પોહોલાં મોહોડાની·બાટલીમો·ભીજાવી·રાખે·દીન· ૭—સુધી·પ છી તેહુને· ગારીલીફનો· ખોરાક· ટીપાં· ૧૫—થીતે· ૩૦—સુધીનો છે·ફ દવાઇ·પીધામો·આપેઆથી·ફાઇદો·ફ જ જોલાબથી·પેટ·વારે·વાર·આવતાં·હોફ તે·બંધ·કરવાને·ત

થા·જાંપુ·થાઈઓ·હોઈતો·હોશીઆરી·લાવવાને·બોળ·દ
વાઈઓ·શાથે·મેલવીને·પીધામે·આપેઆથી·ગુણકરે·અ
નેખ ંશી....હાંપુન....દ ંમ....હેનીઊપર· રાતનાં·પીવાને·
આપેઆથી·ફાઈદો·કરે છે—અને·દવાઇ· બાહેરના·આ
જારો·ઊપર·ચોપડેઆથીં·શંધીઓવાઈઊ·નજલો....ચશ
કો....ગોદો....ધુજરી....દડકાં....ગરમોનો·શોજો· આંગનો
શડો....ખુજલી·અને·એવાં·બીજાં·આંગ·ઊપરનાં· દરદોને
ગુણકરેછે॰

ટીંકટોર·આવ·પ્રાબશગલો॰એ·ક·ઝાડ
નાં·પાંતરાંનો·અરક·બનાવવાની·વીગત॰

(પ્રાબશગલો)નાં·શુકાંપાતરાં·ઊશ· ૧ા—પુરૂ·ઇ
શપીરીટ·પીં૰ટ· ૧—પરથંમ·પાતરાંને·ઓમરાંકરીને·ઇ
શપરીટમો·ભીજવે··દીન· ૭—શુધી·પછે· ગારીલોઈ·દ
નો·ખોરાક· ટીપાં૧૦—થીતે· ૩૦—શુધીનોછે·દવા·ક
ડણંછે· તેથી·થોડે·થોડે·વજને·આપેઆથી· ઊતાવલો·
ગુણ·કરશે·અને·દ·ઓશડ·જાતે·થંડુછે·તેથી· માનશને
દકુ·દમઆપેઆથી·નાડી·દબાવી· નાખેછે·તેથી· હમેશાં
નાંડી·તપાશતા·જાવું·જો·નાડી·હાતમો·હરકેક· નરાંથી
નબલી·માલંમ·પડેતો·દઓશડનો·ખાંચો·નાંખીને·આ
પતાજાવું·દઓશડથી·પાંણીનો·જલંદર·પેશાબ·બંધ·થાઇ

હોઈ • તેઊપર • ગુણકરેછે * અને • પરમાંને • તથા • હેવા • બીજા
પાંણીનાં • દરદોને • ઘણો • ગુણકરેછે *

ટીંકટોર • આવ • જાલાબ • ઈ • શ્રીઅમેરીકા • દેશ
નાં • ગુલબાશ • નીજડનો • અરક • બનાંવાની • વીગત *

જાલાબની • જડનો • ભુકો • અઊંશ • ૩ — પુરૂફઈશપરી ટ • પૈંટ • ૧ — જાલબને • ઈશપરીટમો • ભીજવે • દીન • ૭ — શુધી • પછે • ગાળી • લોઈ — ઈનો • ખોરાક • ચમચા • ૧ — થીતે • ૧॥ — શુધીનોછે — ઈદવાથી • જોલાબ • શાફ • આવે • ને • કલેજનાં • રોગને • કાપે • તેમો • તાપ • ચુકો .... શુલવાઈઊ .... કરંમવાઈઊ .... આમવાઈઊ ... બદહજમીઈત .... કોઠાની • નબલાઈ • અને • ઈવા • બીજા • ઘનાંઈક • દરદોને • ગુણકરેછે *

ટીંકટોર • આવ • પીરૂવીઆંન • બારક * બારક
નો • અરક * ઈ • અરક • બનાંવાની • વીગત *

ઈજે • (પીરૂવીઆંન •) બારકનોભુકો • ઊંશ • ૨ — મોટાંઆરંજની • છાલ • તોલા • ૪ — ઈશનેકરરટનો • ભુકો • તોલો • ૧ — કેશર • માશા • ૨ — કોરમજનો • ભુકો • માંશા • ૨ — પુરૂફઈશપીરીટ • પૈંટ • ૨॥ — ઈશરવે • વશાંનાં • ઈશપીટમો • ભીજવે • દીન ૧૪ — શુધી • પછે • ગાળીલોઈ • • ઈનો • ખોરાક • ઊંશ • ૦॥ — થીતે • ૧ — શુધીનોછે — ઈદવાઈ • માંદાં માણીશને • કઊવતની • આપનારીછે .... ખાંનાંને • હજમકરે

ભુખલગાડે....નબલાઈને.મટાડે....મોડાંની.જરદીનેટાલે
તથા..તાપ.આવોગીઆપછે.એ દવાઈ.જલદી. આપેતો.તાપ
આવતીને.અટકાવે.અને.જલદીથી.હોશીઆરી.આપે.અને
એવાં.બીજાં ઘણાએક.નબલાઈનાં.તથા.વાઈઉનાં.દરદોને.
ફાએદો.કરેછે*

જરા.ભાભા છે. ટીંકટોર.આવ.કેનથારીડીજ.એટલેજ.ભમરા
ની.માંખનો.અરક*એ.અરક.બનાંવાની.વીગત*

કેનથારીડેજનો.ભુકો. તોલો. ૧—પુરૂફઈશપરીટ.
પીંટ.૧।।—એ ભુકાને.ઈશપરીટમાં.ભીજવ. દીન. ૭—શુ
ધી..પછે.ગારીલોએ— એ દવાઈ.જાતે.ગરંમઆગ.જવીછે.તે
થી.તપાશીને.આપેઆથી.ફાએદો.એજ.મરદની. કઊવતને.
વધારે.ધાત.જાતીહોએ.તેને.બંધકરે.પેશાબ.ટબકતી.હોએ.
તેહુને.ફાએદો.કરે.એપર માંગે.બંધેજને.તથા.મરદીને.ઘ
ણો.ગુણકરેછે*અને.એ દવાઈ.આંગ.ઊપર. ચોપડેઆથી
બીલીશતરના.જવો.ગુણકરેછે....અને.જીંનાં.છાગલા.લા
વીને.નઠારા.મવાદને.બાહેર.ખેચીકાડે.તેમાં. છાતીદુખતી
હોએ.તથા.કંમરનુ.દરદ....ગંનઠોઓ.વાઈઊ....ચશક....
શરક....તથા.શાંધાવામાં.શોજો.ઇઆને.ગાંઠ.ગાહાલેછે.હે
વાનબીજા.ઘણાંએક.રોગોને.ગુણકરેછે*

ટીંકટેર·આવ·વાલેરીઆન·એટલે·જંગલી
·વાલેરીઆંનનો·અરક·બનાંવાની·વીગત*

એજે·(વાલેરીઆંન·) નો·જડ·ઓખરી·કીધેલી·ઊંસ
૪—પુરૂફઈશપીરીટ· પીંટ· ૨—એભુકાને·ઈશપીરીટમા
ભીંજવ· દીન· ૭—સુધી·પછે·ગારોલીએ—એનો· ખોરાક
ચંમચો· ૦ાા—થીતે· ૧—સુધીનોછે—એદવાઈ· ઓરત
ને·દશતાંન·શાફ·નહીઆવતું·હોએ·ને·રોકીઆ·કરતું·હોએ
તથા·પીડુમા·વીર·થાતીહોએ·મધુરં·દુખીઆ·કરતું·હોએ·ત
હેને·ફાએદો·કરે....હુચકી·આફ્રન....પીશાબ·બંધ·થાઈ હોએ
પાંશરીનુ·દરદ....તથા·શુલ·માંરતીહોએ·એવા·બીજાં·ઘણાં·
એક·દરદોને·ફાએદો·કરેછે*

ટીંકટેર·આવ·વીરાટરંમ·અથવા·બલાક·હે
લેબોર*એટલે·કાલીકુટકીનો·અ
રક·એ·અરક·બનાંવાનો·વીગત*

કાલીકુટકીનો·ભુકો·ઊંસ· ૩—કોરમજનો· ભુકો·માશા
૨—પુરૂફ·ઈશપીરીટ· પીંટ·૧ાા—એ·બંનશ·બેઊ· ઈશપીરી
ટમા·ભીંજવે*દીન· ૧૪—સુદી·પછે·ગારોલીએ—એનો·ખો
રાક·ચંમચા· ૦ાા—થીતે·૦ાાા—સુધીનોછે—એદવાઈ·હુ
રેક·જગોએ·પેટનોથી· લોહી·જાતું હોએ·અથવા·અશતરી
ને દશતાંન·ઘણુ·જાતું·હોએ·તથા·કમલમા·જખમ·થાએ
આ·હોએ·એવાં·બીજાં·ઘણાએક·દરદોને·ફાએદો·કરેછે*

ટીંકટેર·આવ·હેનબેન·ભાગનાં·જવાં·પાતરાં
નો·અરક—ઈ·અરક·બનાંવાની·વીગત

ખોરાશાંની·ભાંગનાંપાતરાં·ઊશ·૨—૫૩૫·ઈશપરી ટ·પેટ·૨—૫૨થંમ·પાતરાં·ખાંખરાં·કરીને·ઈશપરીટમાં· ભીજવે·દીન·૭—શુધી·પછે·ગારી·લીઈ—હેનો·ખોરાક·ટી પાં·૧૫—થીતે·૩૦—શુધીનોછે—ઈ·દવાઈ·અફીણનાં·જ વી·કેફરાખેછે·અને·અફીનનો·જગોઈ·કાંમલાગેછે·તેમે· ખાંશી....દંમ·તથા·છાતી·દુખતી·હોઈ....હેવાશરવે·મરજો ને·ફાઈદો·કરેછે·ને·હેનીશાથે·ટીંકટેર·કેમ્ફર·મેલવીને·રા તનાં·શુતીવખતે·આપેઆથી·માંશીને....ડાપંણને·ઘણો·ગુ ણ·આપેછે·ને·ઈ·અરક·કાંઇ·અફીણનો·મીશાલે·પેટને·બં ધ·કરતાનથી·તેથી·ઈ·અરક·કેફને·વાશતે·ઘણોજ·ફાઈદા વાલોછે·

ટીંકટેર·કોલંબા·કોલમનો·અરક
બનાવાની·વીગત·

કોલમનો·ભુકો·ઊશ·૨—૫૩૫·ઈશપરીટ·પેંટ·૨— કોલમના· ભુકાને· ઈશપરીટ·મા·ભીજવે· દીન· ૭— શુધી· પછે· ગારી·લીઈ—હેનો· ખોરાક· ચમચા· ૧— થીતે·૨—શુધીનોછે—ઈ·દવાઈ·પીવામે··આપેઆથી·હરઈ ક·જાતનો·તપ·તથા·બદહજમીઈતનો..ચુકો..શુળીલવાઈ

ઊ..દમ..શાંશ..ખાંશી..હાંફણ..તથા.પેટ.ફુટું.હોઈ.હેવાં
બીજાં.દરદોને.ઈ.પીધામેં.આપેઆથી.ફાઈદો.કરેછે*

ટીંકટેર.આવ.ઓપીઅંમ.અથવા.હેને.લાડનંમ.કરીનેબી.કેહેછે—અફીનનો.અરક.બનાંવાંની.વીગત

કઠણ.અફીન.ઊંશ.૨—પરૂફ.ઈશપરીટ.પેંટ.૨—અફીનને.વાટીને.ઈશપરીટમેં.ભીજવે.દીન.૭—શુધી.પછે.તેને.ગારી.લીઈ—હેનો.ખોરાક.ટીપાં.૫—થીતે.૬—શુધીનોછે.હેનો.શઘલો.ગુણ.પીવામેં.તથા.ચોપડવામેં.અફીનનોછે*

ટીંકટેર.આવ.શેનાં.કમપાઊંડ—શુનાંમખીનો.અરક.બનાંવાની.વીગત*

શુનાંમખીનાં.પાતરાનો.ભુકો.ઊંશ.૦॥—રેકટીફાઈડ.ઈશપરીટમેં.ભીજવે.દીન.૭—શુધી.પછે.ગારીલીઈ.પછે.એમેં.ખાંડ.ઊંશ.૪—મેરવે.હેનો.ખોરાક.ઊંશ.૧—થીતે.૨—શુધીનોછે—ઈ.દવાઈ.પીધામેં.આપેઆથી.જોલાબ.શારો.થાઈછે.ને.કોઠાનો.વાઈઊ.તોડે.સુઊલવાઈઊ.મટાવે.કોઠાને.કઊઅત.આપે*

ટીંકટેર.આવ.આશાફેટીડા—ઈટલેજ હીંગનો.અરક.બનાંવાની.વીગત*

હીંગ.ચોખીનો.ભુકો.ઊંશ.૪—પરૂફ.ઈશપરીટ.પેં

૨ · ૧॥ — હીંગનાં · ભુકાને · ઇશપરીટમા · ભીંજવે · દીન · ૭ —
શુધી · પછે · ગારી · લોઈ — હેનો · ખોરાક · ટીપાં · ૧૦ — થીત ·
૬૦ — શુઉધીનોછે * — ઈ · દવાઈ · પીધામા · આપેઆથી · ફાઈદો
ફેજ · હરફેક · જાતની · જુની · તપ · તેહેમા · તરીઓ · તથા ·
ચોથીઓ · આવતા · હોઈ · તેહેને · ફાઈદો · આપે · — કરમના
જોરને · બેશાડે · વાઈઉને · તોડે · હેવાં · બીજાં · ઘણા · ઈક · દરદો
ને · ફાઈદો · કરેછે *

ટીંકચોર · આવ · મોર * હીરા · બોલ · નો
અરક · બનાંવાની · વીગત *

હીરા · બોલનો · ભુકો · ઊંશ · ૫ — પરૂફ · ઈશપરીટ · પેંટ
૩ — હીરા · બોલનો · ભુકો · ઇશપરીટમા · ભીંજવે · દીન · ૭ —
શુધી · પછે · ગારી · લોઈ · હેનો · ખોરાક · ટીપાં · ૧૦ — થીત · ૧૫
શુધીનોછે — ઈ દવાઈ · દાંત · તથા · કાંનનાં · દરદો · ઊપર · કાંમ
માં · આવેછે · ઈ · મધે · પાણી · ભેલીને · કોગળા · કરેઆથી · મોઢું
વાશ · મારતું · હોઈ · તથા · આગર · હોઈ તેહેને · શાફ · કરે · અને
હર · એક · જખંમને · તથા · શડેલાં · માશને · શાફ · કરીને · રૂજવે
બલગમી · તથા · વાઈઉનાં શોજા · ઊપર · ચોપડેઆથી · શોજો ·
મટાવે · અને — ઈ · દવાઈ · — પીધામા · આપાથી · ખાંશી.... હાં
પૂંણ.... પાંશલો · તથા · છાતી · દુખતી · હોઈ.... શંઘરાંણી.... પેંટ
માનો · જખંમ · અને · હેવાં · બીજાં · દરદો · ને · ફાઈદો · કરેછે *

રેઅડ

ટીંકટેર·આવ·રોઈબારબ*ફટલેજ·રોઈબારનો
અરકબનાંવાની·વીગત*

રોઈબાર·નો·ભુકો·ઊંશ·૨—ફલચી·દાંણાં·નો·ભુકો·ઊં
શ·૦ાા—કેશર·માશા·૮—પરૂફ·ઈશપરીટ·પેં ટ ૨—ફશ
રવે·ભુકાનેં·ઈશપરીટમો·ભીજવે·દીન ૭—શુધી·પછે·ગા
રી·લીએ—એ દાવાઈથી·હલકો·જુલાબ·થાએછે*કોઠાનાં·વાઈ
ઊને·તોડે·તથા·કલેજાંનાં·રોગને·દુરકરે·શુલવાઈઊ·મ
તાડે·બદહજમીએતને·તોડે·હેવાં·બીજાં·દરદોને·ગુણકરે
હેનો·ખોરાક·ચમચા·૧—થીતે·૨—શુધીનોછે*

ટીંકટેર·આવ·જીનજર*ફટલેજ·શુંઠનો·અરક*

એ·અરક·બનાંવાની·વીગત*શુઠનો·ભુકો·ઊંશ ૨
પરૂફ·ઈશપરીટ·પેં ટ ૨ શુંઠનાંભુકાને·ઈશપરીટમો·ભીજ
વે·દીન ૭ શુધી·પછે·ગારીલીએ·એ·દવાઈથી·કોઠાની·નબ
લાઈ....શુલ·વાઈઊ....શરદીનો·ચુકો....બદહજમીએત·કા
ચાં·પેટ·આવતાં·હોએ·અને·હેવાંબીજાં·શરદીનાં·દરદોને
ફાએદો·આપેછે—હેનો·ખોરાક·ચમચા·૨ થીતે·૩ શુ
ધીનોછે*

ટાર·ટારીક·આશીડ*

ફટલેજ·ફકટાનનો·ભુકો·તઈઆર·આવેછે·
એ·ટાર·ટારીક·આશીડનો·ભુકો·કારબોનેટ·આ

વ.શાડોની.શાથે.મેલવીને.પીધામો. આવેછે—એથી.હલ
કો.જોલાબ.થાએ.અને.લોહી.તથા.પીત.વીકારનો.તપને
ફાએદો.કરે*માહાંનુ.દરદ....લુઊ.લાગી.હોએ... ગરમીનો.
ઊછાલો.થાતો.હોએ...આંગ.ઊપર.અગંન.થાતી.હોએ....પી
શાબ.બંધ.હોએ....નજલો. અને.હેવા.બીજા.હરએક.ગરમી
ના.આજારોને.ફાએદો.કરેછે—હેનો.ખોરાક.માશા૧॥થી
તે ૨ શુધીનોછે*અને.એ દવા.બીજી.દવાવો.બનાવાના.કાં
મમોબી.લાગેછે*—

ટાર.ટારી.ઈમીટીક.એ.એક.જાતનો.ભુકો.વેલાતી.શુ
રમાંનો.બનેછે.એથી.ગુણ.એજ.એ. ભુકો.ધહુ ૨ થીતે. ૩
શુધી. ગરંમ. પાંણીમો. ડોવીને. આપેતો.કઠણ. ઊલ
ટી.કરાવે.અને.કોઈને.ઊલટી.શાથે.જોલાબબી.લાગેછે.
એથી.પશીનોબી.આવેછે.લોહી.તથા.પીત.વીકારનો.તપ
તેમા.તાહાડીઓ....આંતરાનો.તરીજીઓ.ચોથીઓ.તથા
પીત.વીકાર....માથું.દુખતું.હોએ.તથા.બલગંમ.તથા.પી
ત.લોહીવીકારનું. બલગંમીખાશી....નજલો....આંમવા
ઈઊ....શંધીઓ.વાઈઊ....કુકડીઆં.ખાંશી.અને.હેવાં.બી
જાં.ઘણાં.એક.દરદો.ઊપર.એ.દવાથી.ઊલટી.ઘણી.એક.
ખુલાશે.આવેને.પેલા. દરદોનો.નાંશ. કરેછે—હેનો.ખો
રાક.ધહુ. ૨—થીતે.૩—શુઊધીનોછે*

[ડ]

ડીલીઊટેડ•ઈશપરીટ—બનાંવાની•વીગત*

રેકટી• ફાઈડ• ઈશપરીટ•આવ•વાઇન•પેંટ• ૫ શોજુ•પાંણી•પેટં• ૫—એ•બેઊને•મેરવીદીએ• એટલે•થાએ ઓ•એ•ઇશપરીટ•હર•એક•દવાશાથે•મેલવીને•પીધામો•આવે છે•એ•ઈશપરીટ•હર•એક•જાતની•દવાવો•તઈઆર•કરવા મો•ઘણે•થેકાંને•કાંમ•લાગેછે•એ•જાતે•નબલોછે•પંણ•હર એક•દવા•પીઘલાવામો•ઘણો•કામ•જોગછે*

ડીકાકશન•આવ•શારશા••પેરીલાકટલે શાલેશનોકુવાથ•એ•કુવાથ•બનાંવાની•વીગત*

શાલેશનો • જડનાં • કટકા• રતલ • ૦ાા— ગરંમ• પાંણી• બાટલી•૫—પરથંમ• શાલેશ• ને• પાંણી મો•નાંખીને•ભીજવે• કલાક• ૨—અથવા• ૩—શુધી• ૫ છે•તેહેને•કલાક• ૨—શુધી•ધીમાં• ઈંગારે•ઊકાલે•પછે તેહેને•નીચે•ઊતારી•તેહેમોથી•ભુકો•બાહેર•કાહાડીને•બાબ રી•કરેને•ફરીથી•પેલાં•ઊકરેલાં•પાણીમો•નાંખીને•ઊકાલે હેવુજે•બાટલી•૨ાા—રેહેને•નીચે•ઊતારી•ચોલીને•ગારી લીએ•હેનો•ખોરાક•દીન•૧—મો•વાર•૨—અથવા•૩—મ લીને•પેંટ ૧ લોછે* એ કુઆથ•પીધામો•આપેઆથી•માંદાં•માં ણીશને•કઊઅત•આપે•ટાંકી•પરમો•બદ•નબલાઇ•શુશતાં હર•એક:આજાર•બદન•ઊપર•ફુટીનીકલોઓ•હોએ•તથા•હ

૨•ફક•આજાર•શારૂં•મોહોટું•આપેછે•હોઈ•તેઊપર•તથા હેવા•બીજા•ઘણા•ફક•આજારો•ઊપર•હેનોશાથે• પોટાશ• અફીડોન•અથવા•બીજી•હરફક•દવા•ભેલીને•આપેઆથી ગુણ•કરેછે*

ડલશીપ્રાફડ•ઇશપરીટ•આવ•નોટરી—
ફબનાંવાનો•વીગત*

રેકટીફ્રાફડ•ઇશપરીટ•આવ•વાંઇન•પેં°ટ• ૧—ગલા બર•ઇશપરોટ•નોટરો•પેં°ટ•૨—ફ•બેઊને•મેરવે•ફટલે•ત ઇઆર•થાફઊં—ફદવા•મધમ•ધરંમછે—ફદવાઇથી•હર ફક•બીજી•દવાઇએ•તઇઆર•કરવામો•ઘણે•ઠેકાને•કાંમ આવેછે*

ડીલોઊ•રેડ•શલફરીક•આશીડ•બનાવાની•વીગત*

શલફરીક• આશીડ• પેં°ટ• ૧—શોજું• પાણો• પેં°ટ•૭—ફ•બેઊને• મેરવો• દોફ•ફટલે•આશીડ•થાફએ ફ•આશીડ•હરફક•બીજી•દવાઇએ• તઇઆર•કીધામો• આવેછે•તથા•પીધામોબીઆવેછે—હેનો•ખોરાક• ટીપાં• ૧૦—થીતે•૩૦—શુધીનોછે•ફથી•હરફક•જાતનો•શરદીનો મરજ•તથા•કોઠાની•નબલાઇને•તથા•કઊઅતનેબી•પ્રાફ દો•કરે•હેનો•શાથે•હરફક•જાતનો•વાઇન•અથવા•પાંણી ભેલીને•પીધાનાં•કાંમમો•લીફ*

[૫]

પાઊડર·એટલે·ભુકી·અથવા·ફાકી·અથવા· સુરણ·બનાવવાની· વીગત*

હરે·એક·જાતના· વસાણાં· લેઈને· તેહને· ખલ કરી·ચારીને·મજબુત·બુચની·બાટલીમો·ભરી· મુકે*

પોરુવીઆન·બારક*એ·એક·જાહાડની·છાલ શ્રી·એમેરીકા·દેશથી·આવેછે*

એ· છાલ· હરએક · દરદો· ઊપર· ભુકીકરીને·ફાકીઆમો· આવેછે· અથવા· એ·છાલ· ઊકાલીને· પીધામોબી· આવેછે—એદવાઈ· હર· એક·જાતનો·તાપ· ઊપર·ઘણી·એક·ગુણની·આપનારીછે· જાહારે·તાપ·ઊતરે· તેઆરે·એ·દવા·તુરત·આપેતો·તાપ·ફરીથી·ચહડવા·દીએનહી·પરથ'મ·તપ·આવે·તેવારે·જોલાબ·અથવા·વામીટ· આપી·કોઠાને·શાફ·કરીને·તાપ·નહી·હોએ·તેવખત·ઊપરથી·તુરત·એ·દવાઈ·આપેતો·પાછો·તાપ·ચહડવા·દેશેનહી·પંણ·જે·તપ· શાથે·ખાંશીનુ·જોર·હોએને· આપેતો·ખાંશીનુ·જોર·વધશે·તેથી·ખાંશી·વાલાને·તદંન·આપવીનહી· કાંએજે·એદવાઈ·જાતે·ગરંમછે·તેથી· ખાંશી·તથા·હાંફંણનુ·જોર·થાશે·અને·પેલાં·માંનોશને·શાંહાંબો· અવગુણ·થાશે·તેથી·કાંઈબી·ખાંશીનુ·અથવા·હાંફંણેનુ·જોર·નજર·

આવેતો·જુતલગ·આપેનહી—ઈ·દવાથી·વાઇણના·રોગને·ઘ
ણો·ફાઈદો·કરેછે·તથા·માદાં·માણશને·કઊવત·આપેછે....
કલેજાંનુ· દરદ.... કાચબી .... તલીનો·રોગ.... છાતી· દુ
ખતીહોઈ ....ટાંકી.... પરમો.... બદ....હરઈક· જાતનાં·
આંદાં· .... ગંઠીઓવાઇઊ .... શંધીઓવાઇઊ . .. શં
ધાંનો· કરતલ....ચશક.... નબલાઇ....હેવાં· બીજાં·ઘણા
ઈક· દરદોને·ફાઈદો·આપેછે— હેનો· ખોરાક· માશા· ૧
થીતે· ૬ શુધીનોછે· અને·દીન· ૧ મો·વાર· ૬ શુધી·
પીધામો·આવેછે*

પાઊડર·આવ·કેમ્પૂર*ઈટલેજે·કપુરનો·ભુકો*

ઈ·ભુકો·લોહી· તથા·પીતવીકારની· તપ·તથા·ગર
મીનો·ઊછાલો·કલેજાંનો·નબલાઇ·તથા·પીશાબ·તબકતા
હોઈ....વાઆ·ગરમીનાં·જોરથી· પીશાબનો·અટકાવ·થા
ઓ·હોઈતો·છોડવવામો· ફાઈદો· કરેછે·અને·અફીન·શા
થે·મેલવીને·આપેઆથી·ખાંશી....દંમ....હોશો·છાતીનુ·
દરદ·હેવાં·બીજાં· દરદોને·ગુણ· કરેછે·તથા· ફેફરાં·વા
લાને·ઘણો·ઈક·ઈ·દવાઇથી·ફાઈદો· થાઈછે·અને·ઈ·કપુર
ની·ગોલી·કરી· આપેતો·કપુરનો· ભુકો·હર·ઈક·વજંને·
લઇને·તેહુની· શાથે· બેદાંની·શરેદો· અથવા·ગુલકંદમો·
મલાવીને·ગોલી· વાલીને· કપુરનાં· ખોરાક· પરમાંણે·ઈ·

ગોળીઓ·આપેતો·તેઓ·ઉપર·કહેલાં· શરવે·ગુણ·કરછે
હેનો·ખોરાક·ઘહુ—૩—થીતે—૮—શુધીનોછે*

પાઉડર·આવ·અઇઓડેન·અથવા·બરંનટ·ઇશપં
જ*—ફટલેજે·બરેલાંવાડલાંનોભુકો·બનાવાનીવીગત*

હર· ફક· ૧જને · વાદલાનો · ફક· [illegible]·
જો· કટકો· લેઇને· તેહેને·કાપીને· ઝીના· કટકા·કરે
પછે·તેહેને· ખરલમો· ઘુંટે·હેવુજે·શરવે·ઘુટું·પડે· પછે
લોહોડાંનુ·વાશંણ· મજબુત·બુચ· વાળુ· લેઇને· તેહેની
અંદર· પેલા·ભુકો·નાંખીને· ધીમી· આંચે·ચુલા·ઉપર·
મુકવું·અને·પછે·તે·વાશંણ·ખુબ· લાલી·ઉપર·આવે·ને·
તપાશતા· રેહેવું·હેવુંકે·પેલો·અંદરનો·ભુકો·ગેહેરો·લા
લ·ઇઆને·ચમકતો·થાઇને·ઉતારો· પાડે·પછે·પેલો·અં
દરનો·ભુકો·બાહાર·કાહાડીને·શીશી·ખરલમો·વાટવો—
ફ·દવાઇ·કંઠમાલા.... વરશુડી....ગાંઠ....ઘડ....ઘુમડું....
બદ....અને·હેવાં·બીજાં·આંગ·ઉપરનાં·દરદોને·વધરાવા
થકી·પીવામો·તથા· ચોપડવામો·કાંમ·લાગેછે*

પીઓર·કારબોનટ·આવ·પોટાશ·અથવા·શા
લટર·આવ·ટારટર·બનાંવાની·વીગત*

ચોખો · શાજીખાર · હર · ફક · ૧જં નેલેઇ
ને· તેહેને· ફક · વાશંનમો · નાંખીને· ધીમાં · આ

તશ· ઊપર·મુકે· હેવુંજ· પેલો· ખાર· શરવે· બીઅ
લીને·ગોલા·જેવા·બને·પછે·તે·વાશણનું·ઢાકણું· ઊંધા
ડીને·શરવે·વરાર·બાહેર·પડવાદીઈ· જાંહાં·શુધી·ઈ·ખા
ર·શરેદી·ઊપર·આવે·તાંહાં·શુધી·જાતા·રેહેવું·જ·પેલો·
ખાર·અંદર·પીગલી·જાઈ·નહીં·ઈ·પરમાંને·ચુલા·ઊપર·
તઈઆર·કરીને·પછે·તેહુમો·થોડુ·પાંણી·ગરંમ·કરી
ને·નાંખે· હેવું·જ· પેલો·ખાર·ધારાં· પાંણી· જેવો·ઠાઈ·
પછે·તેહુને·નીચે·ઊતારી·ગારી·લોઈ· પછે·ઈક·લોહોડાં
નાં·વાશણમો·નાખીને·ફરીથી·ઊકાલે·અને· તેહુમો·ઈક·
લોહોડાંનાં·દશતાવતે·નીચેથીતે·ઊપરશુધી·હીલવતાજાવું
હેવુંજ·પેલો·ખાર·નીચે·લાગેનહીં·પછે·બંધાવા·ઊપર·આ
વે·તેમધીમો·ઈંગાર·કરતો·જાઈ·અને·હેવું·જ·શફેદ·અને
ખુદું·થાઈને·તેહુને·બાહેર·કાહાડીને·ઠંડું·પાડી·પછે·મ
જબુત·બુચ·વાલી·બાટલીમે·ભરીરાખે*હેને·લોબુનાં·ર
શમાં·મેલાવીને·પીધામો·આપવાથી·હલકો·જુલાબ· થાઈ
છે·તથા· પીશાબને· છોડવે·ગુરદાને·ઘણો·ફાઈદો· કરે
લોહી·તથા·પીતવીકારની·તપને· ઓકારીને....પેટમોની·
અગંનને....પાંણીની·તરશને· તથા ·હેવાં·બીજા· ઘનાંઈક
ઈરદોને·ફાઈદો·આપેછે*હેનો· ખોરાક·માશા·ર—થીતે·
૪ શુધીનોછે*

પારો•શાફ કરવાની•વીગત*

પારો• ઊંશ ૬—હડાંની•છાલ•તોલા• ૫—બેહેડાંની છાલ•તોલા• ૫—આમલાની•છાલ•તોલા• ૫—ઈ•તરંડે છાલોને•ખોખરી•કરીને•પાંણીમો•ભીજવી•રાખે•દીન• ૧ શુધી•પછે•પાંણી•ગરીલેઈને•તેહેમો•પારો•નાંખીને• ખુબ તહરેથી•મશલીને•ધોઈ•કાહાડે* અને•બીજી•રીત•ધોવાની ઈજે*પારો•હર•ઈક•વજંને•લેઈને•ઈક•કાદવનાં •વાશંણ મો•મુકીને•તેઊપર•પાંણી•રેડીને•ચુલાઊપર• મુકીને•ધી મીઆંચ•કરે•અને•પાંણી•બલવા•દીઈ•હેવું જે•પાંણીનો•રંગ કાલો•થાઈ•તાંહાંશુધી*અગરજો•પાંણી•ઊતાવલું• બલી• જાઈને•તે•પાંણી•કાબાટ•ઊપર•નહી•આવેતો•ફરીથી•બીજુ પાંણી•નાંખે•ઈ•પર માંણે•કરતાં•પાંણી•કાબાટ•ઊપર•આવે ને•ઊતારી•પાડીને•પેલો•પારો•અંદરથી•કાહાડીને• ઠં ડો•પડવા•દેઈને•કાંમમોલીઈ*હવે•ઈ•પારો•હર•ઈક• માંન શને•કાચો• પાવો• હોઈતો•ઈ•મીશાલે•કરીને•પાઈતો•હર ઈક•પાંતીનો•અવગંણ•કરેનહી*અને•મલંમમો•બી• ઈજ પર માંણે•શાફ•કરીને•કાંમમો•લીઈ*

પરૂફ•ઈશપરીટ•બનાંવાની•વીગત*

રેકટીફાઈડ• ઈશપરીટ•આવ•વાઈન•પંટ• ૧૦—શા જુ•પાંણી•પંટ•૮—ઈ•બેઊને•મેરવે•ઈટલે•પરૂફ•ઈશપરીટ

થાઈઓ—ઈ.જાતે.ઘણો.નબલીછે.પંણ.હરેક. દવાઈને
પીગલાવાનેમાં. ઘણોજ.જોરાવરછે—ઈ.ઇશપરીટ. હરેક
જાતની.દવાઈઓ.બનાંવાનાં.કાંમમાં.આવેછે*

પીરૂવીઆંન. બાલશંમ* ઈ.ઈક.જાતનું .તેલછે.તે.પી
વાને.આપેઆથી.કોઠાને.કઊવત.આપે.પીશાબને.છોડવે.
હાપ્ંણ.પરમો.જુઆહરો....મરડો.... આંમવાઈઉ....અધઅ
ગ.લકવો.અને.હેવાં.બીજાંને.ગુણકરેછે* હેમો.ખોરાક.ટીપાં
૩—થીતે.માશા. ૪—શુધીનોછે—ઈ.દવાઈ.આંગ.ઊપરનો.
ઘડો.કોહેલું માશ.જખંમ.અને.હેવાં.બીજાને.ચોપડેઆથી
શાફ.કરેછે.ને.અંગુર.લાવેછે*અને. અધઅંગ.તથા.શુલ
વાઈઊ.ઊપરથી.ચોપડેઆથી.ગુણ.કરેછે*

પેપર.મીન્ટ.અથવા.ઇશપરીટ.આવ.પેપર.
મીંનટ અથવા. ઈશનેશ.આવ.પેપર. મીનટ
બનાવાનીવીગત*

રેકટી. ફાઈડ. ઇશપરટ. આવ. વાઈન. પેંટ.
૨—જંગાલ. તોલો. ૦।।—કાલીગલી. તોલો. ૦।—તાં
ડેજાની. ભાજીનાં. પાતરાં. તોલા. ૩—પરથમ.ભાજી
નાં.પાતરાં.તથા.જંગાલ. તથા.ગલી.ઈ.જનશ. ૩—
ને.બારીક.કરીને.ઇશપરીટમાં.ભીંજવે.દીન. ૩ અથ
વા.૪—પછે.જેહેવો.રંગ.ગેહેરો.અથવા.ફુલો.રાખવો

હોઈ·તેહેવા·રાખીને·ગારીલીઈ·પછે·કુચો·ફેંકીદીઈ·અને પેલાં·ગારેલાં·અઉશડમો·પેપરમીનટનું·તેલ·ઊંશ·૦॥ નાંખે·પછે·તેહુને·મજબુત·બુચમારી·બાટલીમો· ભરી· મેલે*—અગર·જો·શુકાં·પેપરમીનટના·પાતરા· મલેતો· ઊંશ· ૨॥—રેકટીફાઈડ·ઈશપરીટ·આવ·વાઈન·પૈંટ· ૨—પાતરાંને·ખોખરાં·કરીને·ઈશપરીટમો·બીજવે·દીન· ૭ શુધી·પછે·ગારી·લીઈ—ઈટલે·ઈબો· પેપરમીનટનાં· જોહુશાંજ·રંગબનેછે*—ઈ·પેપરમીનટ·ઘણી·તહરાંનાં·રંગનું·બનેછે·પંણ·લમબાંન·થઈઆનાં·શબબથી·મુખતેશર ટુંકું·બેઆંન·કીધું છે*—હેનો·ખોરાક·ટીપાં·૩૦—થીતે ૬૦—શુધીનોછે·ઈ·દવા·પીવામો·આપેઆથી·આંગમો·ગરમી·લાવે·તથા·બેહોશીને·મટાવે*વાઈઊનો·હરઈક·મરજ· મટાવે*અને·હેવાંબીજાં·ઘણાંઈક·દરદો·તેમો·ચુકો·તથા· કોઠાની·નબલાઈ....શુલવાઈઊ....બદહજમી....કોલારાનો રોગ·અને·હેવા·બીજા·ઘનાઈક· આજારોને·ગુણ·કરેછે·

પેપરમીનટનું·પાંણી·બનાવાની·વીગત·

ઈલેનશ·આવ·પેપરમીનટ·તોલો·૦॥—શાજું·પાંણી·પૈંટ· ૨—ઈ·બેઊને·મેરવેઆથી·પેપર·મીનટનું·પાંણી થઈઊં—હેનો·ખોરાક·તોલા· ૭—થીતે·૧૪—શુધીનોછે હેનો·શરવે·ગુણ·ઊપર·પેપર·મીનટમો·જોવા*

પીંત·મુકવાની·વીગત*

એ·પીંત·માંણશનાં·બંધે·હાથની·બાજુ·ઉપર·અથવા·બંધે·પગનાં·ટેટાં·ઉપર....અથવા·બીજી·હરેક·જગે, ઉપર·મુકેઆથી·ઘણા·એક·આજારોને·જડમોથી· મટાવે છે*હરેક·આજારની·દવાઈ·કરેઆથી·ફાએદો·નહી·થાતો હોએને·તે·આજાર·ઉપર·પીંત·મુકવાને·ફરમાવેલું·હોએતો શુખેથી·પીંત·મુકવું·કાંએજે·એ·પીંત·જે છે તે·શરવેથી·છેલો·એલાજ છે·એથી·તે·આજાર·દરે·થએઆ·વીનાં·રેહેજ·નહી·એ·ઉપાએ·હેવો·ખાતરજમેનો છે*અને·કેટલાએક·અંનજાંણ્યાં·હીનદોશતાંની·લોકો·પીંત· મેલાવતાં· બીહેછેતે· બીહવું·નહી·જોઈએ·કાંએજે·એ·પીંતથી·કશી·ઈજા·માતરે પોંચતી·નથી....એ·પીંતથી·બદનનો·શઘલો·રોગ·જહરે છે· કેટલાએક·ધારેચકે·એથી·નબલાઈ·થાતી·હશે·પણ·એ· ધારવું·બી·મોથેઆછે·કાંએજે·પીંતથી·નઠારો·મવાદ· જહરેઆથી·હાથ·પગમો·શાંમણુ·જોર·વધારે·આવે છે*અને· એ· પીંતનો·કોઈ·જાતનો·અવગુણ·છે જ·નહી*કોઈજ·માંણશને·પીંત·મુકાવેલું·માફક·નથી·આવતું·તેહેની· નીશાની·એજે·તેહનાં·હાથ·પગને·તાંણ·કરે છે·તારે· તેધણીએ પીંત·છોડી·નાંખવું·એટલે·તાંણ·પોતાંની·મેલે·બંધ·થાઈ·જાએ*એવીનાં·બીજો·કશો·અવગુણ·પીંતથી·થાતોજ·ન·

થીને·એ·તાંણ·પણ·હુજારે·એક·આદમીને બી·કદાએજ·થાતી
હોએ*હવે·એ·પીંત·મુકાવાની·તદબીર·એ·જે*કેટલાએક·હુ
નદુ·લોકો·હલદરનો·ગાંઠોઓ·અથવા·લુગડાંનો·કાકડો·શ
લગાવીને·બલતો·બલતો·પીંત·લેવું·હોએઅ·તેજગોએ·ઓ
બાવેઅ·એટલે·તેજગોએ·છાગલો·થાએઅ·પછે·તેહેમાં·અ
ણાંની·દાલ·ખાડો·પડવા·શારૂં·મુકેઅ·પછે·ગોલી·મુકેઅ
વલી·કેટલાએક·લોકો·થુઅરનું·દુધ·અથવા·ઓતરો·લગા
ડી·છાગલો·લાવેઅ·પણ·એ·શરવે·કરતાંને·એ·ગોલીનું·પીં
ત·મુકવાની·ઇઊકતી·શરશ·એછેકે·(ઇશપાંનીશફ્લાઇ)જે
હને·(કેનથારીડીજ)પણ·કેહછે તે·આશરે· ૩ થીતે· ૬
ઘહું·ભાર·શુધી·લઇને·અછીરીતે·વાટીને·શરકામો·મલા
વીને·તેહની·એક·ગોલી·કરીને·પીંત·મુકવું હોએ·તે·જગોએ
શરકો·લગાડીને·ઊપર·ગોલી·મુકીને·પાટો·ખેંચીને·બાં
ધવો*અથવા·એક·ચાંમડાંનો·કટકો·એક·પાવલીનાં·જેટ
લો·ગોલ·કરીને·મીણનો·પાતલો·તાર·જેહવો બનાવીને·
તેવતે·તે·ચાંમડાંનાં·કટકાની·ધાર·બાંધવીને·તેહેની·અંદર
પેલી·(ઇશપાંનીશફ્લાઇ)ની·ભુકી·શરકારમો·મલાવેલી·જા
ડી·બીછાવીને·જે·જગોએ·પીંત·મુકવું·હોએ·તેજગોએ·શર
કો·ચોપડીને·તેહનાં·ઊપર·તે ચાંમડાંની આગરી મુકીને·તે·
ઊપર·ખેંચીને·પાટો·બાંધવો*પછે એકરાત·દીવશ·શુધી

રાખીને·તે·પાટો·છોડવો....તેજગોઈ·છાગલો·ઊંદો·હોઈતો
કાતરોને·ઈક·અગુંનો·દાલ·મધમા·ખરડીને·તે·છાગલાંની
જગા·ઊપર·મુકીને તે ઊપર·કપડાંનો·ગાદી·મુકીને·પાટો
બંધીને બાંધવો પછે·તે·ઈક·રાત·દીવસ·રાખીને·છોડવો
ને જો·માટે·પડે એ·હોઈ તો ભજું·નહીતો ફરીથ·ઈક·રાત
દીવસ·અગુંનો·દાલ·નવો·બાંધને·ઈક·રાત·દીવસ·રા
ખીને છોડવો·કાચા·મીણની ગોલી·વટાણા·જેવડી·કરી
ને મધમાં·ખરડીને·તે·ખાડા·મધે·મુકીને·તે· ઊપર·ગાદી
મુકીને·પાટો·બંધીને·બાંધવો·પછે· હરરોજ·સહવારનાં·
અથવા·સાંજનાં·તે·પાટો·છોડીને·ગોલી·પેલા· છીદમાંજ·
રાખીને તે·જગોને·ગરંમ·પાંણીઈ·ધોઈને·સાફ· કરીને
ઊપર·કપડાં·અથવા·પોંતનાં·કાગજનો· ગાદી· મુકીને·
તે ઊપર·ભીંડીનું·અથવા·કુલનું·અથવા·બીજું·હરેક·પા
તરું·મુકીને·પાટો·બાંધી·રાખવો·પાતરું મુકવાનું·માતરે
કારણ·ઈજે·પેલા·જહરેલા·ચેપથી·પાટો· ખરડાઈ·નહી·
કદાપી·કાચ્યા·મીણને·ગરમ·કરીને·બકરીની·લીંડી·વાટી
ને·તેહેનો·ભુકો·તેહેમા·નાખીને·મેલવીને·તેહેનો·ગોલી
વાલીને·તે·પોતાનાં·ખાડામા·મુકતી·કરે·તોવધારે·જેહેર
વે*કદાપી·પોંત·ઘણુંજ·ગલેતો·દીવસમા·બેવાર·ધોવું·ને
ગાદી·બદલતા·રેહેવું*તેપોંન·વારે·ઘંબધાતું·પાંણી·ન

થા•પર•જહરશે•અને•કોઇ•વેલાએ•લોહીબી•નીકલશે•તેહુ
નો•ચીનતા•નહી*કદાપી•ગલતું•બંધ•થાએતો•(ફલો•બે
જલીકન•આઇનટમેનટ)અથવા(ઇંશપાંનીશફલાઇશ•આ
ઇંનટમેનટ•)તે•ગોલીને•લગાડીને•મુકેઆ•કરવું*કે તેથી
વધારે•જહરવા•લાગશે*અથવા•ગોલી•મોટી•બનાવીને•
મુકવી*અને*•પોંતનો•ગુણ•મુકેઆપછે•૬—મહીને•માલુ
મ•પડવા•માડે•તેએક•વરશ•થાએ•તારે•પુરો•ગુણ•કરે
ને•જે•આજાર•થકી•મુકીઉં•હોએ•તે આજાર•મટી•જાએ*પ
ણ•વરશ•પછે બી•છોડવું•નહી•લાંબી•મુદત•શુધી•રાખવું
કદાપી•કોઇ•વેલાએ•ઊંઘમે•ગોલી•નીકલી•જાએતો•શહવા
રે•તેજગોનો•ખાડો•પુરાઇ•ગએલો•હોએ•તેહમાં•તે•ગોલી
ને•દીવેલ•અથવા•મધ•લગાડીને•પાછી•મુકીને•દાબીને•શ
રેશતા•પરમાંણેનો•પાટો•બેચીને•બાંધવા•એટલે•ગોલી•
પાછી•ખાડો•પાડીને•બેશશે•કદાપી•પોંત•વધારેગલતું•હો
એ•ને•પોંત•અચ્યુચ•ગલતું•બંધ•કરેતો•તે•જગો•શુજી
આવીને•પાક•ઊપર•આવી•જાએ•તારે•વધારે•મેહેનત•પડે
ને•કાંમ•વધીજાએ•વખતે•તેજગો•શડીજાએ•વાશતે•ઘણાં•
ગલતાં•પોંતને•એકાએક•બંધ•કરવું•નહી*એ•પોંત•ઊપ
ર•કોઇરીતની•કરી•અને•પહરેજી•કરવાની•અગત•નથી*
દોરાગાં•પોંતનાબી•ગુણ•તથા•કીરીઆ•એજ•મુજબછે•પ

ણ·તેહુને·મુકવાની·રીત·જુદીછેતે·દોરાનાં·પાંતમાં·જોવેથી
માલુમ·પડશે*

દોરાનુ·પાંત·મુકવાનો·બાબત*ફ·પાંત·બાચી·ઊપર—બલો હોર·ફટલેજ·તલો·ઊપર—છાતો·હેદે·કોશણમો·અને·હેવી·બીજી·ઘણી·જગાવોમો·મુકે આથી·ઘણો·ફક·ગુંણ·કરેછે*હેનો·ગુણ·ગોલીનાં·પાંતમો·જોવા*ફ·પાંત·મુકવાની·ઇ ઊગતી·ફજ*ફક·વેલાતી·શુઇઓ·નોશતર·જહુવા·પાહોરો·ફકામનો·આવેછે·તે·શુઇ આનાં·નાંકાંમે·રેશમનો·નરમ·દોરો·અથવા·રૂઊનાં·શુતરનો·નરમ·દોરો·લુગીની·દોરી·જહુવો·અથવા·તેથીબી·જાડો·લાંબો·પરોવીને·તેહુને(ફલાબેજલીકંન·આઇનટમેનટ·)લગાડીને·જે·જગોફ·પાંત·મુકવું·હોફ·તે·જગોનુ·ચાંમડું·અમટોમે·મજબુત·પકડીને·ઊંચકોને·પેલાં·માંણશને·મજબુત·પકડોને·પેલા·સુઇ આવતે·ચાંબડાંને·વીધી·કાહાડવું·ને·દોરો·અંદર·પરોવી·રાખવો·પછે·હર·રોજ·પેલો·દોરો·થોડો·થોડો·તે·વહમાથી·ફરવ્યા·કરવા·ને·ગોલીનાં·પાતમો·કહીઊંછે·તે·મુજબ·ગાદી·મુકીને·પાટો·બાંધી·રાખવા·ને·તેજ·મુજબ·હર·રોજ·ધોફ્યા·કરવું*દોરો·થાઇ·રેહવા·આવે·તારે·બીજો·શાંધવો*ફપાંતબો·ગોલીના·પાંતની·પઠે·જહરે*કેટલાફક·અનાડીઓ·

સુણપાટ•શીવવાનો•• સુઈઓ•ઉનો કરીને•જી•વીધી•કાહા
ડેછે•પણ•તે•રીત•કરવું•સારૂં•નથી•

પોલ ટીશ•બનાવવાની•વીગત•

૬•પોલટીશની•લોપડી• હરકેક•જાતનાં•દરદો•જેવાં કે•ઘડ•ઘુમડાં•ચાઠાં•પાકું•જખમ•બદ• અને•બીજાં•હેવાં• દરદો•ઉપર•પકાવવાને•તથા•દરદ•નરમ•પાડવાસારૂં•બાધીઆમાં•આવેછે•૬•લોપડી•ખમીરી•રોટી•અથવા•પાંઉંની•અથવા•ચનાનાં•આટાની• અથવા•બાજરીના•આટાની•હેમાંથી• જે•મલેતે•ફેક•લઈને• બકરીનાં•દુધમાં•અથવા•પાણીમાં• અથવા•દરીઆનાં• પાણીમાં•પકાવીને•ગરમ•ગરમ• ઉપડા•ચાંપડી•બાંધવી• તથા•અલસીનાં બીજની•લોપડી બાંધેતો•તેબી ઘણી•ગુણ•કરનારીછે• અને• કેટલી•ફેક•જાતની•રાઈ•તથા અલસીનાં બીજનાં•મેલવેલો•લોપડી•ઘણીજ•કામ લાગેછે•

પરવાળું•મરવાની•વીગત•

પરવાળું•સોનું•તોલા—૨—પૈસાનાં•કે•ચાલતાં•રૂકવીને•તેની ભુકી•કરાવે• તે•તોલા•—૬—ઇંદ્રજવ ફેક• કાવનું•ધુંટાડેલું•ઢાકણી• ઢાંકી• બાફેલું•ધાડકું•લઈને• પરથમ પેલા•કાસલાને•ભુકો• અરધ•ભાગે•લઈને•ધાડકાંમાં•નાખે•ને•પેલું•પરવાળું•ઉપર• ઢુકીને•તે•ઉપર•બા

કીનો·શરવે·મુકો·નાખીને·ઢાંકે·પછે·તે·ઢાંકણાનું·મોહો
ડું·કપડાંઈ·કરીને·બાંધી·લીઈ·ઈ· મોથાલે·બેપડું·બાંધી·
લીઈ·પછે·તે·ઉપર·શફેદ·મટોડી·ભોજવીને·તે·બીડો·લી
ઈ·પછે·તડકાંમાં·શુકવે·પછે·લાકડાંનાં·વેહેરનાં·છાણાં·
મોહોટાં·નંગ·—૩૦—લઈને·ઈક· જગો·ઉપર·ઈક·મો
હોટો·રાખનો·ઢગલો·પાંથરીને·તે·ઉપર·છાંણાં·—૪—
૯—પાથરીને·તે ઉપર·પેલું· ઘાડકૂં·મુકીને·પેલાં·બીજાં·
છાંણાં·ઉપર·શોચો·લીઈ·પછે·તે·ઉપર·આતશ·મુકીને·
શલગાવો· દીઈ·પછે·તે·ભઠી· બલી·રેહેને·પેલું·ઘાડકું·
બાહેર·કાહાડી·લઈને·થડું·પડવા·દીઈ·પછે·પેલું·ઘાડકાંનું
મોહોડું·ઉખેડીને·પેલું·પરવાલું·તપાશીને·આશતેથી·
કાહાડી·લીઈ·તે·શફેદ·ચુનાંનાં· રંગ·જેવું·થાઈ છે·પછે·
દે·ખલમાં· બારીક·કરીને·મજબુત· બુચ·મારીને·ઈક·શી
શોમાં·ભરી·મુકે* ઈહનો·ખોરાક·ઘઉં·૧—થીતે·—૧૧—
શુધીનો·છે*ઈથી·ફાઈદો·ઈજે· હરઈક·દરદથી·માણશ·ન
બડું·થાઈને·હરેક·પરકારનાં·વાઈઉનાં·જોર·તથા· ખાશી·
હાફણ·તથા·શરદીનાં·રોગનાં·ચેન·હરઈક·પરકારથી·મા
ઠુમ·પડેઆ·કરતાં·હોઈ·તેવાં·માણશને·ઈ·પરવાલાંની·
ભુકી·ઘઉં·૧—ભાર·મધ·શાથે· ખવાડે·અથવા· ગાઈના·
ઘીઈ·શાથે· ખવાડે·અંથવા·ઘીઈ· અને·શાકર· ઈ·મેલ

વીને·ફરાથે·આપેતો·હેવાં·શઘલાં·દરદોને· શકતી·ઘણી
લાવે·અને·ઊપર·કહેલાં·શઘલાં· દરદોને·ફાઈદો· આપે·
કોઠાને·કઊવત·આપે·કલેજાંનાં· શરવે·બીગાડને·શમારે·
વાઈઊનોગોલો·મટાડે·મરદી· વધારે·બંધેજ· ઘણી·રા
ખે·ભુખ·વધારે* ઈજ·પરવાલાંનો·ખાક·ઘઊં·૧—ભાર·
પાનમો· અથવા·માખણમો· મેલોને·ગાઈનું·દુધ·શેર·
૧—તથા·ઈક·કલીનું·લશન·શુકું·તોલા·૨—ને·વજને·
લઈને·છોલીને·પેલાં·દુધમાં·પકાવીને·તેમાંનુ·દુધ·શેર·
૦ા—બાલીને·નીચે·ઊતારતી·વખતે·તેમાં·ગોલ·તોલા·
૩—નાખોને·ઊતારી·પાડે* પછે·પેલું·પરવાલું·ઊપર·
કહેઆ·પરમાંણે·ખાઇને·પેલું· દુધ·ઊપર·પીઇ·જાઈ·ઈ
પરમાંણે·દીન·૨૦—શુધી· કરેતો·ઊપર·કહેલાં· શરવે·
દરદોને·ઘણો·ગુણ·કરશે* અને·વલી ઈ·પરવાલાંનો·
ખાક·હરેક·જાતનાં·પરમા· ઊપર હેજી·પોચકારી·આ
પેઆથી·ઘણો·ફાઈદા·કરેછે* અને ભીતરનાં·જખમને
ઘણો·ફાઈદો·કરેછે* ઈ·બગર·હરેક· જાતનાં·તાજા·જ
ખમ·ઊપર·મુકેઆથી·તે·જખમને· રૂજાવેછે* પરવાલું·
મારવાની· તદબીર·ઘણા· પરકારથાછે·પણ·આઈ·ટુંં
કો·ચોપડીમાં·તે લાંબી·બીનાં·લખવાની·અગત·નથી·
શબબ·શેહેલમા·ઈ·પરવાલું·મારવાનો· તદબીર· લખોછે*

પલાશટર·આવ·કુઈક·શીલવર·ઈઆને·પારા નો·મલમ·બનાવવાની·વીગત*

પારો·શાફ·કીધેલો·રતલ·૧—શફેદ·રાજન·ઊંશ·૪—ઓલીવ·આઈલ·અથવા·તલનું·તેલ·ઊંશ·૪—(લીથારજ·પલાશટર·) એટલે જ·પોદારશીંગનો·મલમ·રતલ·૨—પરથમ·તેલ·તથા·રાજનને·ધીમાં·ઈંગાર·ઊપર·મુકીને·મેલવી·દોઈ·પછે·નીચે·ઊતારી·થડું·પાડી·ખરલમાં·નાખીને·તેમાં પારો·નાખીને·ધીમે·ધીમે·ઘુંટવું·અને·તે·પારા·શાથે·એક·મેલવી·લેવું·તેહાર પછે·થોડો·થોડો·પોદાર·શીંગનો·મલમ·તે·મધે·નાખતા·જાવું·અને·ઘુંટતા·જાવું·એમ·તે·શઘલો·મલમ·તેહેની·અંદર·શમાવી·લેવો* એહનો·શઘલો·ગુણ·ખુજુ·આઈંટમેનટમાં·જોવા*

પલાશટર·આવ·ઓપીઅમ·એટલે·અફીમ નો·મલમ·બનાવવાની·વીગત*

કઠણ અફીમનો·ભુકો·ઊંશ·૦॥—શેહેરી·લોબાન નો·ભુકો·ઊંશ·૩—[લેડ·પલાશટર·] ઈઆને·શીશાનો મલમ·રતલ·૧—લઈને·અફીમને·તથા·લોબાનને·તેમાં·મેલવી·લીએ* એ મલમથી·ખાએદો·એ જે·ગંઠીઆ·વાએ ઊ·હાથ·તથા·પગનાં·શાંધાનો·ઊપર·શોજો·આવેચ·તે·તથા·હરેક·જાતની·ગાંઠ·પીગલાવવામાં·ઘણો·ગુણગારો છે*

પલાશટર·આવ·રેળગ· અથવા·એને·હાડીયીવ·

પલાશટરબી·કેહુછે* એટલેજ·રાહાલનો·

મલમ·બનાવવાની·વીગત*

રાહાલનો·ભુકો·રતલ· ૦ા—લેડ·પલાશટર· રતલ· ૩—રાહાલ·તથા·લેડ·પલાશટરને· ધીમાં·ઈંગાર·ઊપર· મુકીનેબેહુ· મેલવીને·નીચે· ઊતારે* એ·મલમ·હરેક·જખમને·તથા·ઘડ·ધુમડાંને·રૂઝવવામાં·કામ·લાગેછે* તેમાં·નાશુર·તથા·બદ· તથા·શડો·તથા·હરેક·રીતનું·ફોડલું·માથ·ટાંકોની·ચાંદી·તથા· રશીની·ખુજલી·અને·હુવાં બીજાં·ઘણાં·એક·દરદોને·રૂઝવી· આપવામે·મુજરબછે*

પલાશટર·આવ·શોપ·શેરટ* ઈઆને·શાબુનો

મલમ·બનાવવાની·વીગત*

વેલાતી· શાબુ·ઊંશ· ૮—પોલું·બોણ·ઊંશ· ૧૦ ઓલીવ·આઈલ· અથવા·તલનું·તેલ·પીંટ· ૧—બેદાર· શીગનો·ભુકો·રતલ· ૧—શરકો·શેરડીનો· અથવા·વાંઈનનો·પીંટ· ૧૦—લઈને·તેમાં·પેલી·બેદાર·શીગનો·ભુકો· નાખીને·ધીમાં·ઈંગાર·ઊપર· ધીમો·આંચે·જોશ·દીએ·અને·એક·લાકડાંનાં·દશતા·વતે· હલાવતો·જાએ·અને· તે·બેહુ·એકઠું· મલીને·ઘારૂ·થાએ· તાંહાં·શુધી·ઘુંટે·પછે·તેમાં·

શાપુ·નાખવો·અને·ખુબ·તરેથી·હોલવી·દેવા·અને·તેહુની
ઊપર·પેલું·મીન·નાખીને·ઘુંટી·ઈકરશ·કરીને·પછે·તેઊ
પર·તેલ·નાખીને·ઈક·રશકરી·નીચે·ઊતારે·ઈટલે·ઈ
મલમ·થાઈઓ* ઈ·મલમ·હાડકું·ભાગું·હોઈ·તથા·સુ
રાઈઊં·હોઈ·તે·ઊપર·ઈનો·આગરો·મુકેઆથી·હાડકાંને·
તથા·માશને·રજાવે·અને·હરેક·જાતની·વાગાની·ચોટ·ઊ
પર·ઈહુની·આગરી·મુકેઆથી·ગુણ·કરેછે*

પીચ·પલાશટર·બનાવવાની·વીગત*

બરગાંનડો·પીચ·રતલ·૧—ઈશેશ·રતલ·૦ાા—
પીરો·રાજંન·ઊંશ·૨—પીરું·મીણ·ઊંશ·૨—પરથ
મ·બરગાંડી·પીચ·તથા·રાજંન·તથા·મીણ·આતશ·
ઊપર·પીઘલાવે·પછે·ઈશેશને·કુટીને·અંદર·નાખે·પછે
શરવે·ઈકઠું·મલેઆપછે·ઊપરથી·જાવંતરીનુ·તેલ·ઊંશ·
૦ાા—નાંખીને·ઊતારી·પાડે*ઈ·પલાશટર·હરેક·શાંધા
ઓમો·કરતર·થાતો·હોઈ·અથવા·છાતી·દુખતી·હોઈ·પાં
શલીનું·દરદ·કમલાનુ·દરદ·ખાંશી—આંફંણ—દમ—મ
હો·રોગ·અને·ઈવા·બીજા·રોગો·ઊપર·ઈ·પલાશતર·મારે
આથી·ગુણ·આપે·અને·શરવે·વાઈઊનાં·દરદોને·ફાઈદો·
કરેછે*

[૫]

ફરાફિર·બાલશમ·અથવા·કંપાંઉંડ·ટીંકટોર· આફ
બેનજોઇન·ફટલે·લોબાંનનો·અરક·બનાવાની·વીગત*

શોજાં·લોબાંનનો·ભુકો· ઊંશ· ૨—બાલશમ·પીરૂ·
ઊંશ· ૨॥—શીકોતેરી· ફલીઆનો· ભુકો·ઊંશ· ૦॥—
ફ·તરૂંડે·દવાને· પરૂફઇેશપરીટમો·અથવા·હરેક· જાતનાં·
બેવડો·દારૂ·પૈંટ· ૨—મો· તે·શરવે· ભીજવીમુકે·દીન· ૭
શુધી·પછી·ગાલી·લોઈ*ફદવાઇ·હરેક·તાજો· જખમ·તથા
ઘાવ·ઊપર·ચોપડેઆથી·અથવા· કપડું·બોલીને·ઊપર·મુ
કેઆથી·લોહીને·બંધકરે·અને·ધાવને·રૂજાવે*અને· હરેક·
જાતનાં·નાશુરમાં·હેનો·કાકડો·બોલીને·મુકેતો· તે·નાશુર
ને·રૂજવે·હેવા·હરેક·જખમોને·ગુણ·કરેછે*

ફરાશીઊન·ફહુને·ઇંગરેજીમા·વીલડ·લીક·કરીને·કહેછે*

ફ·દવાઇ·શેફશાં·તથા·છાતીને·· આંફણને··દશતાન·
બંધ·થાફિઊં·હોફિતે·લાવવાને·ગુણગારીછે*

ફાશફેરશ*

ફ·દવાઇ·મરદીનાં·કાંમપર· આવેછે·પણ·ફદવા·જ
હેરની·બરાબરછે*પણ·એફદવા·વાપરવાની·બીના·મરદીનાં
બાબદમાં·લખીછે* —જુવો·પાને·૨૧૦

[૫]

બાલશમ·કોપેવીઆ·એ·એક·જાતનાં
ખાડનો·તેલજેવો·ગુંદર છે*

એ·દવાઇ·પરમેવ·· ધાતજાતી·હોઈ·· તથા·ભીતરમા જખમ·થાએઓ·હોઈ·તેહુને·ગુણ·કરેને·વધારે·વજને·આ પેઆથી·ખાડો તથા·પેશાબ· લાવે·હેનો· ખોરાક·ટીપાં· ૨૦—૩૦—શુધીનોછે*

બલાટીન·પેપર·એક·જાતનુ·પીશુ·કાગજ છે·કે·તે·શી હાઇ·ચુશીલીએ છે·ને·તે·કાગજ·હરેક·દવાઇ·ગાલવાને·ગ રણીનાં·મોહોડાં·ઊપર·બાંધવાને·કાંમ·આવે છે*

બીલીશટરીગ· પલાશટર·ઇઆને·છાગલો·ઊઠાડવા
નો·મલમ·હુને·પલાશટર·આવ·ઐશપાંનીશ·ફ્લાઇશ
કરીને બી·કેહુ છે·એ·બનાંવાની·વીગત*

બકરાંની·ચરબી·તોલા· ૫—પીલું·મોણ·તોલા· ૫ શફેદ·રાજણ·તોલા· ૫—એ·શરવેને·ચુલા·ઊપર·ચડાવીને એકરશકરે·પછે·ઇશપાંનીશ·ફ્લાઇનો·ભુકો· બારીક·કરીને· તોલા· ૫—તેમાં·નાંખે·ને·એકઠુ·મેલવો· નીચે·ઊતારે·એ મલમ·બીલીશતરનો·જગોએ·કાંમમા·લીએ*એ·મલમ·વાપ રવાની·બીનાં· તથા·ગુણ· કેનથારીડીજની· બાબતમાં· વીગતે·લખેલો છે*તે·મુજબ·વાંચી·અમલ·કરવો*એમલમ·

મજબુત•ઢાંકણાંનાં•વાશણમો•રાખવો•કે•હવા•તેમાં•દાખલ•નહી•થાએ*

બીલીશટરીંગ•આંઈંટમેંનટ•એરટલેજ•

છાગલો•ઊઠાડનારો•નરમ•મલમ•બનાવાની•વીગત*

કેનથારીડીજ•(હેશપાનીશફ્લાઇ)નો•ભુકો•ઊંશ•૧—ઓલીવ•આઇલ•અથવા•મીઠું•તેલ•ઊંશ•૩—પીળું•મીણ ઊશ•૨—પરથમ•મીણ•તથા•તેલને•ઇંગાર•ઊપર•પીઘલાવી•પછે•કેનથારી•ડીજનો•ભુકો•અંદરનાખીને•એકરશ•મેલવીને•નીચે•ઊતારે•પછે•એક•મજબુત•ઢાંકણાંનાં•વાશણમાં•ભરીમુકે*ઈ•મલમથી•ઊપરનાં•બીલીશટરીંગ•પલાશટર•જેવાંજ•ગુણકરેછે*

બોનાપાટ•પીલ•ઈઆને•જંગલી•કાંદાનીમેલ
વણીની•ગોલી•બનાવાની•વીગત*

ઈશકુઈલ•પાઓડર•માંશા•૩—ગમ•ઈમોનીઆક•પાઓડર•માશ•૨—ઈપીકા•કોઈઆન•પાઓડર•માશા•૨—ઈ•તરંડેને•મલાવીને•હેમાંથી•ગોલી•૨૪•શરખેભાગે•બનાવે•અને•ઈ•મધેથી•શવારાશાંજબબે•ગોલીઓ•ગલાવવી•ઈ•ગોલીઓથી•કાંઇ•ઈક•જીવ•મચલાઈતો•ચીંતા•કરવી નહી•અને•આંગશારીપડે•ઢાંકેલું•રાખવું•અને•ઈ•ઊપર પાંણી•પીવા•માગેતો•ગરમ•પાંણી•પાઈ*ઈથી•હરેક•જાતની•

બલગમો • ખાંશી • તથા • દમ • હાંફણ • શલકમ • છાતી • ઊપરનો ચીકનો • બલગમ • અને • ફહવાં • બીજાં • ઘણા • એક • દરદોને • ગુણ • કરેછે॰

બેનજોઈક • આશીડ • એટલે • લોબાનનો • અરક બનાવવાની • વીગત॰

શોનાંજાં • લોબાનનો • ભુકો • ઊં શ • ૨૪—કુઆરબોનેટ • આવ • શોડાનો • ભુકો • ઊં શ • ૮—પાંણી • પૈં ટ • ૧૬—હવે • એ • કુઆરબોનેટ • આવ • શોડા • તથા • લોબાન • ફ • બેહુ • જણશોને • મેલવીને • પેલાં • પાંણીમાં • ઊકાલે • ધીમો • આંચે • પછે • શરવ • એકઠું • મેલવીને • નીચે • ઊતારીને • ગારોલોફ • પછે • તેમાં • બીજું • પાંણી • પૈં ટ • ૬—મેલવીને • ફરીથી • ચુલા • ઊપર • ચડાવીને • ધીમોધીમો • આંચથી • પેહલું • પાંણી • થોડું • બલવાદીએ પછે • નીચેઊતારી • ગારોલીફ • અને • વલી • ફરીથી • ચુલે • મુકીને પાછું • પાણી • બલવાદોફ • પછે • ફેવું જે • પેહલું • પાંણી • બલીને બાકો • ૨—પૈં ટ • રેહુને • ઊતારીપાડે અને • હવાની • જગોમાં • મેલી • થંડું • પાડી • મજબુત • બુચ • મારો • બાટલીમાં • ભરી મુકે॰ હેનો • ખોરાક • ટીપાં • ૬૦—થીતે • ઊં શ • ૦ા—શુધીનો છે॰ ફથી • કોઠાને • કબીઅત • આપે • પેટ • આવતાં • હોફ • તો • હેની • શાથે • બીજી • દવા • મેલવીને • આપેતો • કોઠાને • કબજબી • કરે છે॰ અને • ફ • દવા • બીજી • ઘણીફક • દવાઓમાંબી • મેલવેઆમાં • આવે છે॰

બ્લુ•આંઈટમેનટ•ઈટલે•પારાનો
નરમ•મલમ•બનાવાની•વીગત*

શાફ•કીધેલો•પારો•ઊંશ•૪—બકરાંનો•ચરબી•ઊશ• ૪—ડુકરની•ચરબી•ઊંશ• ૧૨—પરથમ•પારાને•લોહોડાંની•અથવા•પથરની•ખલમો• નાંખીને• તેઊપર•થોડી• ડુકરની•ચરબી•નાંખીને•પારો• તેહમો•મલીને•અણદીઠ•થાઈ•તાંહાંસુધી•અઘોરીતે• ધીમેથી•ઘુંટેઆ•કરવું•જારે•પારો•શઘલો•મલીજાઈ•તારે• બાકીની•બંધે જાતની•ચરબી•ઊપર•નાંમીને•ફરીથી• ઘુંટીને•ઈકરસ•કરીને•વાશણમો•ભરી• મુકવું*કદાપી•જોરાવર• મલમ•કરવો•હોઈતો•પારો•ઊપર•કહેલાં•વજન•કરતાંને• બમનો નાંખવો*કદાપી•કોઈને• ડુકરની•ચરબી•નહીં•ઘટેતો•તેહેને•બદલે•બકરાંનીજ•નાંખવી*ઈ•મલમ•આંગ•ઊપર•ચોપડવાનાં•કાંમમો•આવેછે*જાંગનાં• કાતરાવોમો•બગલમો•પેટ•ઊપર—અને•બીજી•નરમ•જગાવો•ઊપર ચોપડવાથી•માણશનું•મોહોડું•લાવેછે•અને• જલનદર કાચબી•ઈટલેજે•કલેજાંનું•દરદ—ટાંકીની• ચાંદી—ટાંકીનો•આજાર•પગ•પર•અથવા•બીજી•જગાઈ•ફુટી•નીકલો•હોઈ—કમલો—રશવીકારનો•અંતરગડ—રશ•વીકારનો શાજો—ગાંઠ—ચશકો—ગોદો—ડુંક—નશ•વલગી•હોઈ•

હાથપગ·વલગા·હોઈ·તે·અને·તેહેવા·બીજાં· સઘલાં·અં
ગ·ઉપરનાં·દરદાને·ચોપડવાથી·ઘણોજ· ગુણકરે*પણ
જો·મોહોડું·નહોલાવવું·હોઈતો·તે·મલમમો· ઘણું·
માં·પણ·અથવા·બકરાંની·ચરબી·મેલાવીને·ચોપડેતો·મો
હોડું·નહી·આવે*—પણ·ઈ· મલમ· વેરેવેર· ૪—થીતે·
૬—માંશા·શુધી·ચોપડવો·વધારે· ચોપડેઆથી·મોડું
લાવે*

[મ]

મીઉરીઆટીક·આશીડ·ઈઆને·ગંધકનાં·તેજા

બની·મેલવણીનો·અરક·બનાંવાનો·વીગત*

મીઉરીઈટઆવ· શોડા·ઊશું· ૧૨—શલફૂરીક·આ
શીડ·ઊંશ· ૬—શોજું·પાંણી·પૈંટ· ૦॥—પરથમ·શો
ડાને·ઈક·વાશણમો·મુકીને·તેહેને·ધીમો· આંચ·દેખાડે·
ઈહવું·જે·પેહું·વાશણ·લાલીઉપર·આવે· તાંહાંશુધી·તેનુ
લાપર·રેહેવા·દેવું·પછે·તે·નીચે·ઉતારી·થંડુ·પાડીને·
ઈક·વાશણમા·ખાલી·કરે·અને·પેલાં· શલફૂરીક·આશીડ
માં·પેહું·પાંણી·ધીમે·ધીમે·રેડે·તે·રેડેઆથી· આશીડ·
જરા·ગરમ·થાશે·તે·પાછો·થંડો·પડે·ને·પેલા·મીઉરેટ
આવ·શોડામાં·તે·ભેલીદીઈ·પછે·તે·વાશણ·રેતીનાં·વાશ
ણમાં·મુકીને·ધીમાં·ઈગારની·ગરમો·દેખાડે·ઈટલે·મલી

જાશે•પછી•નીચે•ઉતારી•ઈક• બાટલીમે•મજબુત•બુચ•
મારીને•ભરીમુકે* ઈ•આશીડનો•ખોરાક• ટીપાં• ૫—થી
તે•૧૦—શુધીનો•છે•પાંણી•અથવા•બરાંડી•અથવા•હરેક
જાતના• વઈન•ચમચા• ૧—થીતે• ૨—શુધીમે•આપે
તો•હરેક•જાતનાં•શરદીનાં• દરદથી•અથવા•શનેપાતનાં•
જોરથી•છાતી•દબાઈજાઈ•તે•અને ઈહવાંજ• બીજાં•દરદો•
ઉપર•પીવાને•આપેઆથી•હોશીઆરી•આપેછે*

મેગનીશીઆ*

હેને•કાલશીનીડ•મેગનીશીઆ•કરીનેબી•કહેછે* અ
ને•હેવીજ•બીજી•જાતની•મેગનીશીઆબી•બનેછે•પણ•ઈ
ચોપડીમે•જે•જગોઈ•મેગનીશીઆ•કરીને•કહી•હોઈ•તાં
હાં•કાલશીનીડ•મેગનીશીઆ•શમજવી* ઈ•દવાઈ•ખાંણું•
હજમ•નહી•થાતું•હોઈ—પેટનો•ફુગારો• થાઈઆ•કરતો•
હોઈ—પેટ•તથા•હઈઆં•ઉપર•અગન•બલતી•હોઈ—બ
દહજમીની•તથા•હરેક•જાતની•તપ•હોઈ—છાતીઉપર•
ખાંણું•ખાટું•થાતું•હોઈ—ખાટા• ઉડકાર• આવતા•હોઈ
પેટમે•મધુર•મધુરે•દુખેઆ•કરતું•હોઈ•બચાંને•દુધ•હ
જમ•નહી•થાતું•હોઈ—ઈ•શઘલા•મરજો•ઉપર•અને•બીજા
હેવા•મરજો•ઉપર•પીવાને•આપેઆથી•ઘણો•ગુણ•કરે* અ
ને•ઈ•દવાઈ•ઘણે•વજને•આપેઆથી• જાહાડો•તથા•પેશ
બ•લાવે—અને•હમેલદાર•ઓરતને• જાહાડો•ખોલાશે.

નહી•આવતો•હોઈ•તેહેને•આપવાનેથી•ઘણોજ•ગુણગારી•દવાછે*ઈનો•ખોરાક•૧—માશાથીતે•૪—માશા•શુધીનોછે*અને•ઈદવાઈ•હરેક•જાતની•ગોલી•ઊપર•ગલાફ ચહડાવાનાં•કાંમમાંથી•આવેછે*

માહાજુને•દવાઊલ•મુશક•બનાવવાની•વીગત*

મોતી•તોલા•૨—કેહેરબો•તોલા•૨—પરવાલું•મારેલું•તોલા•૨—રેશમ•કાચું•કાતરેલું•તોલા ૨—શરકચુરો•તોલા•૨—દરનજને•અકરબી•વાલ•૧૨॥—બહમને•સુફેદ•વાલ•૧૨॥—બહમને•શુરખ•વાલ•૧૨॥ કાલી•છડ•વાલ•૧૨॥—છડ•શુફેદ•વાલ•૧૨॥—ઈલચી•વાલ•૧૨॥—તમાલપતર•વાલ•૧૨॥—લવંગ•વાલ•૧૨॥—જુનદબેદશતર•ઈઆને•(કાશટોરીઅંમ) વાલ•૧૨॥—શુંઠ•વાલ•૧૨॥—પીપર•વાલ•૧૨॥ કશતુરી•વાલ•૧૯—ઈ•શરવે•વશાંણાં•શારાં•નવાં•લેઈને•કુટીને•કપડછાંડ•કરીને•શાકર•શેર ૬ લેઈને•ચાશ•કરે•પછે•પેલાં•વશાંણાં•શરવે•અંદર•નાખીને•હલાવીને•ઊતારી•પાડે•ઈ•માહાજુનનો•ખોરાક•વાલ•૧૨॥ થીતે•૨૫—શુધી*ઈથી•મરદોને•વધારે•તથા•તમાંમ•બદનને•કઊઅત•બખશે•ને•નાકઊતી•વાલાને•ઈ•માહાજુન•માવું•ઘણું•શારૂં છે*

માહાજુને•ફીલાશોફા• બનાવાની•વીગત*

મરી•કાલાં*તોલો ૧—પીપર• તોલો ૧—શુંઠ•તોલો• ૧—તજ• તોલો• ૧—બેહડાં•તોલો ૧—આંમરા• તોલો• ૧—ચીતરા•છાલ•તોલો ૧—દરૂજને•અકરબી• તોલો• ૧—ગુલેબાબુનાં•તોલો• ૧—ચલગોઝા•તોલો• ૧ મોથ• તોલો• ૧—શાલબેમીશરી• તોલા• ૩ કાપરં•શુકું•તોલા• ૩—વરીઆલી• તોલા• ૩—દરાખમનકા•તોલા• ૩—હરડેદલ•તોલા• ૩—ઈ•શરવે• વશાણા•કુટી• કપડછાંડ•કરીને• મધ•શેર• ૩—શાકર•શેર• ૨—ની• ચાશની•કરીને•ઊપરથી•પેલાં•વશાંણાંનો•ભુકો•નાખે* ને તે•ઈકતર• મલેવીને•નીચે•ઊતારે• અને•ઈક•ચાંનીના• વાશણમા•ભરી•મેલે* ઈનો•ખોરાક•તોલા ૦ા—થીતે• ૧—શુધીનોછે*ઈ•માહાજુન•બલગમને•દરે• કરેછે•દીલને ખુશાલ•કરે•ભુખ•ઘણી•વધારે•ચીત•બરહમ• થાઈલાને• ઘણોજ•ફાઈદો•કરેછે•હરેક•શરદીના•મરજને•ગુણ•કરેછે•ઈંદરીને•કઊઅત•આપેછે• બંધેજ•ઘણો•રાખે•અગરચે•કોઈ•જઈફ•માનશ• ખાઈતો•તેહેનેબી•કઊઅત• આવે•ઈહની•તાશીર•ઘણીછે• પણ•નાધલો•કેતાબને•લોધે•મુખતેશર•લખીછે*

માહાજુને•મફુનીઆંની•બનાવાની•વીગત*

કેશર•વાલ• ૧૨॥—મરી•શફેદ•વાલ• ૧૨॥—બો
રાશાંની•અજમો•વાલ• ૧૨॥—અફીમ•મીશરી•તોલા ૨
તાબમે•કરેફશ•તોલો ૧—શુંઠ•તોલા ૧।—શરકસુરે
વાલ• ૧૨॥—શલોબ•વાલ• ૧૨॥—અકલકરો• વાલ•
૧૨॥—અબેબલેશાંન• વાલ• ૧૨॥—ફરફીઊન• વાલ•
૧૨॥—બદામનુતેલ•વાલ• ૨૫—ઈ•શરવે•બદાંમનાં•તે
લ•વગર•કુટી•કપડછાંડ• કરીને•પછે•તે•બદાંમના•તેલ
નો•પટ•દીઈ•અને• મધ•શેર• ૧—તથા• શાકર• શેર•
૧—ની•ચાશની•કરે•પછે•તે• શરવે•વશાણા•તેમાં• મેલ
વીને•હેઠે•ઊતારે•પછે•ઈક•ચીનીનાં•વાશણમો•ભરીમેલે•
ઈનો• ખોરાક•તોલા• ૦॥—થીતે• ૧—શુધીનોછે•ઈ•મા
હાજુન•અતેશારના• મરજ•ઊપર•ઘનીજ•ગુણગારીછે•ત
થા•બંધેજ ઊપર•પણ•ઘણોજ•મોતબરછે

માહાજુને•મશતકી•બનાવાની•વીગત*

રમી•મશતકી•તોલા• ૧૦—શાકર•તોલા• ૩૦—
પરથમ•રમી•મશતકીને•શાફ• કરીને•ખરલમાં•નાખી•
ઊપરથી• શારોગોલાબ•અથવા• લીબુનો•રશ•તે•ખરમો
ટાઈ•તરટલોનાખવો• પછે•ઈક•કલાક•રેહેવાદઈને•તડકાં
માં•બેશી•તેહુનો•મલ•કરે•પછે•પેલો•શાકરનો•ચાશ•ક

રીને·પેલી·મશતકી·તે,ચાશમા· નાખે·અને·તે·પછે·ઈ
કઠું· મેલવી·ચુલેથી·નીચે· ઊતારી·પાડે·અને·ઈક·ચી
નીના· વાશણમાં· ભરી· મેલે·ઈનો·ખોરાક·તોલા· ૦ા
થીતે· ૦ાા— શુધીનો·છે·ઈ·પાક· ખાધા·પછે·ગાઈનુ·
દુધ·શેર· ૦—અથવા · ૦ાા—પીઈ*ઈથી· ફાઈદો·ઈજે·
મોહોડાંની·જરદી·મટાડે·દાંત·દુખતા·હોઈ·તથા·દાહા
ડનુ·દરદ·મોહોડાનુ·આગરૂ· મટાડે·ગલાનાં·શોજાને·મ
ટાડે· ધાતને·વધારે·તથા· ધાત·જાતી·હોઈ·તેહુને·ફા
ઈદો·કરે·મરદીને·વધારે·છાતીના·બલગમને·નરમ·કરે·
શાહાશ·ખાશીને·ફાઈદો·કરે· બદહજમીઅતને·તથા·વાઈ
ઊના·દરદને·ફાઈદો·કરે*

માહાજુને· અતરીફલ· બનાંવાની· વીગત*

હરડે·દલ·તોલા· ૩—હરડાંપીરાં·તોલા· ૩ —બેહે
ડાં·તોલા· ૩—આંમરા·તોલા· ૩—વરીઆલી· તોલો·
૧—શુરોજંન·તોલો· ૧—એલચી·તોલો· ૧ાા ગોલાબ
નાં·ફુલ·તોલા· ૩—અનીશુ·તોલો· ૧—ધાંનાં·તોલો· ૧
જેઠીમધ·તોલા· ૨—નીશોતર· તોલા· ૧૦ દરાખ·કારી
તોલા· ૬ ગરમારાનોગર·તોલા· ૬ શુનાંમખી· તોલા·
૬ આલુનોગર·તોલા· ૬ પેહલા·ગરમારાના·ગરને· ગર
મ·પાંણીમો·ભીંજવે·પછે·ચોલીને·ગારીલેવું· નેદરાખ·

કારીના•ઠરીઆ•કાડીને•ખરલમાં•આલુનાંગરને•તથા•
દરાખને•ખુબ•તહરેથી•ઘુંટવુ•પછે•પેલાં•વશાંનાંકુટી•કપડ
છાંડ•કરીને••શાકર•શેર•૪ લેઈને• પેલાગરમારાનાં•પાં
નીમા•ચાશકરે•પછેપેલા•વશાંનાં•તથા•આલુ•તથા• દરા
ખ•ઈ•શરવે•મેલવીને•પેલા•શાકરના•ચાશ• કીધેલાહોઈ•તે
ચુલાઊપર•ઈકટું મેલવી•ઊતારીપાડે*મેં•ચીનીનાં•વાશંન
મા•ભરીમુકુંઈને•ખોરાક•તોલા• ાા થીતે• ૧ાા શુધીના
વેરેવરના છે•ઈમાહાજીનથી•આંખનાં•ત•જલાને•પ્રાઈદાકરેછે
પીશાબ•તથા•ઝાડો•શાફ્લાવેછે•હરઈક•જાતનાં• ખાંગાંનો•
લાગ•પેટમા•વલગી•હોઈ•તે હુને•પાડેછે*

મીણનુ•તેલ•કાહાડવાની•વીગત*

શફેદ•કાચું•મીણ•ઊંશ ૮—રેતી•ઊંશ• ૧૬—
પરથમ•મીણની•કાતરી•કરે•અને•ઈક•નાધલું•દારૂ•ગાલે
અ•તેવું•વાશણ•લઈને•તેમાં•પરથમ•રેતી•પાંથરે•પછે•તે•
ઊપર•મીણની•કાતરી•પાંથરે•પછે• મોહોડું•બીડી•લીઈ•
પછે•જેમ•દારૂ•ગાલવાની•તદબીરછે• તેમ•મીણનુ•તેલ
બી•કાહાડે*પરથમ•તેલ•આવવામાડે• તેમાંથી•ટીપાં• ૭
અથવા• ૧૦—કાહાડી•નાખે• પછે•તે•તેલ•આવેતે•શીશી
માં•લેતા•જાવું•અ•ને•ઈ•તેલની• ભઠીનાં ઢાંકણાં•પરનુ•પાં
ણી•ઘડી• ઘડી•હીલવતાજાવું•અને•પાંણી•ઘણું• ગરમ•

થવા દેવું·હનો* કે તેથી·તેલ·ઊતાવળું·શાફ·નોકળી·આવશે
એ·તેલ·ચોપડવાનો·બીના·વાએઊના·રોગને·તોડે·આંગમાં
ગરમી·આવે· અધઅંગ·તથા· લખવાના·રોગ· ઊપર ઘ
ણો·ગુણ·કરેછે·અને·એ·તેલ· પાણ·ઊપર·ચોપડીને·ઇંદ
રી·ઊપર·બાંધે·અને·ઊપર·કાચું·સુતર·લપેટે·તો· ઇંદરી
ની·શરદીને·મટાડે·ને·કઊવત· આપે·અને· ખુશ·રાખે·અ
ને·એ·તેલ·હરેક· જાતના·વાગાની·ચોટ· ઊપર·ચોપડે·આ
ના·કામમાં·ઘણો·ગુણ·કરેછે· હાડકું·ભાગું·હોએ·તથા·ચુ
રાએઊં·હોએ·અને·હેવા·બીજા·જખમોને·ગુણ·કરેછે*

મોલ·વઈન·એટલે· વઈનનો·કાવો·

બનાવાની· વીગત*

એ કાવો·નબલાં·આદમીને·પાએઆથી·કઊત·આપે·
તપ·ઊતરીગઈ હોએ·તેથી·અથવા·હરેક·બીજી·નબલાઈના·
શબબથી·જોફ·અને·બેસુદી·થાઈ·હોએને·નાડી·દબી· ગઈ·
હોએ·તેહને·પાએઆથી·ઘણો ગુંણ·કરે* ભુખ·લગાડે·કોઠા
ને·કઊઅત·આપે* હેને· બનાવાની· રીત· એજ* જુ
નો·લીસબંન·અથવા·પોરટ·અથવા·મડેરા·વઈન·એક·ગ
લાશ·લઈને·તેહમો· શોજું·પાણી·એક·ગલાશ· રેડીને·ત
મધે·તજ·ઓખરી·કરેલો· ૧ માશો....એલચી· મોડાં·
ઊઘાડીને· ૭ દાંણાં....જાએફલનો· કટકો· ૧ ઘહું ભાર·

શાકર ૦॥ તોલો....એ·શરવેને·મરોરો·અથવા· કલઈદાર વાશણમા·રેડીને·ધીમાં·ઈગાર·ઊપર·મુકવું·તેહને· હલકો·જોશ·આવને·ઊતારો·ગાલીને·તેમાથી·ગરમ·ગરમ·બે તણર·વેર·મલીને·તેમાંણશને·પાઈદેવું*

માંશટીક·એટલે·રૂમીમશતકીનો·બાબત*

એ·દવાઈ·ખાવાને·આપેથી·પેટમાનાં·જખમ· હાં પણ....કમલમાંથી·લોહી·જહરતું હોએ....પેશાબ·લાવવાને પેટમાનાં·તથા·અમાંગનાં·શોજાને·ગુણ·કરે*અને· મોડામા·રાખીને·ચુશેથી·આગરને·મટાવેને·મોડાંને·ખુશબો આપે*દાંતને·મજબુત·કરે* એનો· ખોરાક· ૧ માશા· શુધીનો છે*

મોલટોડ·પોટાશ·એ·એક·ભુકી·તઈઆર·આવે છે*

એ·દવાઈ·જેહરી છે·પેટમા·અપાએ·નહીં·પણ·જો· કોઈને·પથરી·આવીને·પેશાબમા·અટકી·હોએતો·એ·દવાઈ ૨૪ ઘઊં·ભાર·મીઠું·પાંણી· ૩ તોલામા·મલાવી·રાખીને·તેમાથી· ૨૦ ટીપાંને·આશરે·લઈને·ઘણાં·પાંણી· અથવા·દુધમા·મલાવીને·પાવું*—અને·એ·દવાઈ· પગનાં· થાપાનાં·શાંધામા·દરદ·હોએ·અથવા·કોઈ·જગાએ· ઊડો·શોજો·તથા·રશ·હોએ·તેઊપર·લગાડેઆમા· તથા· જેહરવેઆમા લાગે છે*

રેમડ

માનાં·ઇઆને·માઉં*

ઈ·દવાઈ·પેટમા·આપેથી·બચાંને·જોલાબ· લાવે.... મોટાં·આદમીને·જોલાબની·દવામા·ભેરીને·આપેઆથી·ગુણ·કરેને·પીત·તથા·ગરમીને·મટાવે*દમ·હાંફણ·ખાંશી તથા·ફેફશાંનાં·રોગને·ફાઈદો·કરે*છાતીપરનાં· ચીકણાં· બલગમને·નરમ·કરે* હેનો· ખોરાક· ૧ થીતે· ૬ તાલા·શુધીનો·છે*

[અ]

ઓપોડેલ· ડાગ· એટલે·શાબુની·મેલવણીનુ· તેલ·બનાવાની·વીગત*

શોળો·વેલાતી·શાબુ·રતલ· ૧—કપુર·ઉંશ· ૨—ઈશેનશીઆલ·આઈલ·આવ·રોઝ· મેરી·ઉંશ· ૦॥—ઈશેનશીઆલ· આઈલ· આવ· ·ઓરીગાનમ· ઉંશ· ૦॥ —રેકટીફાઈડ·ઈશપરીટ·આવ·વાઈન·પીંટ· ૪—લઇને·નરમ ઈંગારની·ગરમીથી·શાબુ·તથા·ઈશપરીટને·મેલવે·પછે·ઉતારી·પાડે·પછે·કપુરને·વાટીને·તેમાં·મેલવે·પછે·પેલાં· ઉપલાં·બેહુ·જાતનાં·તેલો·અંદર·મેલવે·અને· એક·બાટલીમાં·મજબુત·બુચ·મારીને· ભરીરાખે· ઈનો· શરવે· ગુણ·કંપાઉંડ·શોપ·લીનીમેનટમાં· જોવા* ઈ·તેલ·કંપાઉંડ·શોપ·લીન મેનટના·કરતાં·બેવડો·ગુણ·કરે છે*

આઈલ • આવ • કૅમ્પર • ઈટલે • કપુરનું • તેલ • બનાંવવાની • વીગત*

ઓલીવ • આઈલ • અથવા — તલનું • મીઠું • તેલ • પછે • જે મલે તે • તોલા • ૬ લેવું • તથા • કપુર • ૧ાા તોલો • લેવો • પરથમ • કપુરને • ખરલમાં • નાંખીને • વાટવો • પછે • તે ઉપર • પેલું • તેલ • થોડું થોડું • રેડતા જાવું ને • ઘુંટતા જાવું • પછે • સઘલું • તેલ તે • મધે • રેડીને • ઘુંટીને • ફકરશ • કરીને • બારીક • કપડાં • વતે • ગાલી લઈને • શીશીમાં • ભરીને • મજબુત • દાટો • દઈ રખવો * ફ • તેલ • આંગની • ઉપરનાં • હરેક • દરદ • તથા • ચશક તથા • શુલ • તથા • લોહી • વીકારનાં • સોજા • ઉપર • અને • હેવા બીજાં • દરદ • ઉપર • ચોપડવાને • ઘણું • કાંમ • લાગે છે.... કદાપી • ફ • તેલ • સાથે • (લાડનમ) ભેલીને • ચોપડે તો • વધારે • ગુણ • કરે*

અખશી.

આઈલ • આવ • લીનશીડ • બનાવવાની • વીગત*

લીનશીડનાં • બીજ • હરેક • વજને • લઈને • તેહેનું • તેલ • કાહાડવું • હોય તો • બદામનાં • તેલની • પઠે • પથરની • ખલમાં કુટીને • કપડાંમાં • પીલીને • કાહાડવું * એટલે • હરેક • તરેનાં વાઈઊના • દરદ • ઉપર • ચોપડવાને • કામમાં • આવે છે • તેમાં ચશક • શરક • કરતલ • શુલવાઈઊ • ધુજારી • દેકાં આવતાં • હોફત • અને • તેવાં • બીજાં • ઘણાંઈક • દરદો • ઉપર • ગુણ • કરે છે • અને • આંગમાં • ગરમી લાવે*

આઈલ· આવ· ટરપીણટાઈન· ઇઆને· ટરપીટણનુ· તેલ· બનાવવાની· વીગત*

કામણ· ટરપીટન· રતલ· ૫—શાફપાણી· પંટ· ૪ એ· બેહુને· એકઠું· મેલવે· અને· એક· તાંબાનાં· તપીલાંમાં· નાખીને· ધીમી· આંચે· ઊકાલે· એહવું જે· અંદરનુ· તેલ· જરા· પીલાશ· ઊપર· આવે· અને· ઊતારી· પારી· ભરી· મુકે· એ· તેલ· હરેક· શડેલું· માશ· તથા· બદનો· શડો· કમલો· ખાંશી· અને· હરેક· જાતના· વાએઊનો· રોગ· તથા· તેવાંજ· બીજાં· દરદો· વીશે· આંગ· ઊપર· ચોપડેઆમાં· આવેછે*

આઈલ· આવ· આલમંડ· એટલેજે· બદામનુ· તેલ· કાહાડવાની· વીગત*

મીઠી· બદામની· બીજ· હરેક· વજને· લઈને· શાફ· પૂતરની· ખલમાં· નાખીને· ખુબ· વાટીને· બારીક· કરીને· તેહુને· ઘરશનનાં· કપડાંમાં· મુકીને· વલ· ઘાલીને· પીલે· ને· તેલ· કાહાડે* એ· તેલ· હરેક· જગોએ· પીવાના· તથા· ચોપડવાના· કાંમમાં· આવેછે* એ બલગમ· તથા· ખાંશી· ઊપર· ઘણું· ગુણગારછે· એનો· ખોરાક· ટીપાં· ૧૦ થીતે· ૩૦ શુધીછે*

આઈલ· આવ· કેઆશટર· એટલેજે· એરંડીનું· તેલ· કાડવાની· વીગત*

હરેક· વજને· નવી· એરંડો· લઈને· ખરલમાં· ખુંદીને· ક

ખડાંમાં·નાખીને·બદાંમનાં·તેલની· માફક·પીલીને·તેલ·કાડે* એ·તેલને·એરંડીઊં·કરી· કેહેછે· એ·એરંડીઊ·હરેક·દરદ·ઊપર· પીવાને· આપેઆથી· જોલાબ· શાફ·લાવે·ને·કોઠાને·કઊવત·આપે·અને· શઘલા·વાએઊના·રોગને·તોડે·બદહજમી·કોઠાની·નબલાઇ· અંતરગાડ·મરડો·જરશ·આમવાએઊ·અને·એવાં·બીજાં·દરદો·ઊપર·એની·શાથે·સુંઠનો·કાવો·અથવા·આદાંનો·રશ·અથવા·મોલો·માહુમો· મેલવીને·એનો· જોલાબ·આપેતો· ઘણો·ગુણ·કરશે*

આલકોહાલ·એટલેજે·મેલવણીનો·ઈશપરીટ·
બનાવાની·વીગત*

રેક્ટીફ્એડ·ઇશપરીટ· આવ·વાઇન·પેંટ· ૧૦—લઇને·તેમાં·શાલટર·આવ·ટારટરનો·ભુકો·રતલ· ૨।—મેલવીને·એક·બાટલીમાં·ભરી· બુચ·મારીને·તે·બાટલીને·તડકામાં·દન· ૨—સુધી·રાખીને·પછે· કામમો·લીએ·એ·આલ· કોહાલ·હરેક·જાતની· દવાઇ·બનાવાના· કામમાં·આવેછે*

આનટીમોનીઆલ·પાઓડર· એને·
જેમશીજ·પાઓડર·કરીનેબી·કેહેછે*

એ દવાઇથી·તાહાડેઆ·તથા·આંતરીઆ·તથા· હરરોજનાં·તાવને·મટાડવાને·તથા· સંધીઆવાએઊ·તથા·

નજલા·ઊપર·તથા·ગલું·સુજી હોઈ·તથા·તાવ·શાથે
ની·ખાંશી·તથા·દમ·તથા·હાંફન·ઊપર·કામલાગેછે* ઈ·
દવાઈથી·ઘણો·પશીનો·પડેછે·ને·પોશાબ·ઘણી·લાવેછે*
કદાપી·વધારે·વજને·આપી·હોઈતો·ઊલટી·તથા·જોલાબ
કરાવેને·પાંણીની·તરશ·ઘણી·લગાડે· ઈનો·ખોરાક·ઘ
ણું· ૩—થીતે· ૮—ભાર·શુધીનોછે*દરચેઆર·કલાકે·
આપવાનોછે*

આનટીમોનીઆલ· વાઇન·બનાવાની·વીગત*

ટારટર·આવ·આનટીમોની·ઘણું· ૨૪—ભાર·ઈશ
પાનીશ·વઈટ· વાઇન·રતલ· ૧—પરથમ· આનટીમોની
નો·ભુકો·કરીને·વાઇનમાં·મેલવી·દીઈ·પછે·કાંમમાં·લોઈ·ઈ
આનટીમોનીઆલ·વાઇન·હરેક·જાતના·જેરને·ઓકાવી·
કાહાડેઆનાં·કાંમમાં·લાગેછે·ઈનો·ખોરાક·ચમચી· ૧—
થીતે·ચમચા· ૧—શુધીનો છે*

આંઇંટમેનટ· આવ·બેજલીકન·અથવા·શેરે
ટ·આવ·રેજીન·એટલે·રાજનનો·નરમ·
મલમ·બનાવાની· વીગત*

પીરી·બેરજી....જેહને·રાજંન·કરીનેબી·કેહુછે· તે·
૧—શેર·તથા·પીરું·કાચું·મીણ· શેર ૧—તથા· ઓલી
વ·આઇલ ૧ શેર....ઓલીવઆઇલ·નહી·હોઈતો· તેહ

ની•જગોઈ•તલનુ•મીઠું•તેલ•લેવું*પરથમ•મીણ•તથા બેરજીને•ઈક•વાશણમે•નાંખીને•ધીમાં•ઇંગાર•ઊપર•મુ કીને•હલાવીઆ•કરવું•તે•ઈકબીજા•શાથે•મલીને•ઈકરશ• થાઇજાઈને•પેલું•તેલ•તેઊપર•રેડીદઇને•હલાવીને•તુરત કપડાંવતે•ગારીને•ભરી•મુકવું*કદાપી•મલમ•કઠણ•કર વા•હોઈતો•તેલ•થોડું•રેડવું*

આંઇંટમેનટ•આવ•શલફર*એટલે

ગંધકનો•નરમ•મલમ•બનાવાની•વીગત*

શીમપલ•આંઇટ•મેનટ•રતલ• ૦ા—ગંધકનાં•ફુ લ•વગર•ધોઈલાં•ઊંશ• ૨—લીબુનું•તેલ•ધણી•૨૦ ભાર•હવે•ગંધકનાંફુલ•તથા•લીબુનું•તેલ•શીંપલ•આં ઇંટમેનટમાં•મેલવીદઈ•અને•એક•વાશણમાં•ભરીમેલે એમલમ•હરેક•તરાંની•ખુજલી•તથા•કીડ•તથા• ખરપ શું•ગરમીનાંઆંદાં•અને•તેવાજ•મરજોઊપર•ચોપડેઆથી ધણોજ•ગુણ•આપેછે*

આંઇંટ•મેનટ•આવ• શલફરોક• એટલેકે•

ગંધકનો•નરમ•મલમબનાવાની•વીગત*

ડુકરની•ચરબી•રતલ• ૦ા અમરશારોગંધક•ઊં શ• ૩—પરમથ•ડુકરનીચરબીને•વાશણમાં•મુકીને•આત શ•ઊપર•પીગલાવે•પછે•ગંધક•વાટીને• અંદર•મેલવીને

નીચે·ઉતારે·પછે·ગાલીલોફ* પછે·તેમાં·લીંબુનું·તેલ·અથવા·લવંડરનું·તેલ·ટીપાં· ૧૫—ને·આશરે નાખે·ઇ·મુલન·ઉપરના·આઇંટમેનટ·આવ·શલફરના·જેવા·ગુણ·કરે છે*

રેડ·પરશીપીટેડ·અથવા·નીટરેક· આકશીડ·

આવ·કુઈકશીલવર·કરોનેબો·કેહેછે* ૬૮

લે·પારાની·મેલવણીની·લાલ·

ભુકો· બનાવાની·રીગત*

પારો·શાફ·કીધેલો·રતલ· ૧—ડીલીઉટેડ·નીટરીઅશ·આશીડ·ઉંશ· ૧૬—પેલા·પારાને·આશોડમાં·નાખીને·ચુલાપર·વાશણમાંમુકે·તેનરમ·ગરમીથી·ઉકાલે ઇહવું જે·પેલો·પારો·તથા·આશીડ·મલીને·કદણ·થાઇ·ને·શરેદી·ઉપર·આવેને·નીચે·ઉતારી·પાડે·અને·પેલી·અંદરની·મેલવણીને·બાહેર·કાહાડીને·ઘુંદી·ભુકોકરીને·ઇક·કાચનાં·મોટાં·મોડાંના·વાશણમાં·નાખવું·પછે· તેવાશણનાં·મોડાં·ઉપર·કાચની·જાડી·ઢાંકની·ઢાંકીને·તે વાશણ રેતીનાં·વાશણમાં·મુકીને·નીચે·ધીમાં·ઇંગારની· આંચ કરે·ઇવીજે·પેલી·દવાઈ·અંદર·લાલ·શીંદુરીઆ·રંગ·ઉપર·આવે·તાંહાંસુધી·રાખે·પછે·તેહેને·બાહાર· કાહાડો·કુટીને·ઇક·મજબુત·બુચવાલી·બાટલીમાં·ભરીમુકે·ઇ·દવાઇ

નો·ભુકો·હરેક·ઘડ·અથવા·ગુમડાંનું·મોહોડું·નાથલું·
હોઈને·ભીતરનો·બોઓ·નીકળતો·નહીહોઈતો·તેપાકીને·ની
કળવાશાર·એ·દવાઈ· ૦॥—થીતે· ૧—ઘઊં ભાર·શુધી·તે
છેદ·ઊપર·ભભરાવીને·ઊપર·આગરી·ભુકોઆથો·માશને
ખાઈને·તે·છેદને·મોહોટો·કરીઆપે·અને·ભીતરનાં·બીઅ
ને નરમકરીને·જડવી·કાહાડે*

---

[૨]

રોઈ·બારબ·વાઈન·એઆજે·રોઈબારનો·
વાઈન·બનાવાનો·વીગત*

એઆ·રોઈબારબનો·ભુકો· ઊંશ· ૨—કુઆનેલા·
અલબાનો·ભુકો·માશા· ૪—ડોલીઊરેડ·આલકોહાલ·ઊં
શ· ૨—ઈશપાનીશ· વાઈટ·વાઈન·ઊંશ· ૧૫—એશર
વને·એક·બાટલીમાં·ભીજવી·રાખે·દીન· ૭—શુદી· પછે·
ગાલીલીએ· એનો· ખોરાક·ચમચા· ૧—થીતે· ૪—
શુધીનોછે· એ·દવાઈથી· કાંઈ· એક·જુલાબબો· આવે·અ
ને·કોઠાને·કઊવતબી·આપે·તથા·ધુજી·તથા· વાઈઊનુ·દર
દ·તથા·ભુખ·નહી·લાગતીહોઈ·અને·એવાં· બીજાં·દરદો
ને·મટાડી·નાખવાનાં·કામમાં· આવેછે*ને·અંગમાં·શક
તી·આપવાને· ઘણો·ગુણ·ગારોછે*

રોઈ·બારબ*

એ·દવાઈ·ઘણીજ·ગુણગારીછે*એથી·જુલાબ·ઘણો·

શારો·થાઈ છે*હમેલદાર·ઓરતને·જોલાબ·આપવો·હોઈ તો
ઈ·રોઈબારબનો·જોલાબ·શુપેથી·આપવો·તે·હમેલનો·ત
રફથી·ધાશતી·રાખવી·નહી*અને·ઈ·દવાઈ·બચાંને·જોલા
બ·થકી·ઘણીજ·નફા·વાલી છે*ઈ·દવાઈની·ફાકી·અથવા·
કુઆટ·કરીને·આપેઆથી·પેટમો·વાઈડી·ધરતો·હોઈ··પે
ટ·ફુગતુ·હોઈ··કોઠાનો·નબલાઈ··ગુરદાનુ·દરદ·તથા·પથ
રી··ફુંકણાનુ·દરદ·તથા·પથરી··કરમ·વાઈડી··કમલનુ·ત
થા·કલેજાંનુ·દરદ··તલીનો·તથા·ભીતરનો·હરેક·જગો
નો·શોજો··બલગમ·હાંફ·ણ··દમ·અંતરગડ··માંથાંની·ઘે
રી··પેટમોનો··જખમ·શંગરાણી··મુજાહરો··હરેક·જાતનો
તાવ·તેહમો·અગત·કરીને·ચોથીઓ·તથા·પીતવીકારનો·
તથા·લોહીવીકારનો·તાવ··જલંદર··પેશાબ·અટકતી·હોઈ
રશવીકારનુ··માંથાંનુ·દરદ··શુલવાઈડી··ખુજલી··અને·
હેવા·બીજા·આજારોને·ઘણોજ·ગુણ·કરે છે*ઈનો·ખોરાક·
ર થીતે·૪ માશા·શુધીનો છે પણ·હેની·શાથે·મેગનોશીઆ
અથવા·ઈપશંમશાલટ··અથવા·નીટરી··અથવા·કુઆલો
મેલ··અથવા·ઈલીઓ·મલાવીને·આપેઆથી·વધારે·ગુણ·
કરે·ને·જોલાબ·શારો·લાવે*—અને·આંગ·ઊપરનાં·દરદ·
જેહવાંકે·શડો··નાસુર··ઘારૂં··પાકું··શોજો··દહરાજ··અ
ને·હેવાં·બીજાં·ઊપર·હેની·ભુકી·કરીને·દાબેથી·અથવા·

ઘણીને•ચોપડાથી•ગુણ•કરે*પણ•એ•દવાને•જરાબો•શડો•
લાગો•હોએ એટલે•નકાંમીછે•શડેલી•હોએ•તે•કોઇ•રીતનો•
ગુણ•ખાધા•તથા•ચોપડામે•કરે•નહી*।

(શતંગડા) **રમડાં•મુકવાની•બાબદમાં*** (ભુંગળી)

એ•રમડાં•આતશી•મુકવાનાં•ઘણાં•ગુણ•ગારાંછે*એ
રમડાં•મુકવાનું• વેલાતી•હથીઆર• આવેછે•તેંને• વંટુ
ર•કરીને•કેહેછે* એને•ઇંગરેજીમાં• કપીંગ•કેશ• કરીને•
કેહેછે* એ•હથીઆરની•ચાંપ•મુકીઆથી•પાંચડાં•પોતાની
મેલે•પડેછે•જેટલાં•ઊંડાં•મુકવાં•હોએ•તેટલાં•પડેછે*એ•
પાંચડાં•મુકવાંને•ઊશતરાની•દરકાર•પડતી•નથી•પછે•તે
ઊપર•મુકવાનાં•કાચનાં•રમડાંમે•જરાએક•કોલાંનડર•વા
ટર•અથવા•હરેક•જાતનાં•દારૂનાં• ટીપાં•નાખીને•તે•રમ
ડું•ઊલટું•કરી•પેલો•દારૂ•પાછો•ઢોલી•નાખે•અને•તે•રમ
ડાંને•બતીની•આંચ•દેખાડે•કે•તેથી• તેમાં•ખાડકું•ઊઠશે
તેવું•જ•તે•પાંચડાં•પડેલી•જગે•ઊપર• વલગાવી•દોએ•તે•
વલગી•જાએને•નજર•શારી•પડે• રાખવી•કે•તેમાં•પેલું•બ
લતું•બુજી•જાએતો•ચીતા•નહી•અગર•બલેઆ•કરેતો•પાછું
ઊખાડી•નાખીને•જરા•હવા•બાહેર•કાહાડીને•પાછું•વલ
ગાવે•કે•પેલાં•માણશને•અગણીની• ચોતા•પોંહોંચે•નહી*
એ•પરમાંણે•તપાશી•પછે•જેટલું•લોહી•કાહાડવું•હોએ•તેટ

(રૂમડા એટલે ખરાબ લોહી ખેંચવા લેવાની ભુંગળી)

ળું·લોહી·તેમાં·આવવા·દઇને·તે·રૂમડીને·જરા·પેચના
પહે·ફેરવવી·એટલે·પોતાની·મેલે·ઊખડી·આવશે*

બીજી·રીત·એ·રૂમડાં·રૂકવાંની·એજ·તેરૂમડાંમાં·રૂઊનું
પોલીઊં·બારીક·કરાલીઆનાં·જાલાં· જેવું·કરીને·મુકીને·
દીવાએ·શલગાવી·ને·તુરત·પેલી·પાંચડાં· પડેલી·જગો·ઊપ
ર·વલગાડી·દીએ·અને·ઊપર·કહેઆ·પરમાંણે·તપાશે·ને·લો
હી·જેટલું·ધરે·તેટલું·કાહાડે*કદાપી·એ·હથીઆર·તથા
રૂમડાં·હાજર·નહી·હોએ·ને· આતશી·રૂમડાં·મુકવાની·
હાજત·પડેતો·ઊશતરાવતે· પાંચડાં·પાડીને· નાહાલાં·મો
હોડાંનું·ઊંડું·ગલાશ·લઇને·તેહેમો·ઊપર·કહેઆ·પરમાં
ણે·દારૂ·અથવા·રૂઊ·એ·બે· માંથી·એક·લઇને·રૂમડાં·મુંક
શે·તો·તેપણ·તેમજ·ગુણ·કરશે*હવે·એ·રૂમડાં·મુકો·રહેઆ
પછે·તેહેનાં·ધાવ·ઊપર·બેદાંની· શફેદી·અથવા·હરેક·જાત
નાં·દારૂમાં·આંબા·હલદ·ઘશીને·પાતલું·પાતલું·ચોપડે·અ
ને·ઊપર·રૂઊનાં·પાતલાં·પોહોલીઆં· કરીને·વલગાવે·એ
થી·હવા·તે·જખમમાં·દાખેલ·થાએ·નહી·અને·જે·દરદ·શર·
એ·રૂમડાં·મુકે·તે·દરદને·ફાએદો·કરે*

રેકટી·ફાઇડ·ઇશપરીટ· આવ·વાઇન·એટલે·
વઇન·દારનો·અરક·બનાવાની·વીગત*

ફરેંચ·બરાંડી·હરેક·વજને·લઇને·જેમ·દારૂ·બેવરે,

ચ•તેમ•બેવરે•કહેવાજ•પેલા• બરાંડી•ભાગ• ૧—બલે
અને•ભાગ• ૩—બાકી•રહે• તાંહાં•શુધી•બેવરવા•પછે•
તેમાંથી•થોડો•દારૂ•થંડો•પાડીને•ફક• ગલાશમાં•લઇને•
તેની•ઊપર•પેપર•મીંટનુ•તેલ•ટીપાં• ૨—અથવા• ૩—
ધીમેથી•નાખે•જો•ફક•મલી•જાએતો•જાંણવું જે•બરોબર•
થાએઆ* અગર•તેલ•ઊપર•રેહેને•તરેઆ•કરતો• જાણવુ
જે•હજુર•થાએઆ•નથી• તો•ફરીથી•તે•બેવરવા•અને•ફ
ફરમાંણે•અજનાવી•જોવા*

બીજી અજમાવાની•રીત•કે જે• ફક•શોજ•રૂઊનું•
પોલીઊં•લઇને•તે•પોલીઊં•પેલા• દારૂમાં•ભીંજવીને•શલ
ગાવી•જોવા•જો•રૂઊ•બલી•જાએતો•જાણવું જે•તઇઆર•થા
એઓછે• અગર•નહી•બલે•ને• અરધો•બલેઆ•વગરનો•
રેહેતો•જાણવું જે•તઇઆર•બણેઓ•નથી•તો•વલી•ઊપ
ર•કહેઆ•મુજબ•બેવરવો•અને•રૂઊ•ફરીથી•બાલી•અજ
માવવો•જો•બલેતો• જાણવું જે•તઇઆર•થાએઓ* ફ•રેક
ટી•ફાઇડ•ઇશપરીટ•આવ•વાઇન• હરેક•તરાંની•દવાના•
અરકો•બનાવાનાં•કાંનમાં•આવેછે* અને•ફ•ઇશપરીટ•
જાતે•ઘણો•જોરાવરછે•તેથી• વગર•પાંણીફ•પીવાને• આપ
વો•નહી* કદચ•અમથો•પીવામાં• આવેતો•માનશણાં•
જીવનો•ધાત•કરે•તેથી•અમથો• પાવો•નહી•હેની•શાથે•

પાંણી·ભેલીને·પીધાથી·આંગમો· ગરમી·લાવે·અને·શર
દી·મટાડે*અગરજો·બરાંડી·હાજર·નહી·હોએતો·તેનીજગે
એ·બેવરે·દારૂહરેક·જાતનો·લીએ*

રોજ· આઈંટમેનટ·એને· પોમાટમ· પણ· કેહેછે* એટલેજ·ગોલાબનો·પોમાટમ· બનાવવાની·વીગત*

હરેક·વજને·ડુકરની·ચરબી·લઈને·કાપીને·કટકા·
કરે·પછે·એક·કાચનાં·વાશણમાં· નાખીને·તે·ઊપર·પાં
ણી·એટલું·રેડવું કે·પેલી·ચરબી·ડુબેને·થોડું·પાંણી·ઊ
પર·આવે·પછે·તે·દીન· ૧—શુધી·રાખે· અને·બીજે·દી
ને·તે·પાંણી·બદલીને·બીજું·પાંણી·રેડી·તેમજ·રાખે·એ
મુજબ·દર·રોજ·પાંણી·બદલતા·રેહેવું·એ·મીશાલે·દીન
૧૦—શુધી·પાંણી·બદલેપછે·તે·ચરબીને·બાહેર·કાહાડી
તરાંબાંનાં·વાશણમાં·મુકીને·ઊકાલે·પછે·તેમાં·ગોલાબનું·
પાણીતવાએલી·ચરબીનો·બરોબર·વજને·નાખીને·વલી·ચુ
લા·ઊપર·મુકીને·એકરશ·મેલવી·દીએ·પછે·નીચે·ઊતારી
ઠરાવી·દીએ·પછે·તેની·ઊપર·પાંણી·આવેતે·નીતારીને·
કાહાડી·નાખે·પછે·તેમાં·આઇલ·આવ·રોડીઅમનાં·ટી
પાં·થોડાં·એક· નાખે·એવાંજે·જરાએક· તે·તેલનો·વાશ·
આવે·તેટલાં·નાખીને·એકતર· મેલવી·દીએ·અને·એક·કા
ચનાં·પાટમાં·મજબુત·ઢાંકણું· દઈ·મુકે* એ·પોમાટમ·

માણશનાં•આંગ•ઊપર•ફુશ્પો• થાર•તથા•આંમડાંને•
નરમ•તથા•શફાઈ•લાવવાને•તથા•ગરમીની•ખુજલી•
મટાડવામાં•અને•હેવાં•બીજાં•આંગ•ઊપરનાં•ગરમીનાં•
આંદાંને•ચોપડેઆથી•ઘણો•ગુણ•કરેછે*

રોજ•હનો•ફટલે•ગોલાબનો•મેલવનીથી•
મધનો•અરક•બનાવાની•વીગત*

શુકાં•ગોલાબનાં•ફુલ•ઊંશ•૪—ઊકારેલું•પાંણી•
પૈંટ•૩—ચોખું•મધ•રતલ•૫—પરથમ•ગોલાબનાં•
ફુલને•પાંણીમાં•કલાક•૪—શુધી•ભીંજવે•પછે•પાંણી•
નીપારીને•કાહાડી•લીઈ•પછે•મધની•ચાશની•પાતલી•ક
રીને•તેમાં•પેલા•ગોલાબનાં•ફુલનું•પાંણી•મેલવી•દીઈ•
ને•નીચે•ઊતારી•ગાલી•લીઈ•અને•એક•બાટલીમાં•ભરી•
મેલે•એથી•ઝાડો•શાફ•આવે•અને•ખાંશી•હાંફણ•દુરથાઈ
એનો•ખોરાક•ચમચી•૧—શુધી•વાઈનમો•અથવા•પાંણી
મો•આપવાનોછે*

રેડ•આકષ્ઈડ•આવ•પલાશટર•આવ•આઈરણ•એટલે
લોહોડાંના•ભુકાનો•લાલ•મલમ•બનવાની•વીગત*

પલાશટર•આવ•શીમો•વોટરી•ફાઈડ•આકષ્ઈડ•આવ
લીડ•ઊંશ•૮—શફેદરાજન•ઊંશ•૨—પીલું•મોણ•ઊં
શ•૧—ઓલીવ•આઈલ•અથવા•તલનું•મીઠુ•તેલ•ઊંશ

૧—રેડ·આકજીડ·આવ·આઈરણ·ઊંશ·૨।— પરથમ·રેડ·આકજીડ·આવ·આઈરણને·તેલશાથે·ખરલમાં·મેલવે પછે·તેમા·મીણ·તાવીને·મેલવે·અને·શરવે· મલવાદીએ·ઈ·મલમ·હરેક·દરદ·ઊપર·પાકવાને·શારૂ·આગરી·મેલે તો·ઘણો·મુજરબ છે*અને·હેની·શાથે·પલાશટર·આવ·કુઈક·શીલવર·બમને·વજને·મેલવીને·હેની·પટી·હરેક·નરમ વરશુડો·અથવા·તેવી·જાતની·ગાંઠ·પીઘલાવાથકી·મારે તો·તેવી·ગાંઠોને·પીગલાવી·આપેછે*

રેવંનચીનાં·શીરાની· મેલવણીની·
ગોરીબનાંવાની·વીગત*

રેવંનચીનો·શીરો·તોલો· ૦।—શીકોતર·ફલીઓ·તોલો· ૦।—તજનોભુકો·તોલો· ૦।—વેલાતીશાબુ· તોલો· ૦।—ઈ·ચારે·દવાને·કુટી·કપડછાંડ·કરીને·હેમાંથીગોરી ૫૫—બનાંવીને·હેમાંથી·ગોલી· ૧—થીતે· ૭—શુધી·હર રોજરાતનાં·શુતીવેલાઈ·ગરાવવી·કદાપી·ઈથી·જાહાડો·શાફનહી·આવેતો·ગોલીઓ·વધારે·આપવી·ઈદવાથી·રશવીકારનો·જુલાબ·ઘણો·શારો·થાઈ·બલગંમનાં·રોગને·તોડેછે*

[લ]

લીનટ·ઈ·ઈકજાતનુ·વેલાતી·નરમ·કપડું·
છે·તેની·વીગત*

તે·ધાવ·તથા·જખમ ઊપર·રેશા·મુકવાનાં કાંમમાં·આવેછે અને·ઈ·ઊપર·આગરી·કરીનેબી·મુકવાને·કાંમ·લાગેછે*

લુનાર·કુઆશટીક·રૂપાં·અથવા·ચાંદીનાં·ખારની·શલી*
ઈ·દવા·સુરાખારનો·તેજાબ·તથા·ચાંદીની·મેલવણીથી·બને
છે*ઈ દવાઈ·કેટલાઈક·આજાર·ઊપર·ઈક·ઘહુંભારનો·આ
ઠમો·ભાગ·પેટમો·આપવાને·કહીછે·પણ·કદણ·જહુરછે
વાશતે·કદી·આપવી·નહી*ઈ દવાઈથી·આગ·ઊઠેછેને·હાથ
મો·પકડાથી·હાથ·બલે·ટાંકીનો··શેલાઓ··ટાંકોની·ચાં
દીને·ઈ·શલી·લગાડીને·બારેતો·તે·આજારને·મટાવે·અને
હરેક·શડો·તથા·ચાંદુ·જે·આગલ·વધતું·હોઈ·તેહની·કોરો
ને·ઈ શલી·લગાડીને·ડાંહાંમેઆથી·ઘણોજ·ગુણ·કરેછેને·
રજ·લાવેછે*અને·નાશુર·તથા·ભગંદર·થકી·ઈ દવાને·
પાંણીમો·ઘોલીને·પીચકારીમો·ભરીને·તેહમો·મારેઆથી·
તેહનેબી·ડાંહાંમોને·રજ·લાવેછે* આંખદુખવા·આવી·હો
ઈ—આંખમો·ફુલું·પડોઊં·હોઈ·તેહેને·કાપવા·થકીબી·
હેના·પાંણીનુ·ઈકકું·ટીપું·આંખમો·મુકેતો·ઘણુજ·ગુણ
ગારંછે·હેનુ·પાણી·પીચકારી·તથા·આંખથકી·બનાવવું·
હોઈતો·ઈ·ચાંદીખાર·૧૦—ઘહુંભાર·લઈને·પાંણી·૩—
તોલામો·મલાવીને·શીશીમો·ભરી·મજબુત·દાટો·દઈરાખ
વો··ઈ·ચાંદીખારની·શલી·હવાખાધાથી·નકાંમી·થાઈછે*

જુરખાજોવું છે [૧]

વાઇન·બીટર·અથવા· બરાંડીન· બીટર·અથ
વા·જનશીઆંન· બીટર·બનાંવાની·વીગત॰

જનશીઆંનરૂટ·ઊંશ· ૦ા—શીનચોનાં·બારક·ઊશ ૧—મોઠાં·આરંનજનો·છાલશુકી·માશા ૮—કાનેલાઆલબા·માશો· ૧—દીલોઊરેડ·આલકોહાલ·ઊંશ· ૪—ઇશપાંનીશ·વાઇટ·વાઇન·રતલ· ૨ા—પરથંમ·આલ· કોહાલની·અંદર·શીનચોનાં·બારક·તથા·જનશીઆંનાં·રૂટ·તથા આરંનજનીછાલ·ફશરવે·ભીંજવે·પછે·ઊપરથી· ઇશપાંનીશ·વાઇટ·વાઇન·મેલવે·ને·ફશરવે·ફક·બાટલીમાં·ભીંજવીને·બુચ·મારીમુકે·દીન ૭ શુધી·પછે·ગારીલીઈ॰ હેને વાઈન·બીટર કેહે

અગરજો·બરાંનડી·બીટર·કરવા·માગેતો·પૂરંચ· બરાંડી· બાટલી ૧—જનશીઆંનાંરૂટ· ઊશ· ૦ા—પીરૂવીઆન· બારક· ઊશ· ૦ા—ફલચોદાંણાં· માશા· ૨—મોઠાંઆરંજની· છાલ· શુકી· માશા· ૨—ફ· શરવેને· બા બરૂકરીને·બરાંડીમાં·ભીંજવે·દીન· ૭ શુધી·પછે· ગારીલીઈ·હેને·બરાંડી·બીટર·કરીને·કેહેછે·હેનો· ખોરાક· ચમચા· ૧ થી તે· ૨—શુધીનોછે·હેનીશાથે·પાંણી·ભેલીને પીવામાં·આપેથી·માંનાંને·હજંમ·કરે·ભુખ·લગાડે·બદહજમીને·તોડે·પેટનો·ગગરાટ·તંથા·ફુગારો·મટાવે·કોઠાને

કુળીઅતઆપે·કરમ·વાઇઉને·મટાવે·બદહજમીની·તપ·ઉ
પર·તથા·કોલેરા·મારબસ·ઉપર·ફાઈદો·કરેછે·ને·હર·ફક
જાતનાં·શરદીનાં·મરજ·દુરકરેછે·

વીનીગર·આવ·ઇસકુઇલ·ફટલે·જંગલી·

કાંદાનો·શરકો·બનાવાનીવીગત·

જંગલી·કાંદાનો·સુકોગર·રતલ·૦ા—·કાતરી·કરી
ને·જલદ·શરકો·પૈં૨·૩—પરથંમ·ફક·બાટલીમા·કાંદાની
કાતરીના·ખીને·ઉપરથી·શરકો·બોળવીરાખે·ને·તે·બાટલીને·
તડકાંમા·મુકે·જાંહાં·સુધીકે·પેલી·કાતરી·તરીફ·બેશીજાઈ·
તાં·સુધી·પછે·ગારીલાઈ·અને·તેહુમા·પરૂફ·ઇસપરીટ·ઉં
સ·૩—નાખે·જ·પેલીદવાનો·બીગાર·થાઈ·નહી·હેનો·ખોરાક·ટી
પાં·૬૦—થીતે·ઉં·સ·૦ા—·સુધીનોછે·ફ·શરકો·પોધામા·આ
પેઆથી·ખાંશી·હાફ·ગ·ફેફરૂં·ફુકણાંની·પચરી·કે·ઠાણું·
દરદ·અને·હુવાં·બીજાં·દરદાને·ફાઇદો·કરેછે·ને·ફદવાઇ·
એક·દમ·આપેઆથી·ઓકારી·કરાવશે·વાસતે·થો·ડે·થોડે
વારે·આપતાજવું·કદાપી·કાંન·વાકતો·હોઈ·ને·દરદ·કર
તો·હોઈતો·ફ·શરકાના·ટીપા·કાંનમા·મુકેતા·દરદને·મટાવે·

[સ]

શાલીડ·આઈલ·ફ·હુને·ઓલીવ·આઇલ

અથવા·શુઈટ·આઈલ·કરીનેપી·કુહુછે·

ફ·તેલ·પોધામા·આપેથી·કરમ·વાઈઉ—શલકમ·

ઈર્થાંનુ·દરદ·તથા·હુવાં·બીજાંને·પૂંફેદો·કરે—કોઢાને·ક
ણ અત·આપે·· કુટલીફક·જાતનુ·જે·હુંરછેકે·તે· આધા
મો·આવીણં·હોઈ·તેહુનો·ઊતાર·ઈ·તેલ·પાઈઆથી·
થાઈછે*અને·ઈ·તેલ·હરેક·જાતનાં·મલમમો·કાંમ· લા
ગેછે··અને·બરેલાં·તથા·દાહાજેલાં·ઊપર ઈ·તેલ·ચોપ
ડાથી·રૂજવેછે*અને·તલનાં·મીઠાં·તેલ·તથા·ઘીઈનો·જ
ગોઈ·ઘણે·ઠેકાંણે·કાંમ·લાગેછે·ને·તેકરતાંજે·ગુણમો·શ
રશછે* હુનો· ખોરાક· ૪ માશાથીતે· ૧ાા તોલા· શુ
ધીનોછે*

શબ·કુઆરબૌંનેટ·આવ·પોટાશ*

ઇઆને·શાબુ·ખારનો·ભુકો·બનાવવાની·વીગત*

શારો·શાબુખાર·રતલ·૩—ગરમ·પાંણી·પૈંટ·૩ાા—
લઈને·શાબુ·ખારને·પાંણીમાં·પીગલાવે·પછે·એક શાફ·લો
ડાંનાં·વાશણમાં·નાખીને·નરમ·ગરમીથી·ઊકાલે·જાંહાંસુ
ધી·જાડું·થાઈ·તાંહાંસુધી·પછે·તેને·નીચે ઊતારીને·પછે·
એક·કરછી·અથવા·લાકડાંનાં·દશતાઈ·ઘુટોકરે*એ ખાર·
બોજ·દવાઓ·બનાવવાનાં·કાંમમાં·આવેછે*ઈનો·ખોરાક
ઘઉં·૧૦—થીતે·૨૦— સુધીનોછે·નજલો·તથા·લોહીવીકા
રનુ·દરદ·અને·તેવાંબીજા·દરદોને·ગુણકરેછે*

શી.મપલ.ઇશપીરીટ.આફ.લવંડર.ઇઆને.શા
દા.ઇશપીરીટ.લવંડર.બનાંવવાની.વીગત.

લવંડરનાં તાંજાં ફુલ.રતલ.૧।—પરૂફ.ઇશપીરીટ.
બાટલી.૫—ઇશપીરીટમાં.લવંડરનાં.ફુલ.મેલવીને.ત્રમીશા
લે.દારૂ.જંનતરમાં ગાલીઅ.તેમીશાલે.જંનતરમાં.ના
મી.ગાલી.કાહાડવો.તેપંટ.૫—લેવો.એ.શીનપલ.ઇશપીરી
ટ.આફ.લવંડર.દવા.બનાવવાનાં કાંમમાં.આવેછે.તથા.આગ
ઊપર.ચોપડવાનાં.કાંમમાં.આવેછે.તથા.શુંઘાડેઆનાં.કાં
મમાં.આવેછે.ફ.શરદીનાં.દરદો.ઊપર.ઘણો.ગુણ.ગારછે.

શાફરપ.આફ.ગારલીક.ઇઆને.લશણનું.
શરબત.બનાવવાની.વીગત.

લશણ.છોલીને.તેની.કાતરી.કરીને.રતલ.૧—ઊનું.
પાંણી.પંટ.૨—લઇને.લશણ.તેમાંનાખીને.કલાક.૧૨—
શુધી.તેમાં.રાખે.પછે.તેને.ચોલીને ગાલી.કાહાડે.પછે.
તે પાંણીને.બરોબર.૧૮ને.બુરા.ખાંડનાખે.ને.એકરસ.કરે.
એટલે.શરબતથાઈઊં.એશરબત.છાતીની.હાંફણ.કોઠા
નોજબલાઇ.ચુજરી.અને.એવાં.બીજાં.દરદોજે.શારં.પીધા
નાં.કાંમમાં.આવેછે.

શાફરપ.આફ.મારશમેલો.એટલેજ.ખતમી
નું.શરબત.બનાવાનો.વીગત.

ખતમીની.તાજી.જડ.રતલ.૧—બુરા.ખાંડ.

રતલ·૪—પાંણી·બાટલી·૫—પરથમ·જડને·પાંણીમાં·ઊ
કાલે·અને·બાટલી·૧—રેહે તારે·જાએ ઊતારે·ઠંડું·થાએ
આપછી·બીજાં·વાશણમાં·નાખીને·એક·રાત સુધી·ઠડવા·દે
હુ·પછે·સવારનાં·તેમાં·ખાંડ·નાખીને·ચુલાઊપર·ચડાવે
પછે·તેયારવે·એકઠું·મેલવેને·પછે·નીચે·ઊતારે·ફીટલી
તઈઆર·થાઈએ·એનો·ખોરાક·ટીપાં·૧—થીતે·૨—સુ
ધીનોછે·એનો·ગુણ·તથા·વાપરવાની·બાબા·બાતમીમાં·
જોવા·

શાઈરપ·આવ·આરંજ·પીલ·ફીટલે·આરંજની
શાલનું·શરબત·બનાવવાની·વીગત·

પીલી·આરંજની·છાલ·ઊંશ·૮—ગરમ·પાંણી·પીં
ટ·૫—એ·બંધેને·મેલવીને·રાત·૧—સુધી·રાખે·પછે·
ગાલો·લઈને·તેનાં·વજને·વજન·પુરા·ખાંડ·નાખે અને·એ
ક·મેલવે·એટલે·તઈઆરથાઈ·ચાહ·ફ·જાતે·થંડું·છે·પણ
ગરમીનાં·ઊછાલા·ઊપર·પીવાને·આપેઆથી·ફાએદા·
આપે·

શાઈરપ·આવ·કલોવજ·ફુલી·ફુલાવરશ·
ઈઆને·લવંગનું·શરબત·તેહેનાં·મોહોર સુધાં
બનાવવાની·વીગત·

ફુલ·શાથેનાં·લવંગ·તાજાં·તેહેનો·ડાંમરો·તોડીને·

રતલ·૩—ઊકારેલું·પાંણી·પેંટ·૫—પછે·પેલાં લવંગને· પાંણીમેં·ભીંજવીને·રાત·૧—શુધી·રાખે·પછે· શવારે· ગારો·લીઇ·પછે·તેમાં·તેને·બરો·બર·વજને·ખાંડ·નાંખે એટલે·શરબત·તઇઆર·થાઇઊં

·શાઇરપ·આવ·શાફરાન·એટલે·કેશરનું શરબત·બનાવાની·વીગત·

કેશરનો·વઇન·પેંટ·૧—બુરા·ખાંડ·ઊંશ·૨૫—ખાંડ·તથા·વઇંન·બેહુને·એકતર·મેલવે·એટલે· શરબત· થાઇઊં

શાઇરપ·આવ·કુઇનશીશ·ઇઆને·શફરજલનું શરબત·બનાંવાની·વીગત·

શફરજલનો·રશ·પેંટ·૩—લવંગ માશા·૨—તજનો ભુકો·માંશાં·૪—શુંઠનો·ભુકો·માશા·૨—લાલપોરટવાંઇન પેંટ·૧—બુરા·ખાંડ·રતલ·૯—પછે·પેલાં·શફરજલના·રશમાં·વશાંણાં·નાખે·પછે·તેને·રાખની·ગરમીમેં·રાખે· કલાક·૬—શુધી·પછે·તેમાં·વઇન·નાખે·પછે·તેને·ગાલી કાડવા·ને·તાર·પછી·પેલી ખાંડ·નાખે·એટલે·શરબત·થાઇઊં·એનો·ખોરાક·ચમચા·૧—થીતે·૨—શુધીનો છે· મરડા·ઊપર·તથા·જરશ·ચાંમ·કોઠાની·નબલાઇ·વા· ગરમીનું·દરદ·અને·ઇવાં·બીજાં·દરદોને·ગુણ·કરેછે·

શાઈરપ·આવ·મલબેરીઝ·ઇઆને·શેતુરનું
શરબત·બનાવાની·વીગત*

શેતુરનો·રશ·પૈં૮·૧—બુરાખાંડ·ઊંશ·૨૫—એરશ
મો·ખાંડને·મેરવે·એટલે·શરબત·થાઈશે*

શાઈરપ·આવ·આરંજ·જુઈશ·ઇઆને·
આરંજનું·શરબત·બનાવાની વીગત*

આરંજનો·રશ·પૈં૮·૨—બુરા·ખાંડ ઊંશ·૫૦—એ·રશ
મા·ખાંડને·મેરવે·એટલે·શરબત થાઈશે*

શાઈરપ·આવ·લેમન·જુઈશ·ઇઆને·લીંબુનાં·રશનું
શરબત·બનાવાની·વીગત*

લીંબુનોરશ·પૈં૮·૨—બુરા·ખાંડ·ઊંશ·૫૦—બેઊને
મેલવે·એટલે·શરબત·થાઈશે*

ઈશરબત·જાતે·ગનું·થંડુ·છે·હરકિ ગરમીનાં·જોરથી
દાંતનાં·પારા·ચડેઆ·હોઈતો·કોગલા·કરાવીઆથી·શફા·
થાઈ છે*

શાઈરપ·આવ·દરાઈ·રોઝીશ·ઇઆને
શુકા·ગોલાબનાં·ફુલનું·શરબત*

શુકો·લાલ·ગોલાબ·રતલ૦॥—·બુરા·ખાંડ·રતલ
૪—ઊંનુ·પાણી·પૈં૮·૪—પેલા·ગોલાબને·પાંણીમા·ભી
જાવીને·રાત·૧—રાખે·પછે·તેને·જરાક·ચુલા·ઊપર·મે

શદેઈ·ગારીલીએ·પછી·તેમા·ખાંડ·નાખીને·ફરીથી·ચુલા ઊપર·મેલી·જોશદેઈ·શરબત·જેવું·બનાવી·એથી·ઊતારે·એટલે·શરબત·થાઈઊં·

શારીરપ·આવ·ઈશકુઈલઝ·ઈઆને·જંગલી·
કાંદાનુ·શરબત·બનાવાની·વીગત·

જંગલી·કાંદાનો·શરકો·પેંટ·૧ા—તજ·ઊંશ·૧—શુંઠ—ઊંશ·૧—બુરા·ખાંડ·રતલ·૩ા—પેલા·૧શાનાં·ખાંડ·૧ગરે·શરકામા·ભીંજવે·દંન·૩—પછી·તેને·ગારીને ખાંડ·નાખે·એટલે·શરબત·થાઈઊં·ઈનો·ખોરાક·ચમચા·૧—થીતે·ર—સુધીનો·છે·ઈનો·શરવે·ગુણ·વીનીગર·આવ·ઈશકુઈલમા·જોવો·

શારીરપ·આવ·ગીના·એનડ·રઈબારબ·ઈઆને·ચુના
મખો·તથા·રૂબારબનુ·શરબત·બનાવાની·વીગત·

ચુનામખો·ઊંશ·૨—રઈબારબ·ચોખો·ઊંશ·૧—મીઠી·વરીઆલી·શારો·માશા·૮—તજ·માશા·૮—બુરા·ખાડ·રતલ·૩—ઉનુ·પાંણી·પેંટ·૩—એશરવેને·એકવાશણમા·નાખીને·રાત·૧—ભીજવા·રાખે·પછી·તેને·બાંધીઆર·વાંશણમા·શવારના·હેઠવીને·કારીલીએ·પછી·તેમા·ખાંડ·મેલવીને·ધીમી·આંચે·જોશ·લાવી·શરબત·જેવું·થાએતે·ઊતારે·

શીમપલ·શાઈરપ·ઈઆને·શાદું·એ
ટલે·ખાંડ·તથાપાણીનું·શરબત·બનાવાની·વીગત·

એ·શરબતમાં·જેટલું·પાંણી·તેટલી·ખાંડ·નાખીને
બનાવે·એટલે·શાદું·શરબતથાઈછે

કીનાઈન·

શલફેટ·આવ·કુઈનાઇન·ઈટલે·બારકના·ફુલ·

ઈ·દવાઈ·પીરૂવીઆંન·બારક·માથી·તેહનુ·જોહર·બ
નેછે·તે·ભુકો·હોઈછે·અને·ઈ·દવાઈ·પીરૂવીઆંન·બારક
નીજગોઈ·કાંમ·આગેછે·એ·હરરોજની·તથા·આં
તરાની·તથા·તાહાડ·શાથેની·તપ ઊપર·ઘણોજ ગુણ·ક
રેછે·ઈ·જેહવી·ગુણગારી·દવા·તાપને·થકા·બીજી·નથી·પ
ણ·જારે·માંણશને·તાપ·આવતી·હોઈ·તારે·પરથંમ·જોલા
બ·તથા·ઊલટીનું·અઊશડ·આપી·કોઠાને·અછીરીતે·શા
ફ·કરીને·પછે·જારે·તાવ·ઊતરે·તારે·ઈ·દવાઈ·ઊપરા·ઉ
પરી·તરણ·ચાર·દીવશ·આપવીકે·તાપ·ફરીથી·આવે·નહી
પણ·જેવેલાઈ·તાપ·ચડતી·હોઈ·તે·વેલાઈ·આપવી·નહી·
તાપ·ઊતરા·પછે·આપવી* ઈ·દવાઈ·કોઠાને·તથા·આંગને
કઊઅતબી·આપેછેને·ભુખ·પણ·લગાડેછે* તેનો·પ્રમા
ણ·૧—થીતે·૨—ગ્રેન·ભાર·સુધીનો·વરેવરનોછેજે·દીવશ
માં·૩થીતે·૪વેર·સુધી·આપેઆમાં·આવેછે* ઈ·દવાઈ
નો·વઈનબી·બનેછે·તેહને·(વઈન·આવ·શલફેટ·આવ

કુઇનાઇન) કરીને • કહુછે • તેહનો • ખોરાક • ૩ — તોલાને • આશરે • દીવશમાં • ૩ — વેરનોછે • અને • ૬ દવાઇનો • અરકબી બનેછે • તેહને • (ટીંકટોર • આવ • શલફેટ) • આવ • કુઇનાઇન) • કરીકહેછે • તેહનો • ખોરાક • ૬ ક • ચમચાનો • દીવશમા • ૩ — વેરનોછે • અને • ૬ • વઇન • તથા • અરક • કોઠાને કઉઅત • આપવામાં • વધારે • ગુણગારેછે • ૬ • દવાઇ • પોધામો • ઘણીજ • કડવીછે • તેથી • કોઇ • પીવાને • અડચં નકરે તો • ઘહુનાં • મેદામાં • ગોલીઓ • બનાવી • આપવી •

શલફ્યુરીક • આશીડ • ઇઆને • ગંધકનો • તેજાબ •

૬ • તેજાબ • ૬ ખલો • પીવાને • અપાતો • નથી • ઘણાં • પાંણીમાં • ભેરીને • અથવા • બીજી • દવાઇઓ • શાથે • મેલવીને • પીવાને • આપેઆમાં • આવેછે • તેહમાં • શરદ • ચુનાનો • જાતની • પથરીનાં • આજાર • વાલાને • ઓરતને • કમલમાંથી • લોહીજ રતું • હોઇ • પેટમાંથી • અથવા • છાતી • પરથી • જાડાને • અથવા • મોડાને • રશતે • લોહી • પડતું • હોઇ • • કોઠાની • નબલાઇ • હોઇ • • ભુખ • નહી • લાગતી • હોઇ • તેહવા • ઉપર • પાવાને • આપેઆથી • ઘણો • ગુણ • કરેછે • હેનો • ખોરાક • ૩ — થીતે • ૫ — ટોપાશુધી • ઘણાં • પાંણીમાં • ભેરીને • આપવાનોછે • અને • ૬ • દવાઇ • આંગ • ઉપરની • દહરાજને • બાલવાનાં • કાંમમાં • તથા ખુજલીનાં • મલમમાં • તથા • બીજા • મલમમાં • મલાવાનાં • કાંમમાંથી • આવેછે •

શાટરનઇન·આંઇટ·મેનટ·બનાવાની·વીગત॰

ઓલીવ·આઈલ·પૈંટ·૦ા—શફેદ·કાચું·મીણ·ઊંશ·૧ા—શુગર·આવ·લેડ·માશા·૮—પરથમ·શુગર·આવ·લેડને·લેઇને·બારીક·કરી·થોરાં·તેલમાં·મેલવે·પછે·બાકીનું·તેલ·તથા·મીણ·એ·બેહુ·આતશ·ઊપર·મેલવે·પછે·નીચે·ઊતારી·શુગર·આવ·લેડ·અંદર·મેલવી·દેઈ·અને·એક·બુમાં·ભરીમેલે·એ·આંઇંટ·મેનટ·આંખ·દુખવા·આવી·હોઈ·તેમાંઆંજવાને·કામલાગે છે·ને·આંગઊપર·કોઇજગોઈ·અગન·થાતીહોઈતો·તેઊપર·ચોપડેઆથી·ગુણકરે છે·ને·ગરમીનાં·ચાઠાંને·શાફકરે છે॰

શાલીઊશંન·આવ·શુગર·આવ·લેડ·બનાવાની·વીગત॰

શુગર·આવલેડ·માશો·૧ા—શુધીલેઇને·તેહેને·વાતીને·તેમધે·ગોલાબ·શેર·૦ા—અથવા·ભઠીનુગારેલુ·પાણી·શેર·૦ા—રેડવું·તથા·ભઠીનોગારેલો·શરકો·તોલા·૩—ને·આંશરે·રેડવો·એતલે·શાલોઊશંન·શુગર·આવ·લેડ·થઓ·ઈ·શાલોઊશંન·બાટલીમો·ભરી·રાખી·કાંમમો·લાવે॰ઈ·દવાઇ·આંખ·દુખવા·આવીહોઈ·હાડ·ચુરહાડફુ·ઊતરૂહેઈ··ખરેલુ·અને·દાજેલુ·હોઈ··આંગ·ઊપર·ગરમી·તથા·લોહી·વીકારનો·શોજો·આવેઆ·હોઈ·તે·ઊપ

ર · ચોપડાથી · અથવા · તેહમાં · કપડું · બોરીને · ઉપર · મુકાથી ગુણ · કરે * કદાપી · આંખ · ઉપર · મુકવું · હોઈ · તો · તેજપે · મા ડાંટીપાં(લાડનમ)નાં · નાંખીને · મુકે *

શગેપીનંમ · ફ · એકજાતનો · ગુંદર છે *

તે · પેટમાં · આપેથી · હીંગની · જગોઈ · કાંમલાગે છે · પણ હીંગ · કરતાં ને · વધારે · ગુણ · ધરાવે છે · ને · વધારે · ગરમ છે · શરદી ના · તમામ · આજારો પર · કાંમ · લાગે છે · તેહમાં · અધઅંગ · · કમ્પો · · શુલ · વાઈ ઉ · · વાઈ ઉનો · હરશ · ગોરદાની · પથરી · જલંદર · અને · હુવા · બીજા · આજારોને · ફાઈદા · કરે છે * અને · પેશાબ તથા · દશતાંન · લાવે છે * અને · ઈથી · હલકો · જોલાબ · થાઈ છે · તેહમાં · પીરું · પાંણી · નીકલે છે * શઘલી · જાતનાં · કરમને · મારે છે * — હેનો · ખોરાક · ૧૦ — ઘઉં · ભારથી તે · ૨ — માશા · સુધનો છે *

શોદા · હેને · શોદાનું · જોર · કરીને પી ·
કહેઆમાં · અવાજ છે *

અને · ઈ · શોદા · વીકાર · લોહીનાં · બીગડવાથી · તથા · કાચું · અને · જાડું · થવાનાં · શબબથી · માંણશને · ઉઠે છે · તેહમાં · શુણું · કરીને · શોદાનો · રોગ · મગજ · અને · દેમાગમાંથી · ઉઠે છે કે · તેથી નઠારા · વીચાર · અને · નઠારા · ખીઆલ · માંણશનાં દેઆંનમાં · આવે છે · · અને · માંણશનું · ધેઆંન · બેદીઆંન · થા

ઈછે··અને·ઈ·રોગવાલું·આંણશ·ઘડીમાં·ડાહીઊને·ઘડીમાં ઘેલું·હોઈછે

શલફરેટ·આવ·કુઈક·શીલવર·ઈટલે·પારાનો મેલવણીની·ગંધક·બનાંવાની·વીગત·

પારોશાફ·કીધેલો·રતલ·૦ાા—અમરશારો·ગંધક· રતલ·૦ાા—એએઊને·શાફ·પથરની·અથવા·બીલોરની· ખલમાં·ગુંટે·જાંહાં·શુધીકે·પારોશઘલો·મલીને·અણદી થ·થાઈ·અને·કાલાટ·ઊપર·આવે·પછે·વાશણમાં·ભરી·મુ કે·એનો·ખોરાક·ઘંઊં·૫—થીતે·૧૦—શુધી·આપેઆ માં·આવેછે·

અને·એ મલમ·માખી·મેલવેઆમાં·આવેછે·અને·ઈ·મલ મ·ખુજલી·તથા·કીડ·તથા·ઘાવડા·ખરપશું·અને·એવાં· બીજાં·ગરમીનાં·દરદોને·ગુણ·કરેછે·

શીમપલ·આઇંનટ·મેનટ·ઈટલેજે·ડુકરની· ચરબીનો·શાદો·મલંમ·બનાવાની·વીગત·

ડુકરની·ચરબી·રતલ· ૨—ચોખ્ખા·ગોલાબનું·પાં ણી·ઊ.શ· ૩—પરથંમ·ચરબી·બારીક·કાપીને·ગોલાબ નાં·પાંણી·શાથે·મેલવે·પછે·તેનેં·ઈંગાર·ઊપર·પીગ લાવે·અને·પછે·નીચે·ઊતારી·ઠંડું·પાડીને·ઠરવા·દી ઈ·પછે·તેનું·પાંણી·નીચે·બેશેને·ઊપરથી·ચરબી·કાહા

ડી.લેવી. અને.તે.ગરબીને..ફક.રકાબીમાં.નાખીને.
ખુબરીતે.મશલે.અને.તેને.નરમ.મલમ.જેવી.બનાવે.પછે
તેની.અંદર.લીંબુનું.અતર.નાંમે.ફંવું જે.તેમાંથી. જરા
ફક.ખુશબો.આવે* ફ.આંઈનટ.મેનટ.હરેક.મલમ.બના.
વાના.કામમાં.આવેછે.તથા.ગરમીની.ખુજલી. આંદા.વ
ગેરેને.ગુણ.કરેછે*

શીમપલ.આંઇનટ.મેનટ. ઇઆને.શા દા.મલમ. બનાવાની.વીગત*

ઓલીવ.આઇલ.અથવા.મીઠું.તલનું.તેલ.રતલ. ૧—શફેદ.કાચું.મીણ.રતલ—૦।।—ફ.બેહુને.ઇંગાર.ઊ પર.મેલવીને.ઊતારી.પાડે.ને. ગારીલીફ* અગરજો.આ ગરી.કરવા.જોગ.મલમ.કરવો.હોઈતો.તેલ.થોડું.નાખે. ફમલમ.આંગ.ઊપરનાં.જખમ.આંદી.દાગલા.ફ.શધલાં ને.રજ.તથા.અંગુર.લાવવાનાં.કાંમમાં.આવેછે*

પિત ફિલટી કરાવવો

(શીટરીક.આશીડ.બનાવાની.વીગત*)

લીંબુનો.રશ. પૈંટ. ૧—શાફકીધેલો.ચાક.ઊંશ. ૧—ડીલોઊટેડે શલફ્યુરીક.આશીડ. ઊંશ. ૯—પરથમ. લીંબુના.રશને.ઊકાલીને.ખેશકરે.પછે.ઊપરથી.ધીમે.ધીમે.ચાક.નાખે.પછે.તેને.બીજા.વાશણમાં.ખાલીકરે* પછે. ઠેડવીને. તેનું.પાંણી. નીંપારી. કાહાડે. પછે.

તેને. તડકાંમાં. સુકા. વીને.પછે . તે.ઉપર. પેલો.
આશીડ. ૨૬. અને. ચીનીટ. ૧૦—સુધો. એક. વાશ
ણમાં. નાખીને. ઉકાલે. પછે. શણનાં. કપડાંએ.
ગાલો. લેઈ.ફરીથી.કાગજ. કરીને.ગાલો. લેઈ.પછે .તે
નેં.ફરીથી.ઉકાલે.એવું જે.તે.પોતાનો.મેલ.બંધાઇને.
શકતથાઈ.ને.નીચે.ઉતારી.એક.રકાબીમાં.પાંથરી. સુક
વીને.કાંમમાંલોઈ. એ.દવાઇ.શબ.કુઆરબોનેટ.આવ.પોટા
શની.શાથે. મેલવીને.પીધામાં. આવેછે. હરેક.જાતની.
ગરમીની.તપ.તથા.પીતવીકારની.તપને.ફાઈદો.કરે. ગર
મીનાં.ઉભરાલાને.તોડે.કલેજાંને.કુવત.આપે.પીશાબને
છોડવે.

શલફ્રીક.ઈથર.એટલે.ગંધકનાં.તેજાબની.મેલવણીનો
અરક.બણા.વાની.વીગત.

શલફરીક.આશીડ.રતલ.૨—આલ.કોઆલ. રતલ.
૨—પરથમ.આલ.કોઆલને.એક.કાચનાં.વાશણમાં.ના
ખે.પછે.તે.વાશણને.થોડો.વાર.તડકાંમેરાખે.પછે.ઉપર
થી. આશીડ.થોડું.થોડું.નાખીને.હીલવતા.જાવું.અને.તે
માં.એપરમાને.શઘલો.આશીડ.શમાવવો.પછે.તે.વાશણ.ર
તીનાં.વાશણમાં મુકીને.જાંહાંવેર.તે.બેહુ.મલી.જાઈ.તાંહાં
વેર.તડકે મુકે.પછે.ઉપરનાં.આશીડ.વાલાં. વાંશણનાં.

મોડાં·ઊપર·પાંણીનું·પોતું·ફેરવતા·રેહવું·એટલે·પેલી·
દવાનો·રંગ·જલદી·મલીજાઈ·પછે·તેં જે·એક·મેજબુત·
બુચવાલી·બાટલીમાં·ભરીમેલે* એનો·ખોરાક·ટીપાં·૩૦—
થીતે·૬૦—શુધીનોછે* એ·ઠંડું·પાંણી·વઈન·ગલાશમાં·
મેલવીને·પીધાથી·શુલવાઈ ઊ··ચુકો··હાંફણ··કમલમાંથી
લોહી·જતું·હોઈ·તે·અને·એવા·બીજા·આજારને·ગુણ·ક
રેછે* અને·મરદોને વધારેછે·તથા·માથાનું·દરદ·હો એતો·
કપાલે·તથા·ચાવણોઆં ઊપર·ચોપડેઆથી·ગુણ·કરે·તથા
દાંત·દુખતા·હોઈતો·એદવામાં·કપડું·બોલીને·દાંત·તથા·
પારાને·ચોપડેતો·દુખતા·નરંમ·પડે*

[હ]

હજરોલે·હુદ·હુને·અંગરેજીમાં·જુડાઈકસતોન·
કરીને·કહેછે*

ઈ·ઈ·કુ·જાતનો·ગોલ·પથર·થાઈછે* ગુરદાની·તથા·કુ
કણાંની·પથરી·વાલાને·તથા·પેશાબ·બંધ·થાઈ·હોઈ·તેહ
ને·ગરમ·પાંણીમાં·ઘશીને·પાઈઆથી·ગુણ· કરેછે* હેનો·
ખોરાક·૨—માશાથીતે·૩—માશા·શુધીનોછે*

હારડ·શોપ·ઈ·ઈકજાતનો·વેલાતી·શાબુ·થાઈછે*

તે·દવાઈઓમાં·મલાવીને·આધામાં·આપેઆમાં·આ
વેછે* જોલાબની·દવાઈમાં·મલાવીને·આપેઆથી·જોલાબ·

શારે·થાઈ·જેહુનો·જાહુાડો·શદા·કબ્જ·રેહુતો·હોઈ·તેહુ
મે·ખાવા·આપાથી·મોલાશ·જાહાડો·લાવેઆ·કરે* અને·ક
મલો··પેશાબ·બંધ·થાતી·હોઈ··ગુરદા·તથા·ફુકણાંની·પા
થરી··હરેક·ધાતુનુ·બનેલું·જેહેર·ખાધું·હોઈ··ઈ·શઘલા·
તથાબીજા·હેવા·આજારો·ઊપર·ગોલી·કવીને ગરાવેથી·ગુણ
કરેછે* હેનો·ખોરાક·૩—ઘઉં·ભારથીતે·૨—માશા·શુધી·
નો·વરેવરનોછે*—અને·ઈ·શાબુ·આંગ·ઊપર·ચોપડવા
નાં·કાંમમો·આવેછે·તેહુમે·હાડચુર··રશવીકારનો·શાજો
હાડકું·ઊતરું·હોઈ··માંથાંમો·તથા·આગમો·જુંપડી·હુ
ઈ··ખુજલો··બલગમો·ગાઠ··અનેહેવાં·બીજાં·દરદ·
ઊપર·ચોપડેથી·ગુણ·કરેછે*કદાપી·ઈ·શાબુ·હાજરા·નહી
હોઈતો·હેનો·જગોઈ·ડીલે·ચોપડવાનો·શાબુ·હોઈતો·તબી
માધામો·તથા·ચોપડામો·કાંમ·લાગે*

(હીરાબોલની·ગોલી·બનાવાની·વીગત*)

હીરાબોલ·માશા·૧—શોકોતેરી·એલીઓ·માશા·૧ાા—
શાબુ·માશા·૧—એતરંડે·દવાને·ખલકરી·એમાંથી·બરા
બર·શરકે·હીશ·ગોલી·૮—કરવી·અને·દરરોજ·૧—ગો
લી·ગરંમ·પાંણી·શાથે·આપેતો*હરેક·ઓરતનાં·દશતાંન
નાં·રોગને·દુરકરે·તથા·દશતાન·રોકાઈઆ·કરતું·હોઈ·
તેંનો·ખુલાશો·થાઈ·તથા·પેર·શાફ·લાવે·ક્રોધાને·કઊવત·
આપે*

હીમજનો પાક બનાવવાની વીગત

હીમજ હરડે તોલા ૨—મોટી હરડેદલ તોલા ૨—બેહુડાંનો છાલ તોલા ૨—આમરાની છાલ અમરવેલ તોલા ૨—આકાશબીજ તોલો ૧—કંગાલી તોલો ૧—ભુંગળીઓનો ગોતર તોલો ૧—ઈ શઘળી દવાને કુટી કપડછાંડ કરીને મધ તોલા ૨૬—લઈને તેહેની ચાશની કરીને તેમાં શરવે વશાણાં મેલવવાં અને ઈક ચીનીનાં વાશણમાં ભરી મેલવું ઈનો ખોરાક તોલો ૧ શુધી ખવડાવો ઊપર ગરમ પાંણી પાઈ ઈથી જાડો શાફ થાઈ જેહેનું પેટ હમેશાં કબજ રેહેતું હોઈ તેહેને જાડો હમેશાં શાફ આવે*

હરડાંનો ફુવાત બનાવવાની વીગત*

હરડાની છાલ .... તોલા—૨

કાલાં આલુ .... દાણાં—૨૦

ગ્રેપેશતાંગ .... દાણાં—૩૦

શાથરા .... તોલા—૩

શોનામખી .... તોલા—૩

ગોલાબનાં ફુલ .... તોલા—૧॥

ઊનાબ .... દાણા—૧૦

વરીઆલી .... તોલો—૧

કાથની .... તોલો—૧

જેઠીમધ .... તોલો—૧

નોસાપૂર .... તોલો—૧

ખનપરા .... તોલો—૧

ઈ·શંઘલી·દવાને·શાફ·કરીને·ખોખરી·કરવાજોગ·હોઈ· તેને·ખોખરી·કરીને·તેમાથી·શરખે·ભાગે·પાંચ·પડી·કરવી·તેમાંની·ઈક·ઈક·પડી·દર·રોજ·શેર· ૦ાા— પાણી માં·ઊકાલવી·અને·જારે·અદશેર·પાંણી· રેહે·તારે·નીચે·ઊતારીને·ચોલીને·ગાલી·લેવી·પછે·તેમધે·માંનાં· તોલો· ૧—તથા·વગર·નીમખની·ખાટી·શુકી·આમલી તોલો· ૦ાા—ઘોલીને·પાઈદેવી* ઈ·મીશાલે·પાંચ·દીવશ· શુધી·ઈ·પાંચ·પડી·પાવી* ઈ·પાઈઆથી·ઓરતનાં·દશતાનનું·લોહી·ઘનુ·જાતુંહોઈ·તથા·ગરમીને· ઊછાલો·મારતો·હોઈ·તથા·કમલમાં·જખમ·તથા· મશા·હોઈ· અને·હેવા·બીજા·મરજોને·દરશત·કરેછે*

[ઈ]

ઈશપરીટ·આવ·રોજમરી·બનાવવાની·વીગત*

રોજમરીનાં·ફુલનું·મથાર·રતલ· ૧ાા—પરૂપ·ઈશપરીટ·બાટલી· ૫—ઈ·બેહુને·ઈક·જંતરમાં·જે· પરમાંણે·દારૂ·ગાલેચ·તેપરમાંણે·પાંચ·પેંટ·કાહાડવો* ઈ·ઈં

શપરીટ. હરેક. દવા. બનાવાનાકાંમમાં. આવેછ* તથા. આંગ. ઊપર. ચોપડેઆથી. આંગમાં. ગરમી. લાવેછ* તથા. ખુશબોમાં. ઈશપરીટ. લવંડરનાંજેવાછે* ઈ. સુંઘેઆથી. માથાંનાં. દરદને. નરમ. પાડેછે*

ઈશપરીટ. આવ. લવંડર. (કંપાઊંડ)

બનાવાનો. વીગત*

શીમપલ. ઈશપરીટ. આવ. લવંડર. પૈંટ. ૨—ઈશપરીટ. આવ. રોજમરી. પૈંટ. ૧—તજનો. ભુકો. ઊંશ. ૦ાા—જાઈફૂલનો. ભુકો. ઊંશ. ૦ાા—લાલ. રતાંજરીનું. લાકડું. બારીક. કરીને. માશા. ૧૨—ઈ. શરવેને. દન. શાત શુધી. ભીંજવો. રાખે. પછે. ગારો. લીઈ. અને. ઈક. કાચનાં. મજબુત. બુચવાલા. વાશણમાં. ભરી. મેલે* ઈનો. ખોરાક. ટીપાં. ૨૦—થીતે. ૫૦—શુધીનોછે* ઈ. પીધામાં આપેઆથી. આંગમાં. ગરમી. આપે. માંનાંને. હજમકરે. દીલને. કઊઅત. આપે. ખુશતી. તથા. બેહોશીને. મટાવે. અને. હોશીઆરી. આપે. કોઠાને. કઊઅત. આપે* બેશુધને. શુધમાં. લાવે* અને. ઈ. દવા. આંગ. ઊપર. ચોપડેઆથી. તથા. શુંઘાડેઆથી. ઈવોજ. ગુણ. કરેછે* તથા. ઈ. કંપાઊંડ. ઈશપરીટ. લવંડર. શાથે. બીજી. દવાઈઓ. મેલવીને. આપેઆથી. ચુકો. શુલવાઈઊ. કરમ. વાઈઊ. છાતીની. શરક. ત

થા•કોલેરાનો•રોગ•વગરે•બીજા•રોગોનું•નીવારણ•કરવાનાં કામમાં•આવેછે*

ઇશપરીટ•એનડ•એકશટરાકટ•આવ•શાફરંન ફટલે•કેશર નો•ઇશપરીટ•બનાવાનો•વીગત•

શોજી; કેશર•ઊંશ•૪—રેકટી•ફાઈડ•ઇશપરીટ•પૈંટ•૬—પરથમ•કેશરને•૪—પૈંટ•ઇશપરીટમાં•ભીજ્વે•દીન•૩—શુધી•રાખીને•પછે•પેલો•બાકીનો•પૈંટ•૨—ઇશપરીટ•તેમાં•રેડવા•પછે•ફરી•દીન•૩—શુધી•રાખે•પછે ગારીલૈફ•અને•એક•મજબુત•બુચ•વાલાં•કાચનાં•વાશણમાં•ભરી•રાખે*એનો•ખોરાક•ટીપાં•૩૦—થોતે•૬૦—શુધીનોછે*એ•દવાઇ•હરેક•બીજી•દવા•બનાવના•કામમાં આવેછે*તથા•બીજી•દવાઇ•શાથે•ભેલીને•આપેઆથી•આંગમાં•ગરમી•લાવેછે•તથા•દશતાંન•રોકવું•હોઈ•તેને•ફાઈદો•કરેછે*એની•શાથે પાંણી•મેલવે આવગર•પોવાને•આપવાનહી*એદવાઇ•આંગ•ઊપર•ચોપડેઆથી•ધ્રુજરી•તથા•ધંધોર•વાઈ•લકવો•અને•એવાં•બ.જા•શરદીનાં•દરદોને•ચોપડેઆથી•આંગમાં•ગરમી•લાવેછે*

ઇશપરીટ•આવ•શુઇટ•હોની•વાટર•ઇઆને•મધની મેલવણીનો•અરક•બનાવાની•વીગત*

ચોખુ•મધ•રતલ•૧—ધાંનાં•રતલ•૧—લવંગ•ઊંશ•૧॥—

જાઈફલ·ઊંશ·૧—શાબાંન·ઊંશ·૧—ઇશટોરાકશ·ઊંશ·૧—વાનેલાજ·નંગ·૪—લબુ નંગ·૩—નો·છાલ·પૂરેં·મ·બરાંડી·બાટલી· ૫—એશરને·વશાણાં·માથી·જે·કાંઇ·બારં·કરવું·હોઈ·તે·એ બારં·કરીને·બરાંડીમાં·ભીજવી·રાખે·દન·૨—શુધી·પછે·તેને·ગાલી·લોઈ·પછે·તેમાં·નારંગીનાં·ફુલનુ·પાંણી·રતલ·૧ા—શોભ·ગોલાપનું·પાંણી·રતલ·૧ા—કુરબો·ઘડુ ૫—ભાર·કશતુરી·ઘડુ·૫—ભાર·પરથમ·કશતુરી·તથા·કેરબો·થોડા·પાંણીમાં·ઘુંટીનાખે·એવીજ·મલોબાઈ·પછે·એક·કાચનાં·વાશણમાં·પરથમ·પેલી·મેલવણીને·બરાંડી·નાખવી·પછે ઊપરથી·શઘલું·બધું·રેડે·અને·એક·રસ·કરે·અને·દીન૩—શુધી·તડકે·રાખે·પછે·રોજ·તે·વાશણને·હીલવે·એટલે·તે·તઈઆર·થાઈ ઊ*

(ઇશપરીટ·આવ·ઇશકરવીગરાશ·બનાવાની· વીગત*)

ઇશકરવીગરાશ·ત જો·રતલ· ૧૦—રેકટીફાઈડ·ઇશપરીટ·પેંટ· ૫—પેહેલાં·ઇશકરવીગરાશ·ઘુદવી· પછે·તેહેને·કલાક· ૧૨—શુધી·ઇશપરીટમાં·ભીજવવી·પછે·તેહેને·ગારી·લેવી·અને·ફ·દવાઇ·જાતે·ગરંમ છે·ને·બીજી·દવાઇઓ·શાથે·મેલવેઆમે·આવેછે*

(ઇશપરીટ·આવ·કેમ્પૂર·બનાવાની·વીગત*)

રેકટીફાઈડ·ઇશપરીટ·પેંટ ૨—ચોખો·કપુર·ઊંશ·૨

કપુરને·વાટીને·ઇશપરીટમા·મેલાવે·ફ·ઇશપરીટ·આંગ·
ઉપર· ચોપડેઆથી·આંગમા· ગરમીલાવેછે· અને·વાઇ
ઉ—ધુજરી—શરકમારતીહોઈ·તેઉપર·તથા·નાંડ એ
નાં·પોહોચા·ઉપર—કોલેરા·મારબરાઉપર—અને·હેવાં
બીજાં·શરડીનાં·મરજોઉપર·ચોપડેઅ થી· આંગમા·ગ
રમીલાવેછે·ને·પેલાંદરદને·ફાઈદો·કરેછે*

ઇશપરીટ·ઓઉઅશ·ફલેકજતરીફલ·
વાતર·બનાવવાનો·વીગત*

ઇશપરમીનટનાં·તાજાં· પાતરાં રતલ· ०।—ફેગેલી
કા·લીવશ·ઊંશ· ૪—વારંમ· ઉડતાપશ· ઊંશ· ૪—
પ્રૂફ ઇશપરીટ·બાટલી· ૫—હેમા·બાટલી· ૩—પાની
રેડે·નેપછે·તેહુને·જંતર·વતે· ગારોલોઈ* ફ·ઇશપરીટ·
જોલાબની·દવાવોમા· તથા·બીજી· દવાવોમા· મલવેઆ
મા·કાંમઆવેછે*

ઇશપરીટ·ઓંઉઅશ·આરંનજ·પી
લ·વાટર·બનાવવાની·વીગત*

આરંનજની·શુકો·છાલ·રતલ· ०।—પરૂફ· ઇશપ
રીટ·બાટલી ૫—પાંણી·બાટલી· ૩—રેડીને· જંતરવટે·
ગારોલોઈ·ફ·ઇશપરીટ·પીવામા·આપેઆથી·પાંણીની·પેઆ
શને·મટાવે—કલેજાંને·ઠંડું·રાખે—આંગને·કઉઅત· આ
પે·તથા·પીશાબ·શાફ·લાવે·અને·શરદીનાં·રોગને·મટાવે·
હેવાં·બીજાં·દરદોને·ફાઈદો·કરેછે*

ઈશપરીટ•ઓફ•અશ•શીનેમોન•

વાટર•બનાવવાની•વીગત•

તજ•રતલ• ૧—પરૂપ•ઈશપરીટ• બાટલી• ૫—પાં
ણી•બાટલી• ૩—રેડીને•જંતરવરે•ગારોલીફ—ફ• ઈશપ
રીટ•પોધામો•આપેઆથી•આંગમો•ગરમી•રાખેછે•તપ•ત
થા•હેવા•બીજાં•દરદોમાં•નબલાઈ•થાઈ•હોઈતો•કણઅત
નેગાર•ફ•દવાણાથે બીજી•દવાઈઓ• મેલવીને•આપેઆ
થી•ઘણો•ફાઈદો•કરેછે•ને•ફ•ઈશપરીટ•બીજી•દવાવોમો•
મેલવઆમો•કામ•આવેછે•

ઈશપરીટ•ઓફ•અશ•પેપરમોનટ

વાટર•બનાવવાની•વીગત•

પેપરમોનટનાં•શુકા•પાતરાં•રતલ• ૧ાા—પરૂપ•ઈશ
પરીટ•બાટલી• ૫—પાંણી•બાટલી• ૩—નાંખીને•જંતર
વરે•ગારીલીફ•ફ•ઈશપરીટ•પેપરમોનટની• જગોઈ• કાંમ
લાગેછે•હેની•બોનાં•પેપરમોનટમો•જોવી•

ઈશપરીટ•ઓફ•અશ•પેનીરાઈલ•

વાટર•બનાંવવાની•વીગત•

પેનીરાઈલ•લીવશ•રતલ• ૧ાા—પરૂપ• ઈશપરીટ•
બાટલી• ૫—પાંણીબાટલી• ૩—રેડીને•જંતરેકરીને•
ગારોલીફ•ફ•ઈશપરીટ•બીજીદવાવોમો• મેલવઆમો•કાં

ગમે·આવેછે·ને·ફવી·ઊપરનાં·પેનીરાઈલનો·જગોઈ·
કાંમલાગેછે—પંન·ઈજાતે·ખાતેછે*

ઈશપરીટ·આવ·નાટરી·અને·ગલાબ્યર·

નીતરી·કરીનેશી·કુડુછે·તે·બનાંવવાની·વીગત*

સુરોખાર·રતલ· ૩—રેકટીફાઈડ· ઈશપરીટ· બાટલી·
૫—ઈ·બેઊને·મેલવીને·ચીમનીજવા· જંતરમાં·ઊકાલી
ને·ગારોલીઈ· આંચ·ધીમી·રાખે· ઈ·ઈશપરીટ· હરઈક·
બીજદવાવો· બનાવવાનાં·કાંમમો· આવેછે* ઈ·ઈશપરીટ
નો·ખોરાક·ટીપા· ૨૦—થીતે· ૪૦—સુધી· પાઊર·થં
ડાપાંણીમેઃ·મેલવીને·પીધામો·આપેઆથી· હાર્ંણ—ગુ
રદાની· પઠરી—પરમો—પીશાબ·બંધથાઈ· હોઈ·તપ
મા·પાંણીનો·પેઆશ·ગનીલાગતીહોઈ·જલંદર· અને·હે
વાંબીજાં·દરદો· ઊપર·પીધામો·આપેઆથી· ગુણકરેછે*

ઈપીકાકોઆનાં·પાઊડર·ઈ·

ઈકજાતનો·જડ·આવેછે*

તેહેની·ભુકી·બનાવીને·માંણશને· ઘણીખરી·ઊલટી·
કરવાશારૂ·આપેઆમો·આવેછે*ઈ· જડીઆં·વેલાતી·લો
કો·આજ·આશરે· ૧૬૦—૧૨૫·ઊપર·શ્રીઈમેરીકા·દેશ
થી·શોધી·લાવાછેને·હમણે·સુધી·તાથી આવેછે* તેની·અ
ગાઊ· ઈદવાઈ·કોઈને· માલુમ· હતી·નહી*ઈ· દવાઈ
થી· ઊલટી· ઘણી· શારીથાઈને· જાહાડો·બી· ફુટે*

પીત•તથા•લોહી•તથા•રશવીકારનો•તપ—આંતરાનો•તથા•તાહાડ•શાથેનો•તપ—તથા•તેહુમોથી• નીપજેલા• બીજા•આજારોને•શાફ•કરે•શંધરની• મુજાહરો•ખાંશી—હાંફણ•દમ•નજલો—શંધીઓ•વાઈઊ•મરડો—આમ• વાઈઊ•શફરં•જલંદર—શલકંમ—અને•હેવાં• બીજા• ઘણાંઈક•આજારોને•ગુણ•કરેછે•અને•પશીનોબી•કરાવે છે•પણ•જો• ઊલટી•શારૂં•ઈ•દવા•આપવા• હોઈતો• ૧—માશાથીતે• ૨—માશા•શુધી• આપેથી• કઠણ•ઊલટી•અને• જાહાડો•કરાવે—પણ•બીજા•આજારો• ઊપર• આપવું•હોઈતો•દર•ઈકથીતે•બેઈ•કલાકે•બબે•તરણ•તરણ•ઘઉં•ભારનો•ખોરાક•શારો•દાહાડો• આપેતો•ઊલટી•કરાવે•નહીં•અને•જે•આજાર•ઊપર• આપવું•હોઈતે•આજારને•ગુણ•કરેને•જાહાડો•છોડવે* બચાંનેબી•ઈ•દવાઈ•ઘણીજ•ગુણગારીછે* ઈ•દવાઈ•થોડે•વજને•વારે•વાર•આપેઆથી•માંણશનો•જીવ•મચલાવે• અને•ઊછલાવે•તેશો•ઊતાવલો•ગુણ•થાઈ*

રેશ્પ્યુ (ઇપીકા•કોઈનાં•વાઈન•બનાંવવાની•વીગત*)

ઇપીકા•કોઆંનાંની•જડનો•ભુકો•તોલા• ૭—લેઇને•પરૂપ• ઇલપરોટ•પૈં૮• ૨—મા•દીવશ• ૭—શુધી•ભાજવી•રાખે•પછે• ગારીલાંઈ•ઈનો• ખોરાક• ચમચા• ૧—

થીતે•તોલા• ૩—શુધીનોછે• હેનો•શરવે•ગુન•ઊપર• ઇપી
કા•કોઆંન•પાઊદરમો•જોવો*

ઇશપરીટ• આવ• હારટશ•હારન*

એ•દવાઇ•શાખરશીંગાનો•અરકછે•એ•દવાઇબો•પીધામો•
આપેથી•ઊપર•કહેલાં•(ઇશપરીટ•આવ•લવંડર)નાં•જેહવા
જ•ગુણ•આપેછે* અને•એ•(ઇશપરીટ•આવ•હારટશ•હા
રંન•શાથે (ઇશપરીટ•આવ•લવંદર)મલાવીને• પીવાને•
આપેતો•વધારે•ગુણ•કરે—અને•એ•(ઇશપરીટ•આવ•હા
રટશ•હારન)આંગ• ઊપર•ચોપડવામોબો• ઘણું•ગુણ
ગારછે•તેહમો•માંથાંનો•ધુંમરી—ફેર—લોહોર—ઘેરી—
શલક—હુક—અશક•હેવાં•ઊપરબો•પાવા•તથા•ચોપડામો
તથા•શુંધાડાથી•ગુણ•કરેછે* અને•પશીનોબો• કરાવેછે*
હેનો•ખોરાક• ૨૦—થીતે• ૪૦—ટીપાં•શુધીનોછે*

ઇશકેમોની•એ•એક•જાહડનો•ગુંદર•થાએછે*

એ•ખાવામો• આપેથી•પીતવીકારનો• જોલાબ•ઘ
ણો•શારો•થાએછે* અને•બચાંનાં• મોટા•તથા• નાંધ
લા•કરમ•પાડેછે* અને•ઘણાં•દાડાનુ•માંથું• દુખેઆ•
કરતું•હોએ•તેઊપર•શરકામો•ઘશીને• ચોપડાથી•દરદ
ને•મટાવે* અને•મધમો•મલાવીને•ગુમડાં• તથા•ગાંઠ•
ઊપર• ચોપડેતો•તેહને•વધરાવીનાંખે* હેનો•ખોરાક•

૩—થીતે• ૧૨—ઘહુ •ભાર •શુધીનોછે •પણ •બદામનાં• શીરામો•અથવા•શાકરમો •અથવા•જેઠીમધનાં•શીરામો• મલાવીને•આપવું*

(ઈશનેશ•આવ•લીમાન•લીબુનાં•રશજુજોહર*)

જે•જગોઈ•લીબુનો•રશ•નહી•મલે• તેજગોઈ•ઈ• જોહર•દવામો•કાંમ•લાગેછે* જે•જગોઈ•તોલો• ૧— લીબુનો•રશ•વાપરવો•હોઈ• તેજગોઈ• ૧—માશો• લીબુ નાં•રશનુ•જોહર•કાંમમો•લેવું*

(ઈશપંજ•ઈટલે•મુઊં •વાદલ*)

હેને•વાદલું•કરીનેબી• કેહેછે*ઈ•દરીઆમોથી•નીક લેછે—પાંણીમો•મુકેઆથી•પાંણી•ચુશી•લીઈછે*ગુણી•લો કો•જખમ•તથા•બીજા•શડાઆને•ધોવાથકી•કાંમ મોલીઈછે અને•હેને•બાલીને•હેનો•રાખ•ખાધામો•આપેતો•ભીત રનુ•લોહી•આવતું•બંધ•કરેને•ભીતરનાં•જખમને•રૂજ વે—અને•આંગ•ઊપરનાં•તાજા•જખમ•ઊપર•ભભરાવે થી•લોહીને•બંધકરે*

(ઈશકુઈલ•પઓડર•ઈટલે•જંગલી•કાંદાની•ભુકી*)

ઈ•ભુકી•વધારે•૧જ ને•ખાધામો•આપેઆથી•ઊલ ટી•તથા•જોલાબ•કરાવે•અને•થોડે•વજને• આપેઆથી• ખાંશી—હાંફણ—દમ—ખહી—ઈપરં—તલીનો• શોજો—

કમલો—જલંદર—અને·હેવાં·બીજાં ને·ગુણ·કરે—અને·પેશાબ·ઘણી·લાવે—પણ·જીવને· મચલાવેઆ·કરે* હેનો·ખોરાક· ૧—થીતે· ૫—ઘઉં·ભાર· સુધીનોછે·પણ·થોડો·થોડો·ખોરાક·દીવશમો·ચારપાંચ·વખત·આપેતો·જીવને· મચલાવે·નહીંને·પેલા·આજારને· ગુણ·કરે*

ઇઉદેલુશ*

એ·દવાઇ·કેટલીએક·દવાઇઓની·મેલવણીથી· બનેછે* એ·દવાઇ·માંથું·દુખતું·હોએ·નાંખમોથી· લોહી·પડતું·હોએ—માંથાંની·ઘેરી—ધુમરી·બેહોશી—અને·હેવાં·બીજાં થકી·સુંઘાડેઆથી·ગુણ·કરેછે* અને·કીડી—મકોડી—ભમરો—શાંપ—વીછુ—હડખાએલું· કુતરૂં—અને·હેવાં·બીજાં·જાંનવરોનાં·ડખ·ઊપર·ચોપડેથી·તેહેનાં·ઝેહેરને·મરાવેછે*

ઇશમેલીંગ·શાલટ*

એ·એક·જાતનું·સુંઘવા·કાજે·બનાવટનું· ખાશયોદાર·નીમક·શીશીમો·ભરેલું·આવેછેતે·માંથું· દુખતું·હોએ—નબલાઇ—શોશતી—માંથાંની· ઘેરી—ધુમરી—બેહોશી—અને·હેવાં·બીજાં·ઊપર·સુંઘેઆથી·ઘણો· ગુણ·કરેછેને·હોશીઆરી·આપેછે*

[૭]

ઊલટી·કરવાનુ·અઊશડ·

ઈ·ઊલટી· કરવાનાં·અઊશડો·ઘણાંછે· પણ· શરવે થી·શરશઅઊશડ· (ઈપીકાક્કાઆંનાં)તથા· (ટારટાર·ઈમીટીક)છે(ઈપીકા·કોઆનાં· ૧—થીતે· ૨—માશા·શુધીનો·ખોરાકછેને· (ટારટાર)ઈમીરીક)૧—થીતે· ૩—ઘઉંભાર·શુધીનો·ખોરાકછે·

[૬]

ઈકશટરાકટ·આવ·કંપાઊડ· કોલશીનથ· ઈટલે·

ઈદરવાંણાંનાં·મગજનો·શીરો·બનાંવવાની·વીગટ·

ઈડરવાંણાંનુ·મગજ·નવુ· માશા· ૨૪—શીકોતર·ઈલીઆનો·ભુકો·ઊંશ· ૧ાા—ઈશકેમોનીનો·ભુકો·ઊંશ·૦ાા—ઈલચો·દાંણાંનો·ભુકો·માશા· ૪—કઠંન· શાબુ·વેલાતી·માશા· ૧૨—ગરંમ· પાંણી·પેંટ· ૨—પરથંમ·ઈદરવાંણાંનાં·મગજને·પાણીમા·ઊકાલે·તેહેનુ· પાંણી·હરધુ·બલેને· ઊતારી·પાડે·ફરીદી·બીજદોને· ઈજપરમાંણે·પાંણી·રેડીને·ઊકાલે·બાકી·પેંટ· ૧—ને·આશરે·રેહેને·ઊતારે·ઈપરમાંણે·દીન· ૪—શુધીકરે·પછે·તેહેને·ગારીલીઈ·પછે·હેમા·શરવે·વશાંનાં·કુટીને·બારીક·કરીને·મેલવે·અને·ફરીઠી·ચુલે·મેલીને·ઊકાલે·હેવુજે· કઠંન·

ગાડુથાઈને· ઊતારીપાડે* હેનો· ખોરાક· ૧૦—થીતે· ૧૫—ઘણુ·ભારનો છે—ઈ·દવાઈથી·બલગમી·જોલાબ·સારો થાઈછે* પંણ·જતે·ગરંમછે·અને·ઈખલો·હેમો·જોલાબ· આપતો·સારોનથી·હેનીશાથે·બીજી·હરેક· જોલાબની·દવાઈ·મલાવીને·આપેઆથી·ફાઈદોકરે* શઘીઓ·વાઈઊ—શરદીનો·નજલો·શુલવાઈઊ—શ્પુર—વીછુનાં· દંખનુ·ઝહેર—અને·હેવાં·બીજાં·આજારોને·ઈ·દવાનાં·જોલાબથી· ફાઈદોકરે·અને·મગજનાં·તથા·આંખનાં·નરશા· રશને·શાફ કરેછે*

ફીકશટરાકટ·આવ·કાલોશીનથ·ઈઆને·ઈંદર વાંણાંનાં·મગજનો·શીરો·શાદો·બનાવવાની· વીગત*

ઈંદરવાંણાંનું·મગજ·રતલ· ૧—પાંણી· બાટલી· ૫—ઈંદરવાંણાંનાં·મગજને·પાંણીમો·નાંખીને· ઊકાલે·તહેમોથી·બાટલી· ૪—બાલીને·ઊતારે·પછે·ગરમ·ગરમ ગારીલીઈ* હેનો·ખોરાક·ઘણુ· ૧૦—થીતે· ૧૫—શુધનોછે·ઈનો·ગુણ·ઊપર· ફીકશટરાકટ·આવ·કંમપાંઊંડ કાલોશીનથમોજોવો*

ફીકશટરાકટ·આવ·ઓપીઅંમ·ઈઆને·અફીણનો·શીરો·બનાવવાની·વીગત*

કેઠંન·અફીણ·રતલ· ૦।—પાંણી·પંટ· ૩—તહે

માથી·થોડુ·પાંણી·અફીણમા·નાંખીને·ભીંજવીરાખે·દીન ૧—શુધી·પછે·બીજુ·પાંણી·રેડવું·અને·ખુબ·તહરેથી·હીલાવવું·પછે·પેલુ·અફીણ·શરવે·નીચે·બેશે·ને·ઉપરથી નીતારીને·પાંણી·કાહાડી·નાંખે* હેનો·ખોરાક· ૧—થી તે· ૪—ઘઉ·ભાર·શુધી·નોછે·હેનો·શરવે· ગુણ·અફીણ નોછે*

ફીકશતરાકટ·આવ·શારશા·પેરોલા·ઇઆને·

શાલશનો·શોરો·બનાવવાની·વીગત*

શાલશનાં·કટકા·રતલ· ૧—ગરમ·પાંણી·બાટલી· ૫—શાલેશને·ગરમ·પાંણીમા·ભીંજવી·મુકે·દીન· ૧—શુધી·પછે·તેહને·ચુલા·ઉપર·ઉકાલે·ધીરી· આંચે·હેવું જે·પેંટ· ૪—રેહુને·ઉતારે·અને·તેહેને·ગરંમ·ગરંમ નીચવીને·કાહાડી·લીએ* હેનો·ખોરાક·માશા· ૧—થીતે· ૪—શુધીનોછે·હેનો·શરવે·ગુણ·ડીકાકશન·આવ·શારશા પેરીલામા·જોવા*

ફીકશતરાકટ·આવ·જીનશીઆંનરૂટ·ઇઆને·

જીનશીઆંનાંની·જડનો·શીરો·બનાવવાની·વીગત*

જીનશીઆનાં·રૂતનાં·કટકા·હરફીક·૧૮ને·લેઇને· તેહેને·પાંણીફીકરીને·ધોઇ·નાંખે· હેવું·હેવું· ૮—વખત·ધોઈ·પછે·તેહેને·હરધો·હરધ·પરૂપ·ઇશપરીટ·લેવાને

ઈ•કટકા•શરવે•ઈશપરીટમા•નાંખીને•ઊકાલે• પછે•મજ બુત•શંચામા•દાબીને•કાહાડીલોઈ•પછે• તેહુને•ઠંડી જ ગા•આગલ•મેલીને•બંધાવાદીઈ•પછુ•તેહુમા•ઠોડોઈક•કુ પ•શોડાવાટરનો•નાંખે•કાંઈજ•પેલી•દવાઇ•બીગડેનહી•હુ નો•શરવે•ગુણ•વાઇન•બીટરમા•તથા•જીનશીઆંનાં•બી ટરમા•જોવો*

ઈકશતરાકટ•આવ•પીરૂવીઆંન•બારક•ઇઆ ને•પીરૂવીઆંન•બારકનો•શીરો•બનાવવાની•વીગત*

પીરૂવીઆંન•બારક•ખોખરી•કોધેલી•રતલ• ૧— પાંણી•બાટલી• ૫—મા•નાંખીને•ઊકાલે•કલાક• ૧—અ થવા• ૨—શુધી•પછે•ઠેરવીને•પાંણી•કાહાડી•નાંખે•પછે ફરીથી•ઊપર•પરમાંણે•પાંણી•નાખીને• ઊકાલે•પછે•દા બીને•ગારી•લોઈ•અને•ફરીથી•ચુલા•ઊપર•મેલીને•ઊકા લે•હેવુજ•તે•બલેનહી•ને જો•ગોલી•કરવા•જોગ•કરવુ•હો ઈતો•જરા•શીરો•નરમ•રાખે• અગર•ભુકો•કરવાજોગ• કરવુ•હોઈતો•શીરો•શખત•રાખે•ઈજ•પરમાણે•કરે• હે નો•ખોરાક•ઘહુ• ૫—થીતે• ૧૦—સુધીનો છે•હેનો•શર વે•ગુણ•પીરૂવીઆંન•બારક•મો જોવો*

ઈકશતરાકટ•આવ•બેલાડોન•ઈઆને•પોચો

(ધતુરા) રીનાં•રશનો•શીરો•બનાવવાની•વીગત*

ઈ•દવાઈ•જેહરીછે•પણ•વજન•તપાશીને• ખાવામા

આપેતો·આતરીઆ·કઠંનતાવ—નજલાજો· શોજે—અ
ધઅંગ—શકતાનાં·મરજયો·વાછા·બંધ·થાઇ·હોઈ—ફે
ફરં—કમલો—ચાઠું—કંઠમાલા—વરઘુડો—હેવાં· ઊપ
ર·ગુણગારીછે* હેનો·ખોરાક· ૧—થોતે· ૧ા—ગહું·
ભાર· સુધીનોછે·અને·ખોરાક·વધારવો·પડેતો· હરરો
જ· ૦ા—ઘઉભાર·થોબો·ઓછો·વધારે·પણ·શોવટે·૫—
ઘઉંભારથો·વધતે·વજને·નડો·આપવો* ફિદવાઇથી·ઊં
ઘ·આવે·તથા·કાંઇફિક·કેફ્ખો·થાઈ* કોઇની·આંખમો
નો·મોતીઓ· કાહડવો·હોઈ·તારે·હેનુ·ફિક·ટીપું· આ
ખમો·મુકેથી·મોતીઓ·તરીઆવે·કે·તેથો· કરી·કાહાડ
વાને·શોહલું·પડે*

ફિકશતરાકટ·આવ·હેનબેન·ઇઆલો·

ખોરાશાની·અજમાનો·શીરો*

ફિનો·શરવે·ગુણ·તોંકરોર·આવ· હેનબેનમો·જો
વો·હેનો·ખોરાક·અરધાથોતે·ફિકુ·ઘઉં·ભાર· સુધોનો
છે·પણ·વધારવો·પડેતો·હરરોજ·પાઆ·ઘઉં· ભાર·
વધારેતે·શોવટે· ૫—ઘઉં·ભાર·ઊપર·લાવીને·અટકાવ·
તેથો·વધારે·આપે·નહો*

ફિલેરોરીઅંજ·ઇઆને·જંગલી·

કારેલુ·અથવા·જંગલી·કાકડી*

એ•દવાઈથી• જુલાબ•તથા•પેશાબ•તથા•ઊલટી• ઘણી• થારી•થાઈછે• પણ•જેહરીછે* અગત•કરીને• પાંણીનાં• જલંદર•વાલાંને• ખાવાને• આપેથી•જુલાબ•તથા•પેશાબ• તથા• ઊલટી•ઘણી•થારી•કરાવેછે—અને• શોદા• વીકાર• તથા•પીત•વીકારને•સાફ• કરેછે—અને•ઘેલા•પણું•ત થા•દેવાંનગીને• ટાલેછે—પણ•માંણસને• બેતરણ•દીવ શ•લાગટ• આપેથી•નબલું•કરીનાંખેછે•વાસતે• નાડી• તપાશીને•આપતારેહવું•જોઈએ* હેનો•ભુકોનો•ખોરાક• ૨—ઘઉં•ભાર•સુધીનોછે* અને•હેનો•સીરો•બનેછે• તેહને (એકશતરાકટ•આવ—એલેટેરી) કરીને•કેહેછે•તે• સીરો•હેની• ભુકી•કરતાંને•ઘણો•સરસછે•તેહનુ• ૧૮ન• ા—ઘઉંભાર•દર• ૪—કલાકે•આપવાનુંછે•જાંસુધી•જા હાડો•ઊલટી•અથવા•પેશાબ•છુટવામાંડે•તાંસુધી—પછે• આપવું•બંધ•કરવું*

એકશતરાકટઆવ•એશતરેમોની•અંમ•

કાલા•ધતુરાનો•સીરો*

એ•સીરો•ધતુરામાંથી•બનેછે•તે• ઘણોખરો•હાંફ ણ•તથા•દમ•ઊપર•ફાઈદો•કરેછે* અને•હરેક•આજારી ને•ઊંઘ•નહી•આવતી•હોઈને•તે•આજાર• ગરમીમાંથી• ઊદેલો•હોહતો•તેહને•આપેથી•ઊંઘ•લાવેને•ગુણ•કરે* હેનો•ખોરાક• ૩—થીતે• ૫—ઘઉં•ભાર•સુધીનોછે*

ઇશપરમશીટી. ઇઆને. નુમર.

મછની. ચરબી.

ઇ. ચરબી. શુકી. ખાંશી—તથા. મરડા. ઊપર. ખીર. દવાવો. શાથે. મેલવીને. પીધામાં. આપેથી. ગુણ. કરેછે. હેનો. ખોરાક. ૨—થી તે. ૪—માશા. શુધીનોછે. અને. મધ. શાથે. મેલાવીને. આંખમાં. આંજેથી. આંખની. રોગની. વધારે. અને. આંખમાંથી. પાંણી. ગલતું. હોઈતે. બંધ. કરે. અને. ઇ ચરબાનો. મલમ બી. બનેછે. તેહેને. (આઇનટમેનટ. આંવ. ઇશપરમશીટી) કરીને. કેહેછે.

ઇલીઆની. મેલવણીના. ગોલાઓ. બનાંવવાની. વીગત.

ઇલીઆ	તોલા—૨
હરડાંની. છાલ	તોલો—૧
માશટીક	તોલો—૧
કડોઆ. ગુંદર	તોલો—૧
કેશર	તોલો—૦॥
ગોલાબનાં. ફુલ	તોલા—૨
કાલોશીનથ. ઇકશતરાકટ	તોલો—૦॥

ઇ. શરવેને. કુટી. કપડછાંન. કરીને. હેની. ગોલીઓ. વરેણા

જેહવી•બનાવી•રાખવીને•હેમાંથી•દર•તરણ• ચાર•દીવશ• ૭—થીતે• ૨૦—શુધી•ગોલીઓ• રાતનાં•ગરંમ•પાંણી•શાથે•ગરાવવી*ઈ•ગોલીઓ•આંખનાં• ઘણાંઈક•રોગને•ગુણ•કરેછે—અને•આંખે•જાંહઅ• મારતી•હોઈ તેહેને•રોશની•આપેછે•તથા•બલગમી•રોગનાં•માંથાના દરદને•પણ•ફાઈદો•કરેછે—અને•છાતી•ઉપર•બલગમ•હોઈતો•તેહેનેબી•શાફ•કરેછે*ઈ•ગોલીથી• ખોલાશે•ઈકુબે•ઝાહાડા•થાઈછે*

ઈલીકજર•આવ•વીટરીઓલ•અથવા•આરોમેટીક
શલફરીક•આશીડ•બનાવવાની•વીગત*

આલકોઆલ•રતલ• ૨—શલફરીક •આશીડ•ઊંશ• ૬—પેલા•આલકોઆલમાં•આશીડને• ધીમે•ધીમે•નાંખે•પછે•તે•મેલવીને•તરકાંમાં• દંન• ૩—સુધી•રાખે•પછે•તેહેમાં•તજનો•ભુકો•ઊંશ• ૧ાા—શુંઠનો•ભુકો•ઊંશ• ૧—ઈ•જણશ•બેઊને•તેહેમાં•મેલવી•રાખે•અને•ફરીથી•દંન• ૩—શુધી•તરકાંમાં•રાખે• પછે•તેહેને•ગારીલાઈ—અને•ઈક•બીલારનાં•કાચની•બાટલી•મજબુત•બુચવાલીમાં•ભરીમુકે•હેનો• ખોરાક•ટીપાં• ૧૦—

શીત• ૩૦—શુધી• ઈક• ગલાશ• પાંણી• અથવા• વાઈ
નમો •મેલવીને •પીધાનોછે •દીન• ૧—મો• વાર• ૩
પં.ધામો•આપે* ઈ •દવાઈ•પીવામો•આપેઆથી• નબલા•
કોઠાને•કુવત•આપે—ભુખ•લગાડે—ખાણુ•હજમ•
કરે—ભીતરનાં•જખમને•શાફ•કરે—આંતરીઆ•તાવને
તથા•હેવાં•બીજા•આજારોને•ગુન•કરેછે*

ઈપશંમ•શાલટ•અથવા•શલફેટઆવ•મેગનેશીઆ•
ઈ•ઈક•જાતનુ•નીમખથાઈછે*

તે•જાતે•ઘણુંજ•થંડુંછે•ઈથી• જોલાબ•ઘણોજ•
શારો•થાઈછે•અને•પેટમો•અમરાવતુ•નથી•લોહી•તથા•
પીતવીકારની•તપ—પરમેવ—કાચખો—લોહીનો•બવાશી
ર—પેશાબનો•અટકાવ•તથા• જલંન—ખાંણુ• હજમન
હી•થાઉ•હોઈ—આંગણીપર•ખુજલી•થાઈ•હોઈ—કમલો•
માંથાંનુ•દરદ•આંખ•દુખવા•આવી•હોઈ—ગલુ• શુજી•
હોઈ—તથા•બીજા•હેવા•ઘણાં•આજારો• ઉપર•હેનો•જો
લાબ•આપેઆથી•ઘણો•ગુણ•કરેછે* હેનો•ખોરાક• ૧ાા
શીતે• ૩–તોલા• શુધીને•ગરમ• પાંણી• પાશેરમો•
મલાવીને•પીવાનોછે*

સમાપત•થાઈ એ•અઉશડોનો•ભાગ•પેહેલો*

સમાપ્ત

આહી·ચોપડીમાં·કહેલા·અશીશડાનાં·તોલ· તથા·માપને·શમજવાની·રીતી·

જાંણવું·કે·અશીશડા·બેહી·તરેહનાં·હોઈછે·તેહમાં· ફકત·શુકાં·અને·કઠણ·કે·તે·કાંટાં·તથા·તરાજુમાં·મુકીને·તોલીઆમાં·આવેછે·તે·દવાઈઓ·તોલવાનો·વેલાતી·કાંટો·તેહેનાં·જોખ·શુધાં·હોઈછે·—અને·બીજી·તરેહની·દવા·તે·પાતલી·પાંણી·તથા·તેલ·જેહવી·હોઈછે·તે·તરાજુમાં·મેલીને·તોલવાને·બનતું·નથી·વાશતે·તેહેના·કાચનાં·માપલાં·હોઈછે·તેહમાં·તે·દવાઈ·રેડીને·માપેઆમાં·આવેછે·તે·દવાઈઓનાં·માપલાંનું·નાંમ ઈગરેજીમાં·(દરાપ·મેજર)તથા·(ઊંશ·મેજર)કહેછે·તે·માપલાં·કાચનાં·હોઈછે·તેમાંહે ૫—ટીપાંથી·અથવા·૧—દરાંમથી·ચડતા·માંપનાં·કાપ·તથા·આંકડા·હોઈછે·તેથી·તે·દવાઈનુ·વજન·માલુમ·પડેછે·

હવે·આહી·ચોપડી·મધે·દવાઈઓનાં·તોલનો·તથા·માપનો·શુમાર·જે·કહેલોછે·તે·ઘણું·ભાર·તથા·ટીપાં·તથા·માશા·તથા·તોલા·તથા·શેરથી·બતાવેલોછે· કાંહી·જે·કેટલાએક·હીન્દોશતાંનીઓને·ઈગરેજી·તોલથી·શમજ·પડે·નહી·વાશતે·હીન્દોશતાંની·તોલ·તથા·તેહેની·શમજ·તથા·તેશાથે·દવાઈઓનાં·ઈગરેજી·તોલનો·મોકાબલો·કરીને·નીચે·બતાવેઓછે·તેથી·શમજવું·

તોલ• અથવા• નોઆનો• કોઠો•

હીનદોશતાંની• તોલ* ઇંગરેજ• તોલ*

ઘઉંભાર	માશા	તોલા	શેર	ગીરીન	ઇશકરૂપલ	દરાંમ	ઊંસ	પઔનડ
૧	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦
૧૫	૧	૦	૦	૧૫	૦।।।	૦	૦	૦
૨૦	૧)૫	૦	૦	૨૦	૧	૦	૦	૦
૩૦	૨	૦	૦	૩૦	૧।।	૦।।	૦	૦
૪૦	૨)૧૦	૧	૦	૪૦	૨	૦।।)૦।।	૦	૦
૬૦	૪	૦।૧	૦	૬૦	૩	૧	૦	૦
૧૨૦	૮	૦।।૨	૦	૧૨૦	૬	૨	૦।	૦
૧૮૦	૧૨	૧	૦	૧૮૦	૯	૩	૦।૧	૦
૩૬૦	૨૪	૨	૦	૩૬૦	૧૮	૬	૦।।૨	૦
૪૮૦	૩૨	૨।।૨	૦	૪૮૦	૨૪	૮	૧	૦
૫૭૬૦	૩૮૪	૩૨	§૧	૫૭૬૦	૨૮૮	૯૬	૧૨	૧

ઊપર·જે·ઘઉં·ભાર·નુંવજન·કહીઊં છું·તે·મોટા·અ
ને·ભરેલા·ઘઉં·૧ તે·તોલે·તહારે·૧૫—ભારનો·ઈક·માશો·ને
૬૦—ઘઉંભારનાં·૪—માશા·અથવા·ઈક·દરાંમ·બરાબર·થાઈ
કદાપી·નાંધલા·અને·ઝીણાં·ઘઉં·થી·તોલે·તો·૧વજન·ઓછું
ઊતરે·ને·૧૮—ઘઉં·ભારનો·ઈક·માશો·થાવા·જાઈ·વાશતે·
તોલવાને·ઘઉં·મોટા·લેવા·જોઈ*અને·અઊંશડ·તોલવાનાં
વેલાતી·કાંટાશાથે·પીતલનાં·જે·૫·ઈક·ઊંશ·શુધીનાં·હોઈ છે
તેમાં·૧—થી·તે·૧૦—ઘઉંભાર·સુધીનાં·જે·બબી·હોઈ છે·તે
ઊપર·નીશાની·૧—ઘઉંનો·ઈક·મોઢું·અને·૨—ઘઉંનાં
૨—મોઢાં·ઈ·રીતે·અડડતાં·મોઢાં મુકેલાં·હોઈ છે·તેહને·તે·
ટલા·ઘઉં·ભારનું·જેમ·શમજવું*

ઊપલા·કોઠામા·શેરની·નીચે·૧—ની·પાશે·§ ઈ
રીતની·નીશાંની·મુકેલી છે·તે·શેર·ઈંગરેજી·વઈદક·નાં·હશા
બનો·૩૨—તોલાનો છે·કાંઈ જે·ઈંગરેજી·વઈદક·વાલા
વા·૩૨—તોલાનો·૧—શેર·અથવા·ઈક·પઓનડ·ગણે
છે*અને·ઈંગરેજી·વેપારીઓ·વેપારના·કાંમમાં·તથા·ઘાં
ધી·અને·શરઈઆ·લોકો·દુકાંનદારીનાં·કાંમમાં·૧—શેર
ઈટલે જ·૧--પઓનડ·અથવા·૧—રતલ·૪૦—તો
લાનો·ગણે છે*વાશતે·આઈ·ચોપડીમાં·જે·જગોઈ·શેર·
કહેઓ·હોઈ·તે જગોઈ·૩૨—તોલાનો·૧—શેર·ગણવો*

અને·ઊપલા·કોઠાઓ·પઓનડની·નીચે·૧--ની
પાશે ¶ ઈરીતની·નીશાંની·મુકેલી છે·તે·૧—પઓનડ·
૩૨—તોલાનો·વઈદક·વાલાઓનો·જાણવો*